

A magyarországi és az országhoz kötődő kutatók helyzete

A KUTATÓI KÖZÖSSÉGET CÉLZÓ FELMÉRÉS
ELSŐ EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA

A magyarországi és Magyarországhoz kötődő kutatók felmérésének első eredményei

dr. Koltai Júlia

kutatóprofesszor, ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont
habilitált egyetemi docens, ELTE Társadalomtudományi Kar
a Fiatal Kutatók Akadémiájának tagja

A kutatás háttere

Motiváció

„Az akadémia hozzájárul a kutatás feltételeinek megteremtéséhez, és képviseli a magyar tudományos kutatás érdekeit.” (Küldetésnyilatkozat 3. pont)

MTA- FKA közös kutatás célja feltárni a magyarországi és az országhoz kötődő kutatók helyzetét és véleményét többek között az akadémiával szemben támasztott elvárásaikról, munkahelyi helyzetükről, elégedettségük mértékéről, problémáikról, tudományos és pályázati lehetőségeikről és teljesítményükről, valamint nemzetközi együttműködéseikről és külföldi munkavégzéssel kapcsolatos terveikről.

Korábbi vizsgálatok: a Fiatal Kutatók Akadémiája által végzett felmérések (2021, 2023)

Részletes kutatási jelentés: A válaszok feldolgozását követően a kutatás eredményeit a nyilvánosság elé tárjuk, hasonlóképpen a korábbi FKA felmérésekhez. A kutatás támpontot jelent az MTA által kitűzött célok, stratégia érvényesítésére, annak eszközeinek fejlesztésére.

Adatbázis elérhetővé tétele későbbi tudományos kutatásokhoz és mélyebb elemzésekhez.

A kutatás előkészítése, kidolgozása és lebonyolítása

Témákat meghatározó bizottság

Tagjai: Kollár László, Erdei Anna, Kamarás Katalin, Koltai Júlia, Solymosi Katalin, Wilhelm Imola, Szakács Gergely, Rudas Tamás, Janky Béla, Oberfrank Ferenc, Simon Tamás

Szakmai (szakértői) bizottság

Tagjai: Kollár László, Erdei Anna, Koltai Júlia, Kun Bernadette, Vida Zsófia, Sik Endre, Lengyel Balázs, Simon Tamás

A bizottságok titkára: Balla Andrea

Kutatói kérdőív elkészítése, adatfelvétel lebonyolítása és a kutatási jelentés elkészítése

Szakmai vezető: Koltai Júlia

Munkatársak: Számel Kata Viola, Horváth Michelle, Knap Árpád Vilmos

A kutatást a HUN-REN (azóta ELTE) Társadalomtudományi Kutatóközpontjának etikai bizottsága engedélyezte.

Adatfelvétel

Kérdőív tesztelése

2025. május

kognitív interjúk

kétkörös tesztelés

Kérdőív kitöltése

2025. június 16. – 2025. július 7.

Célcsoport

- Azon MTMT-ben regisztrált szerzők, akiknek
 - van összesen legalább 10 publikációja
 - van legalább 2 publikációja az elmúlt két évből
- Azon köztestületi tagok, akik nem szerepelnek az MTMT adatbázisában

Kérdőív lekérdezése

Elnöki felkérő levél és 2 emlékeztető levél

Több mint 5100 (5167) kutatói válasz

Jó reprezentativitás

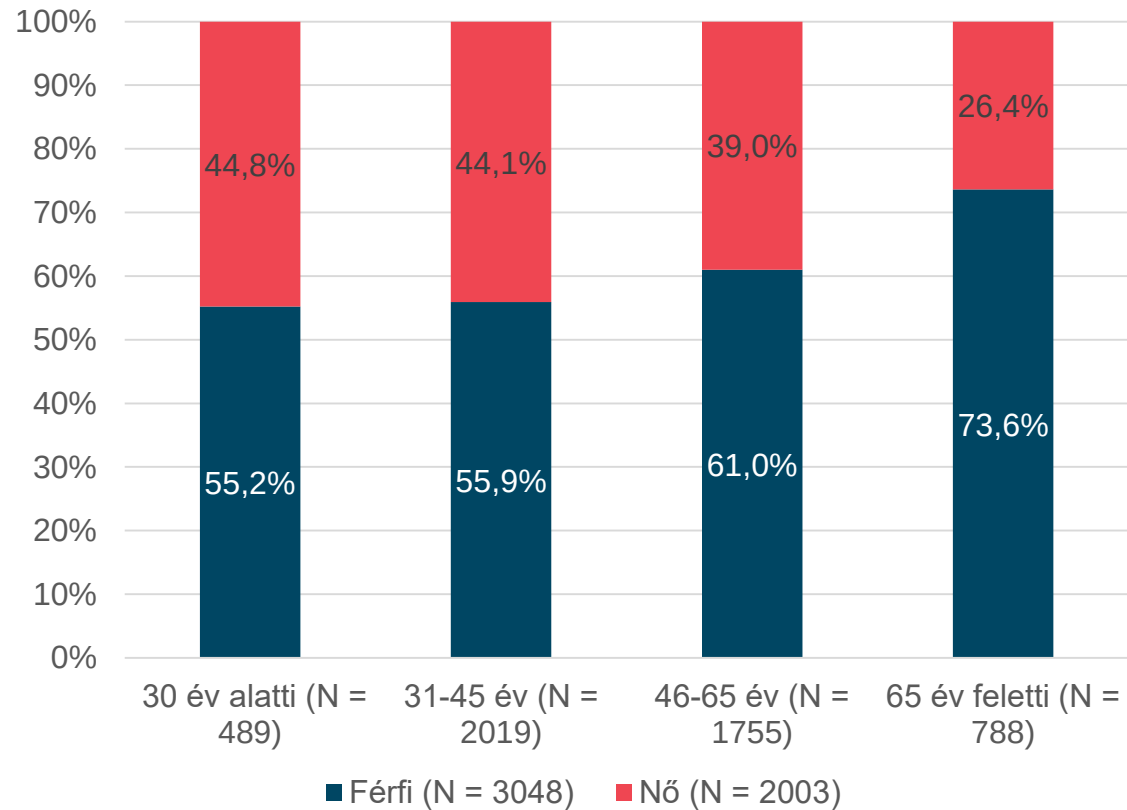
Alapsokasághoz képest vett kisebb eltérések súlyozással korrigálva

- MTMT-s alminta: életkor és MTA osztály szerint
- köztestületi alminta: nem, életkor, tudományos fokozat, MTA osztály

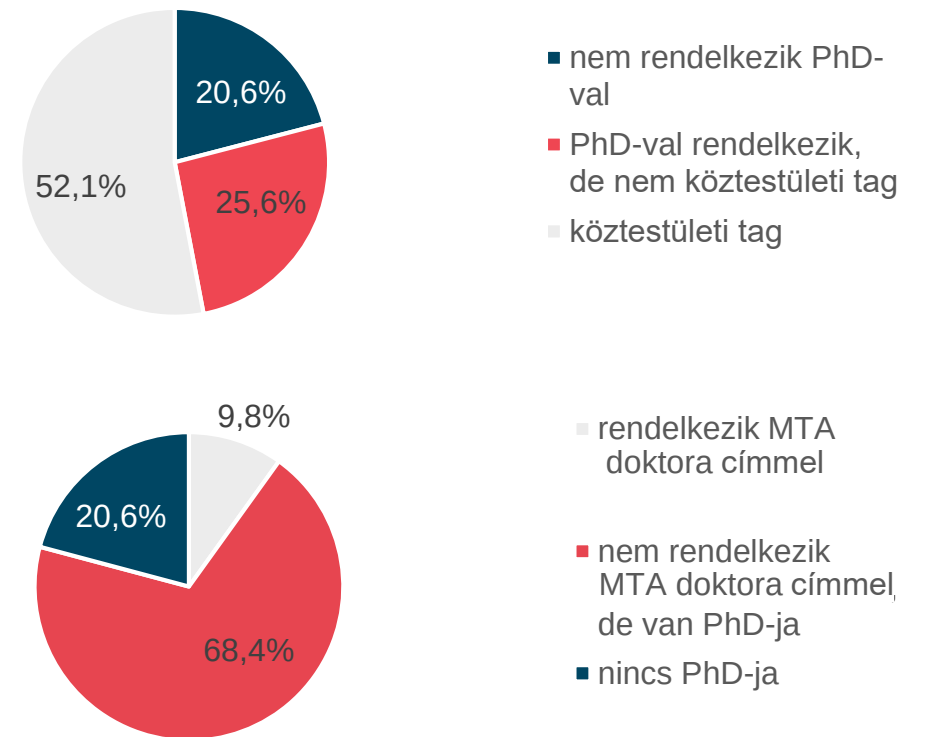
A súlyok 90 százaléka 0,61 és 1,75 között van

A minta összetétele

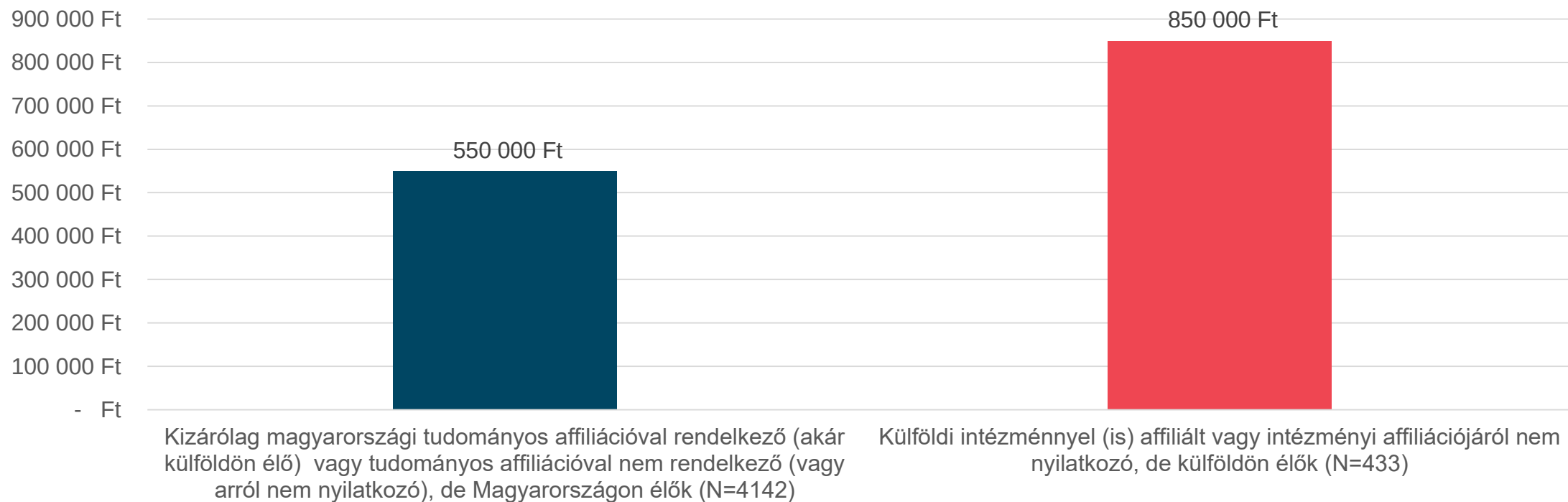
khi-négyzet próba: $X^2 = 80,5$; $p < 0,001$; Cramer's V = 0,13

Jövedelem

Összjövedelem nagysága (medián)

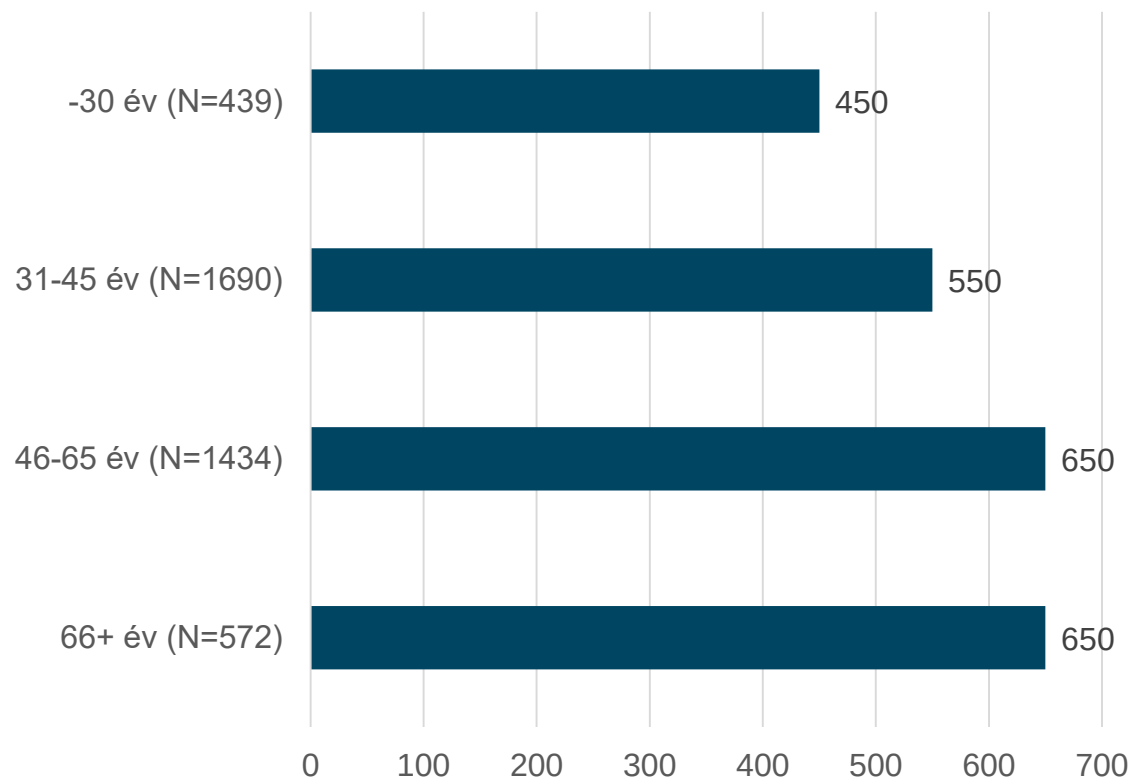

Mann–Whitney-féle U-teszt: $t=11,2$; $p<0,001$
Mood-féle medián teszt: $t = 9,62$; $p<0,001$

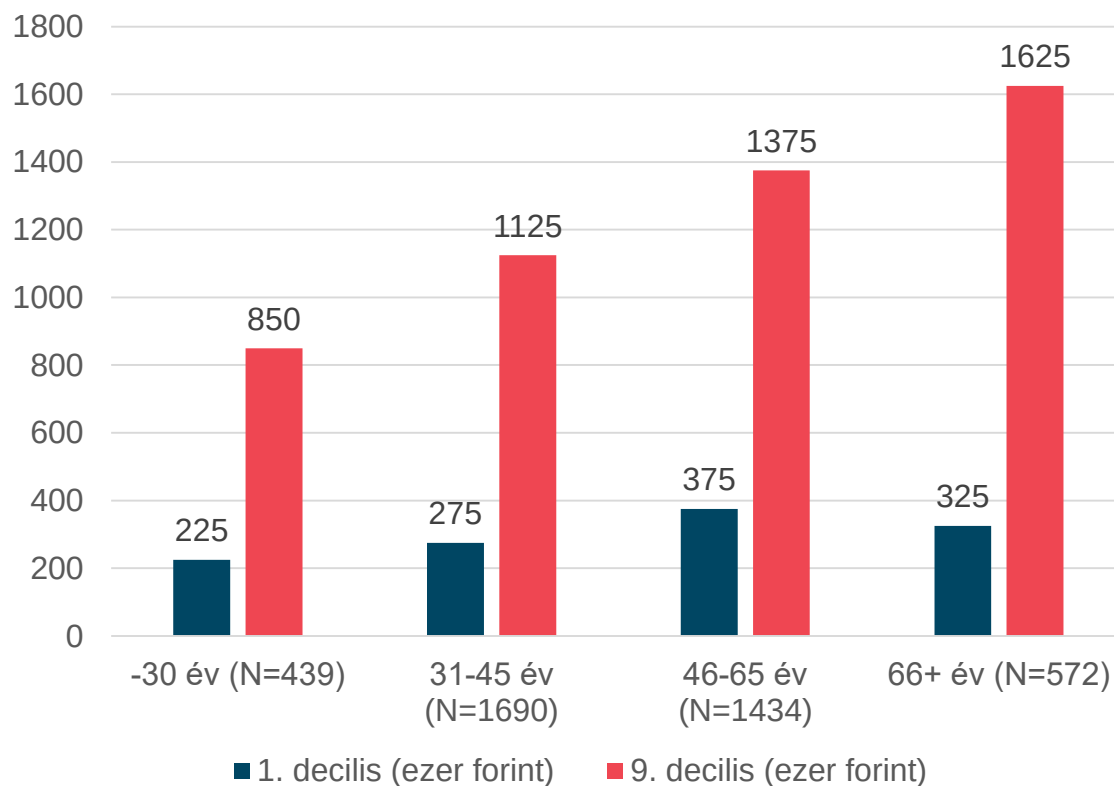

Nettó összjövedelem nagysága (medián)

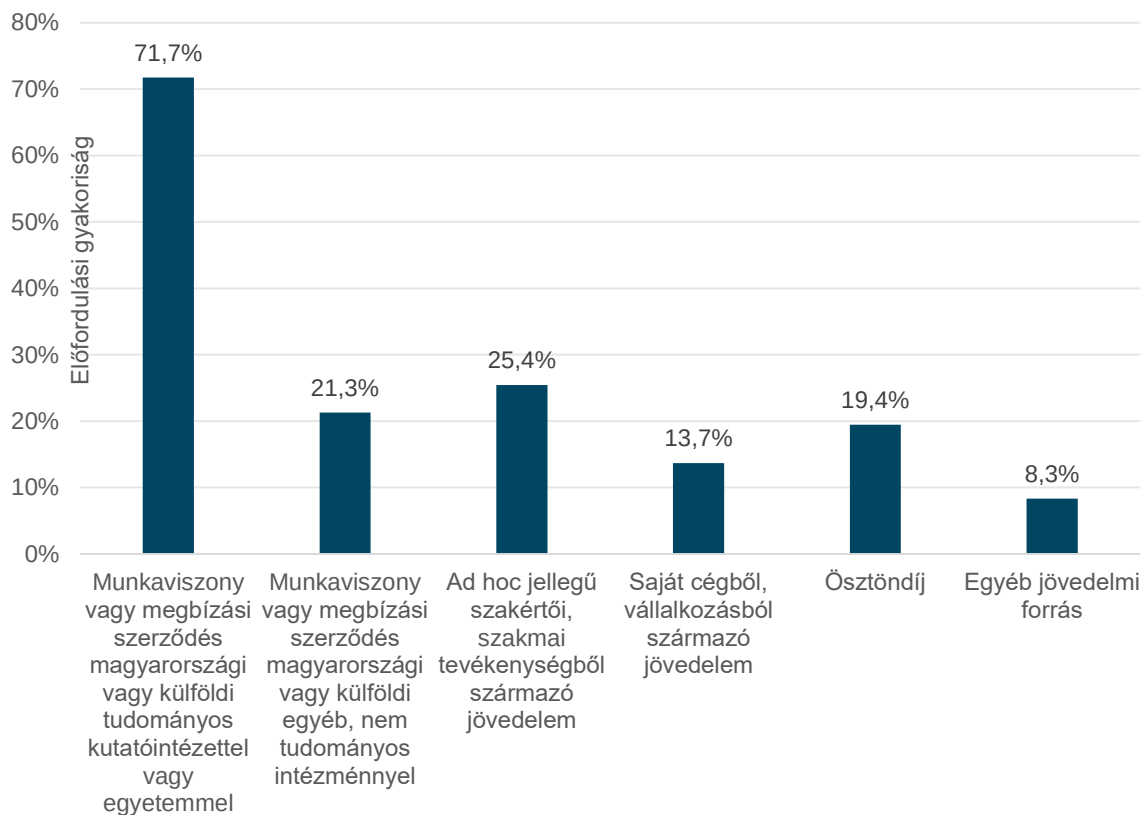
Medián összjövedelem (ezer forint)

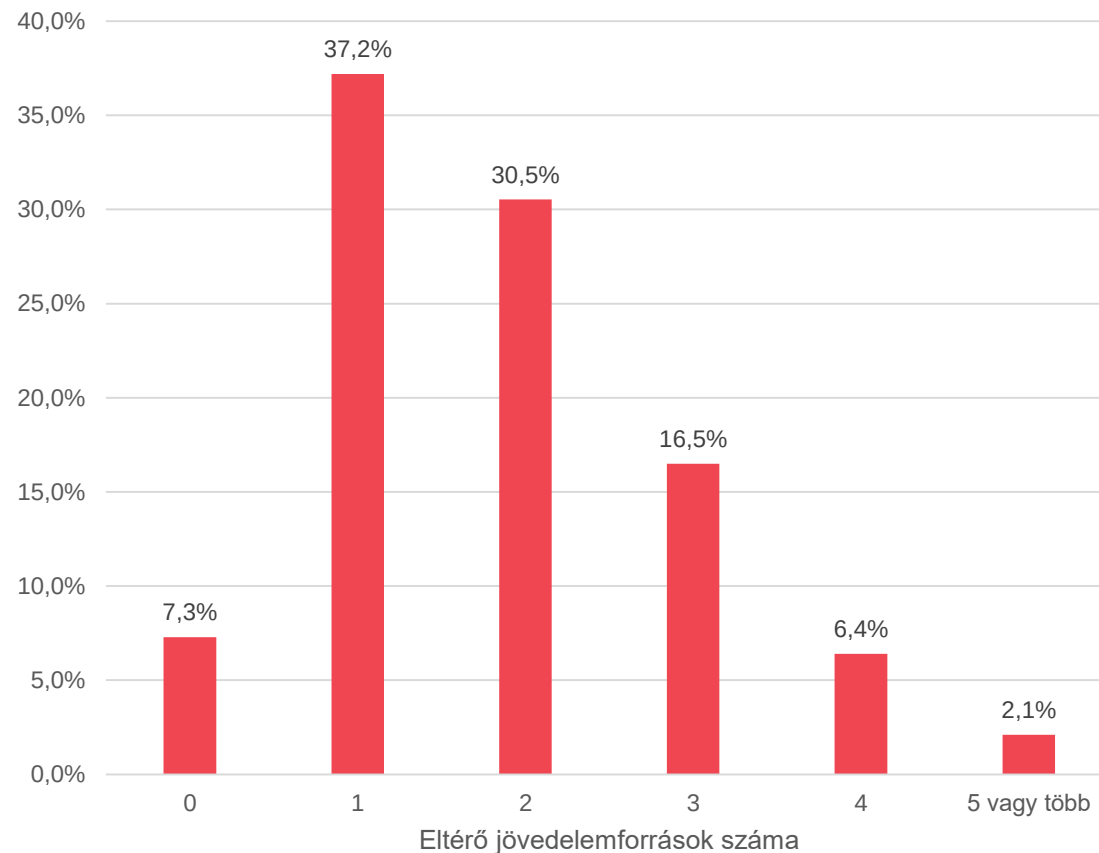
Összjövedelem 1. és 9. decilise (ezer forint)

Jövedelemforrások: munkajövedelmek és ösztöndíjak

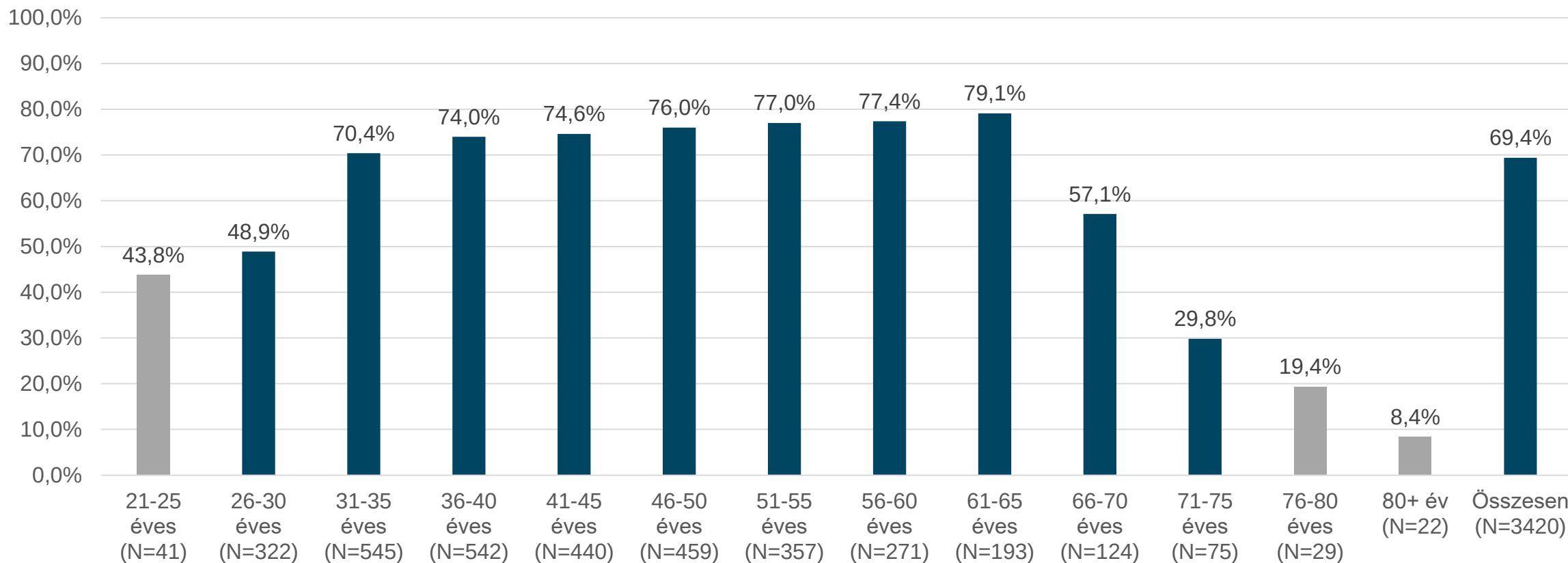
N=5141

N=4778

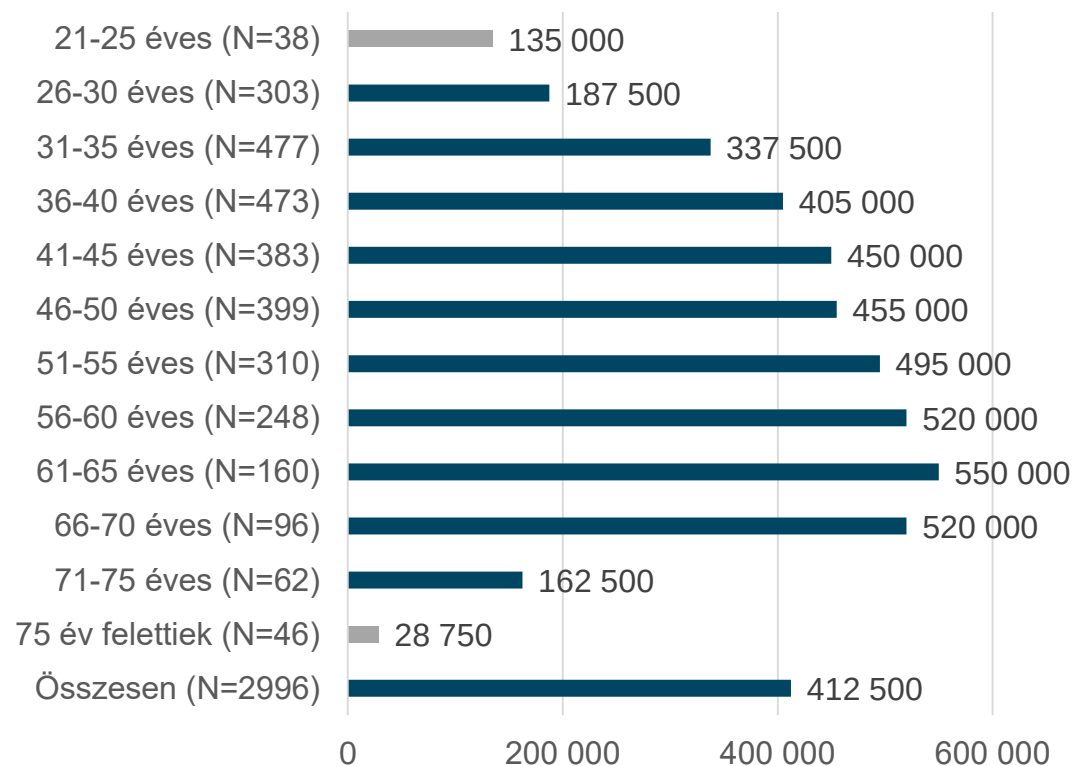
Tudományos főállásból származó jövedelem aránya az összjövedelemben (%)

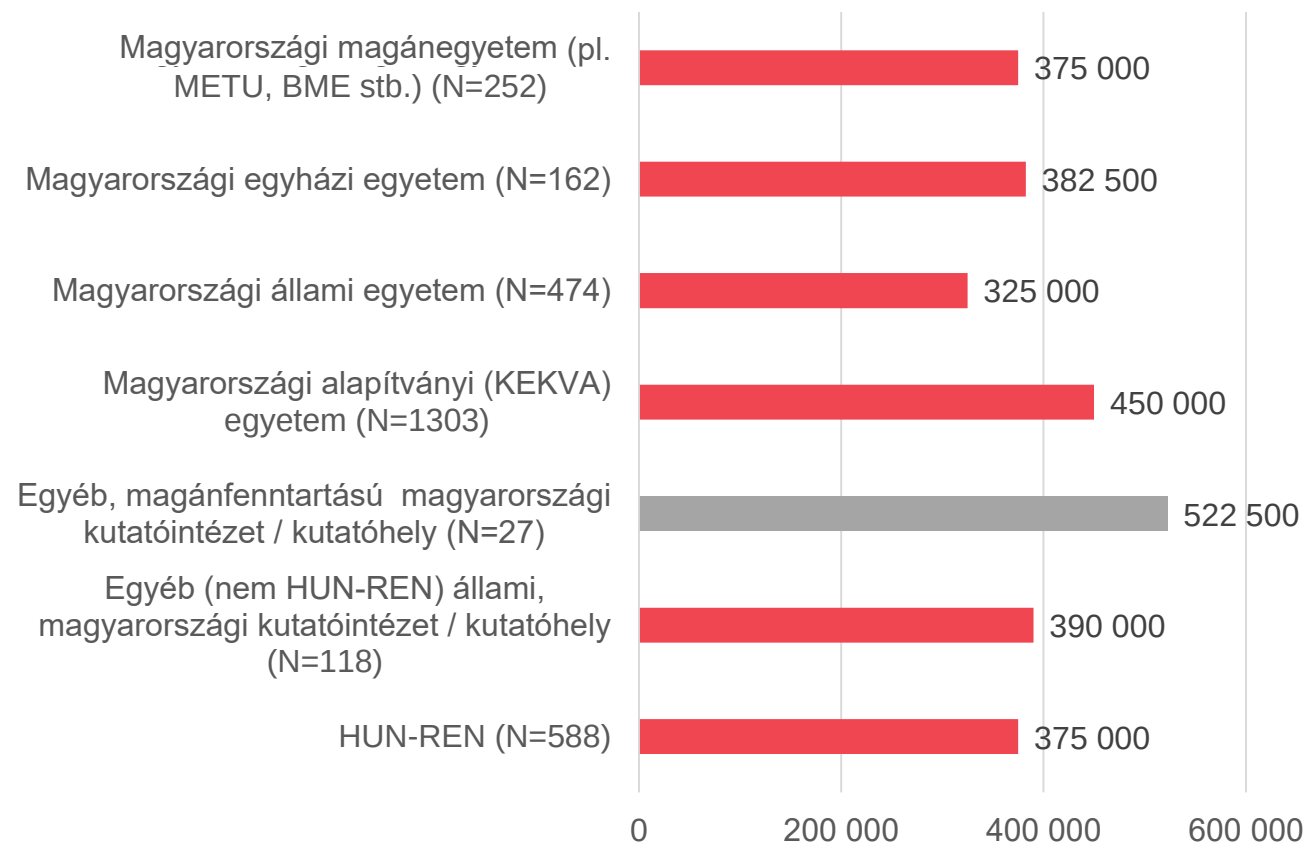
Welch-féle ANOVA: $F=64,5$; $p<0,001$

Tudományos főállásból származó nettó jövedelem (forint) nagysága (medián)

Kruskal-Wallis teszt eredménye: $\chi^2 = 790,9$; $p < 0,001$
Mood-féle medián teszt eredménye: $\chi^2 = 670,3$; $p < 0,001$

Kruskal-Wallis teszt: $\chi^2 = 96,3$, $p < 0,001$
Mood-féle medián teszt: $\chi^2 = 100,8$, $p < 0,001$

Tudományos tevékenység

MTMT összekapcsolás

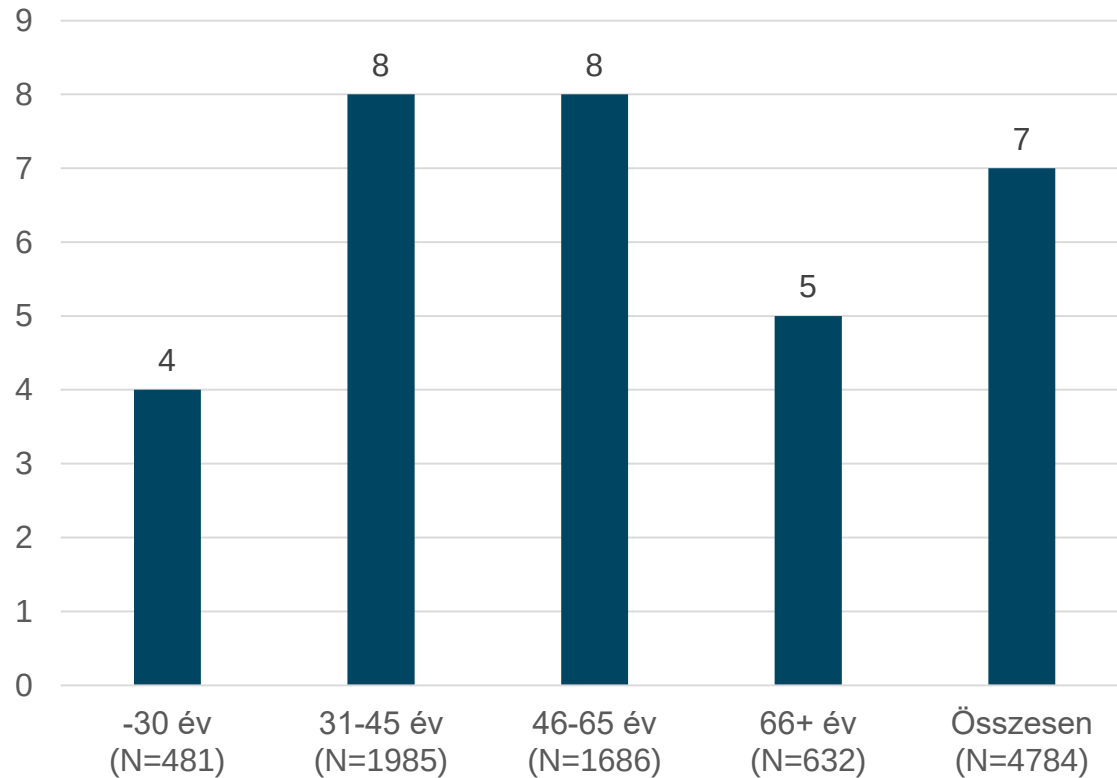
A kérdőívet kitöltők 78%-a hozzájárult ahhoz, hogy válaszaikat összekapcsoljuk az MTMT azonosítójukkal.

A válaszadók 72%-ánál (3713 főnél) tudtuk ténylegesen lekérdezni és felhasználni az MTMT-ből származó publikációs adatokat.

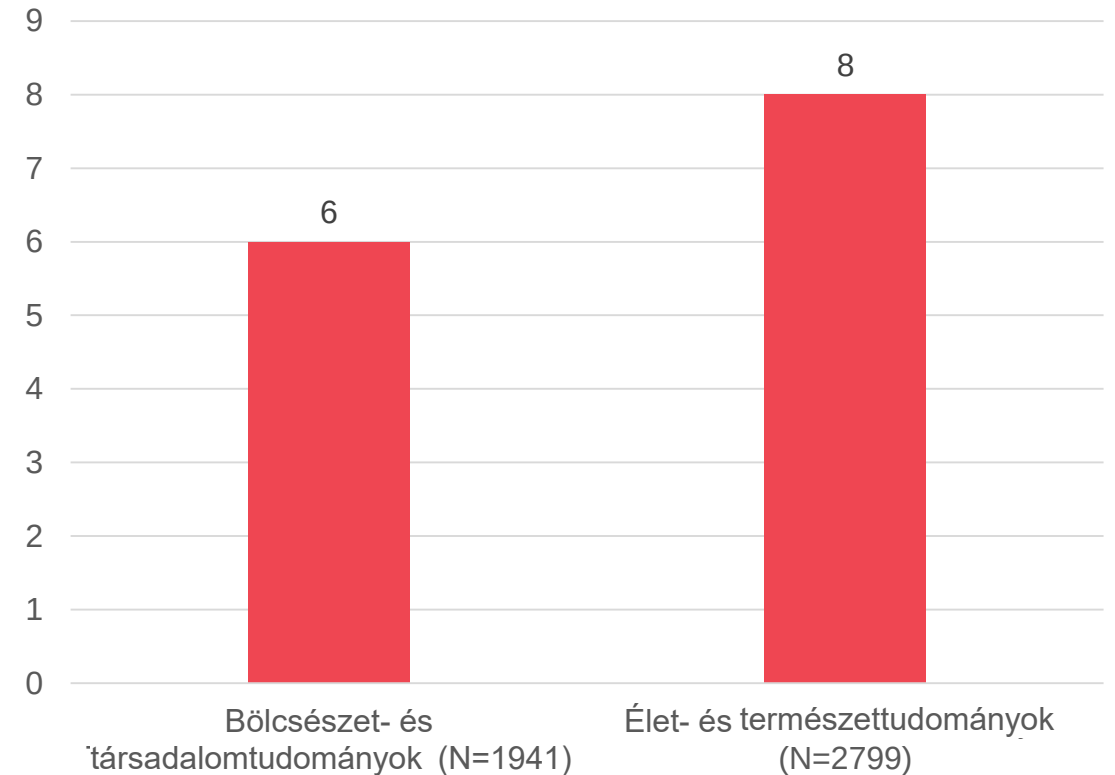
Azon kutatók esetében, akik nem adták meg MTMT-azonosítójukat kizárólag a kérdőívben adott válaszaikra támaszkodtunk.

Folyóíratcikkek száma az elmúlt 5 évben (medián)

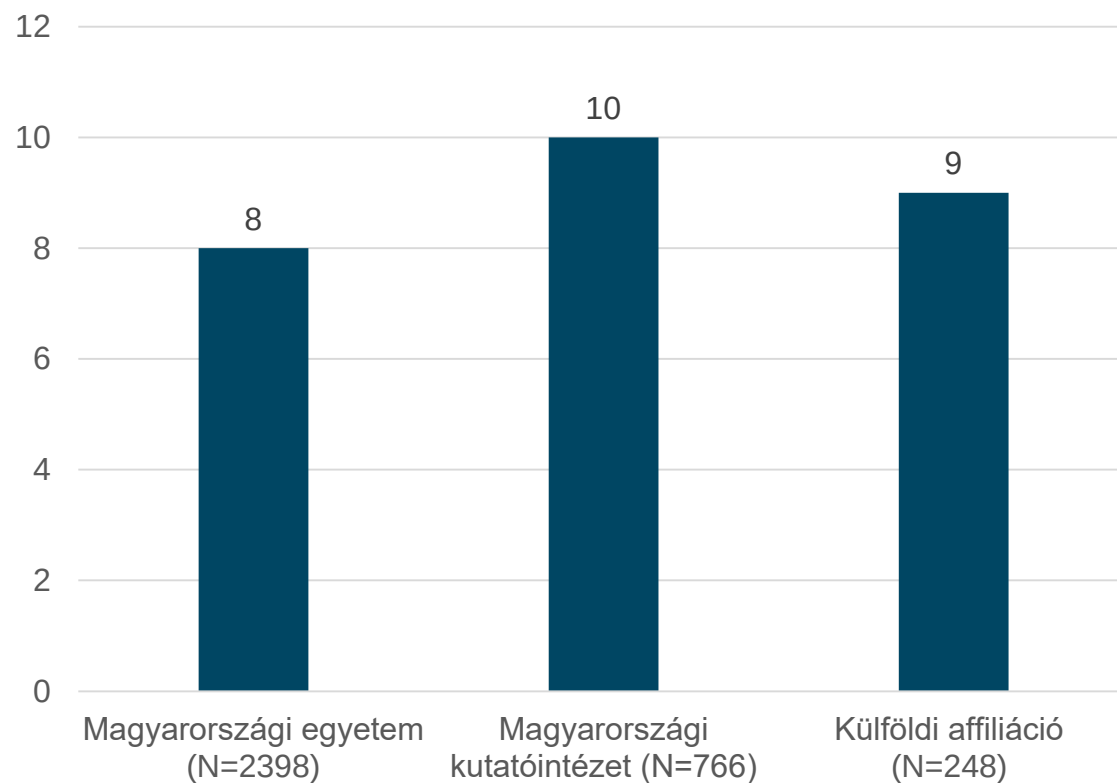
Kruskal-Wallis teszt: $\chi^2 = 235,4$; $p < 0,001$
Mood-féle medián teszt: $\chi^2 = 221,7,00$; $p < 0,001$

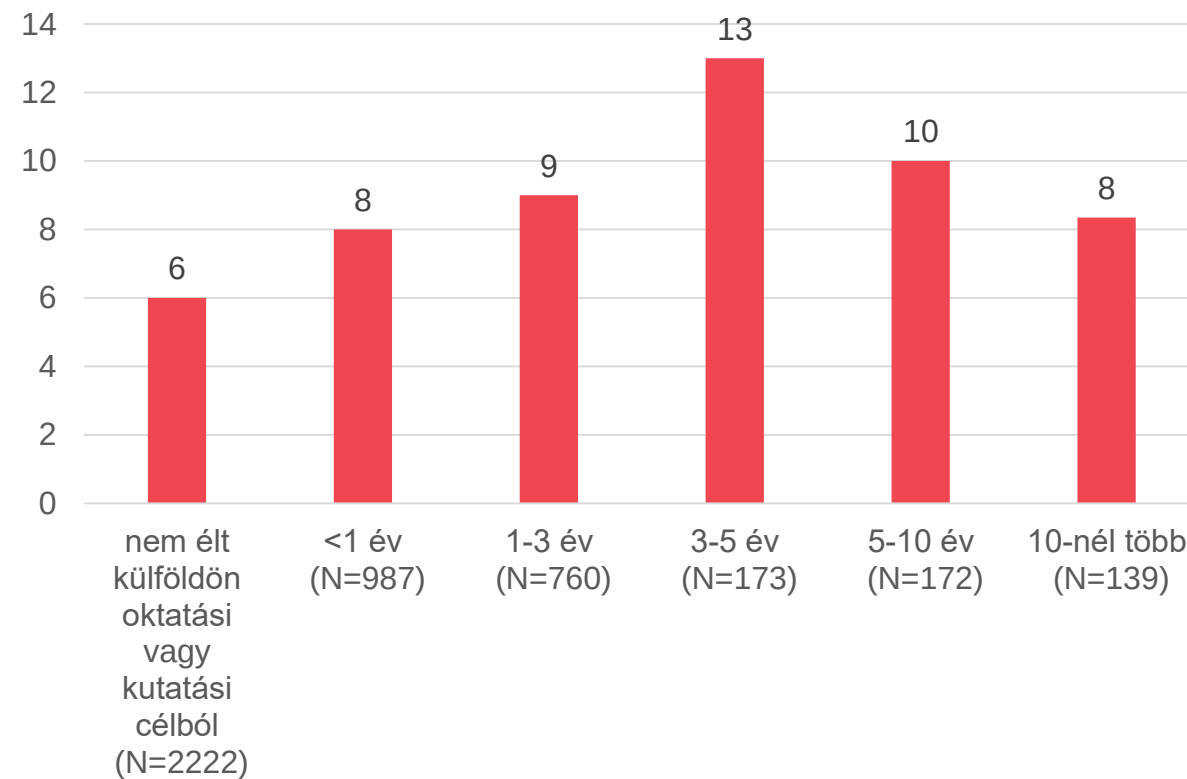
Mann-Whitney-féle U-teszt: $t = 8,1$; $p < 0,001$
Mood-féle medián teszt: $t = 6,9$; $p < 0,001$

Folyóíratcikkek száma az elmúlt 5 évben (medián)

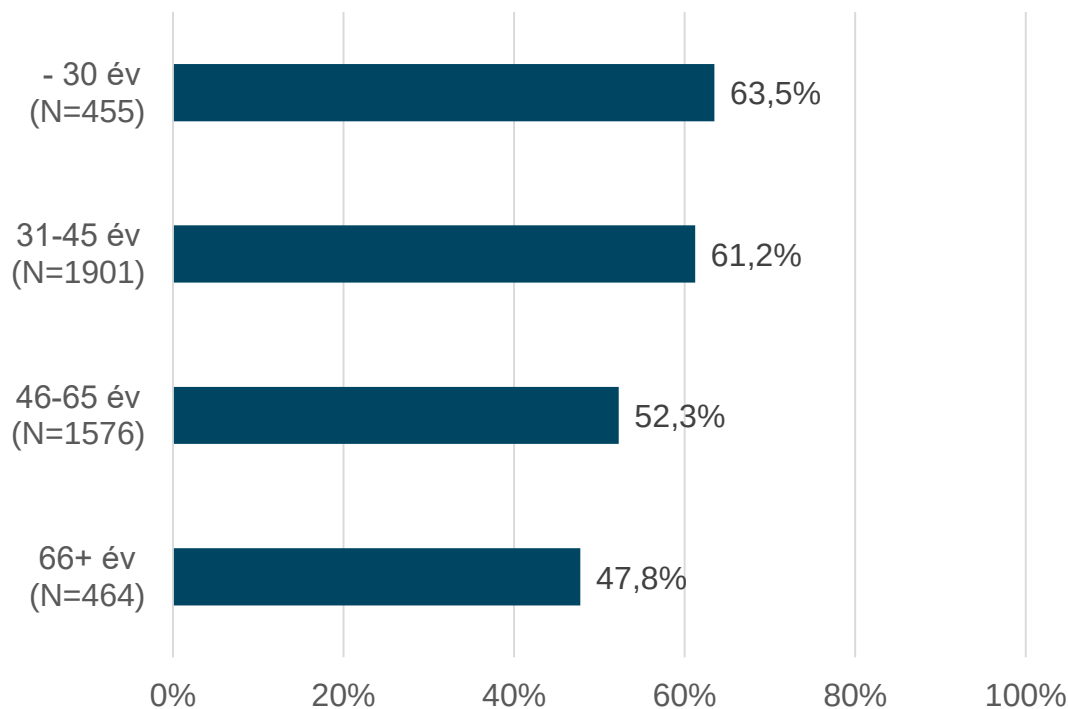
Kruskal-Wallis teszt: $\chi^2 = 22,6$; $p < 0,001$
Mood-féle medián teszt: $\chi^2 = 26,5$; $p < 0,001$

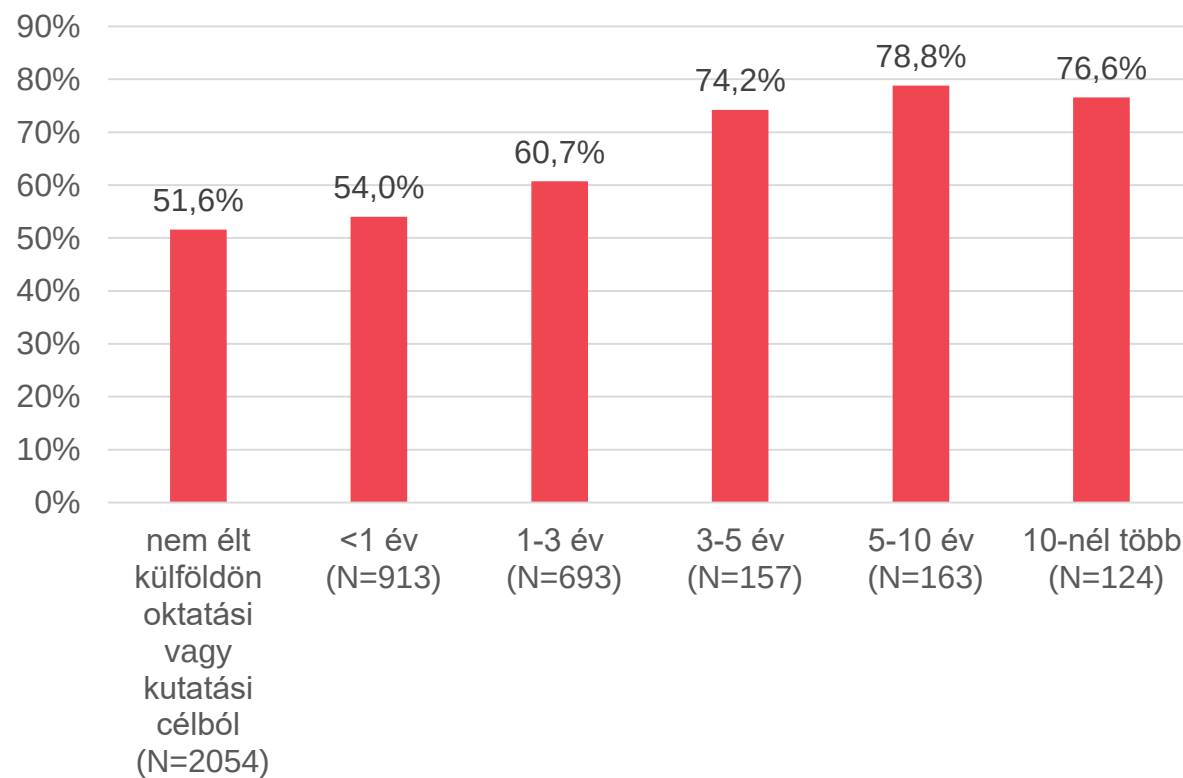
Kruskal-Wallis teszt: $\chi^2 = 127,4$; $p < 0,001$
Mood-féle medián teszt: $\chi^2 = 121,8$; $p < 0,001$

Külföldi folyóiratban megjelent cikkek aránya az elmúlt 5 évben (medián)

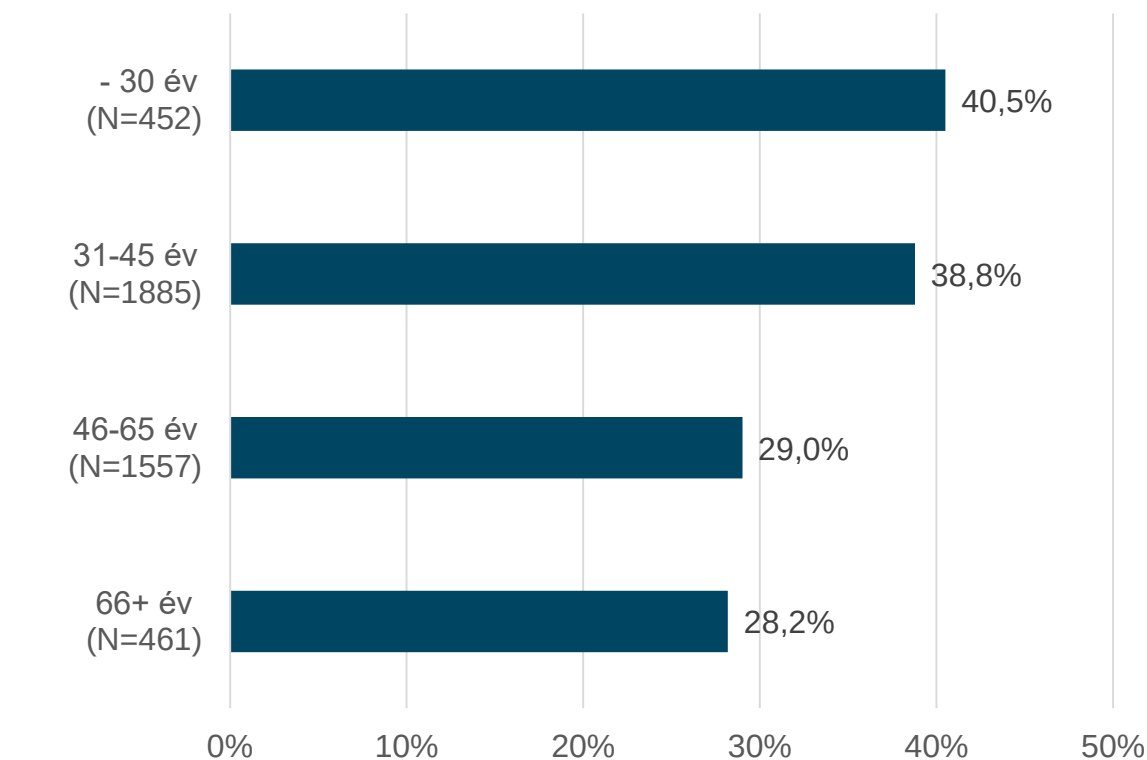
Welch-féle ANOVA: $F=28,7$; $p<0,001$

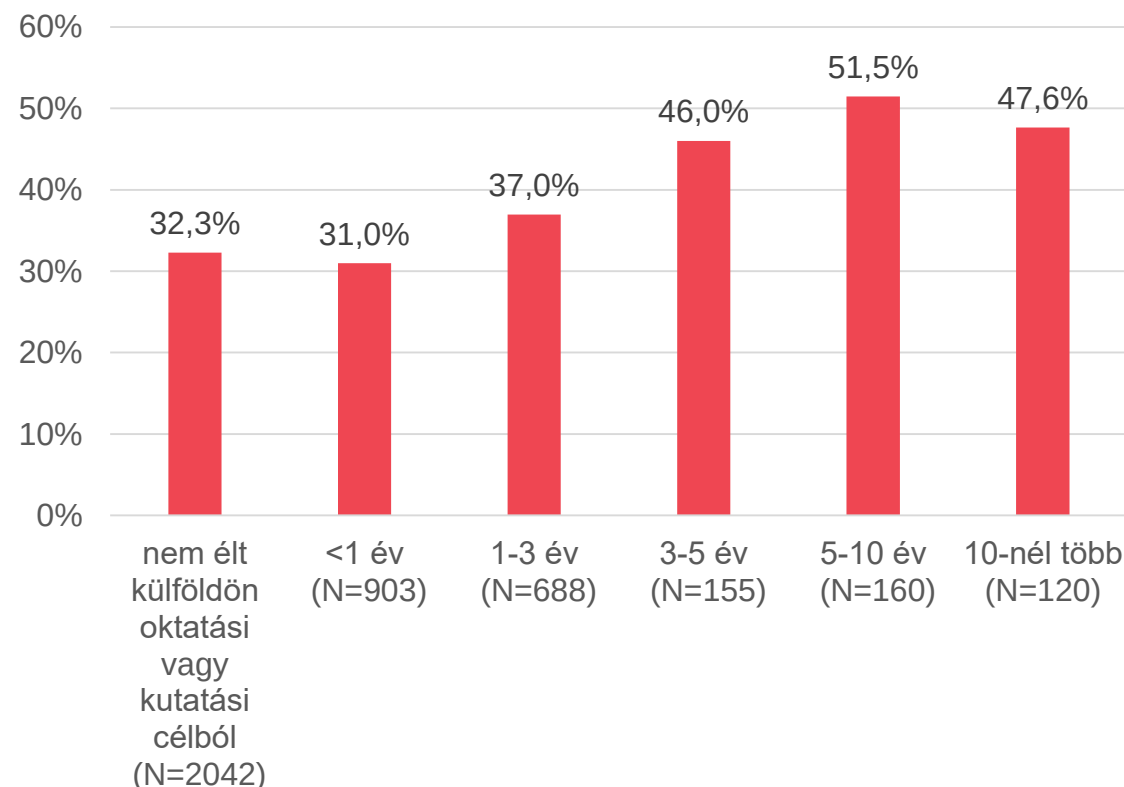
ANOVA: $F=45,1$; $p<0,001$

Q1-es folyóiratban megjelent cikkek aránya az elmúlt 5 évben (medián)

Welch-féle ANOVA: $F=31,2$; $p<0,001$

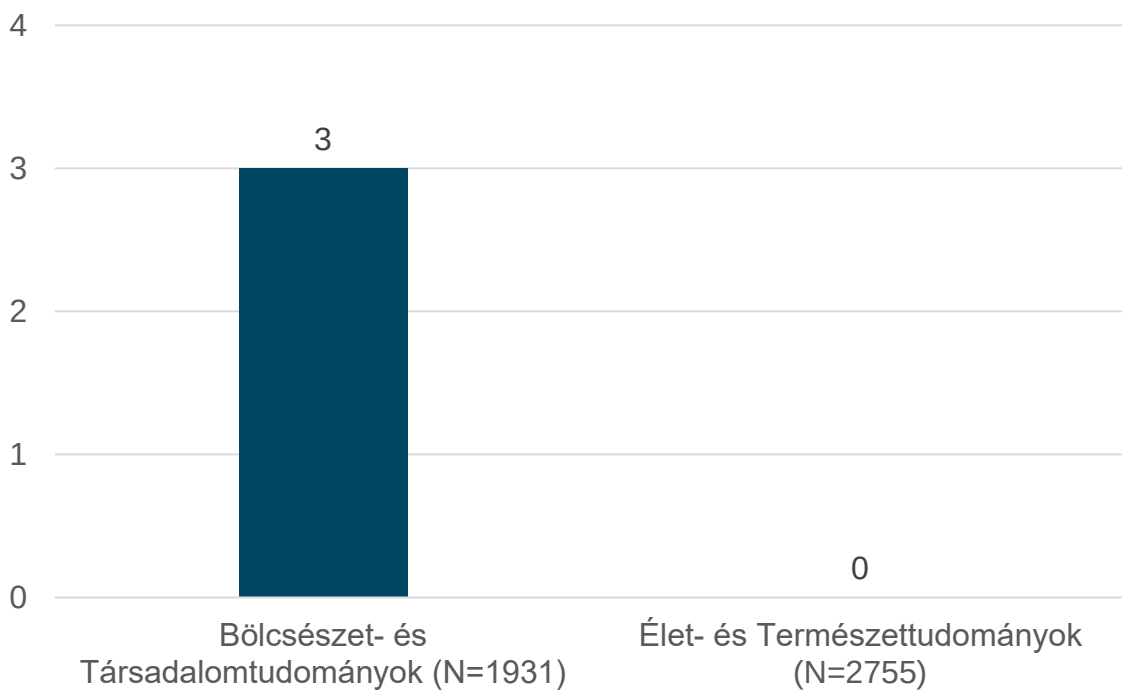

ANOVA: $F=17,8$; $p<0,001$

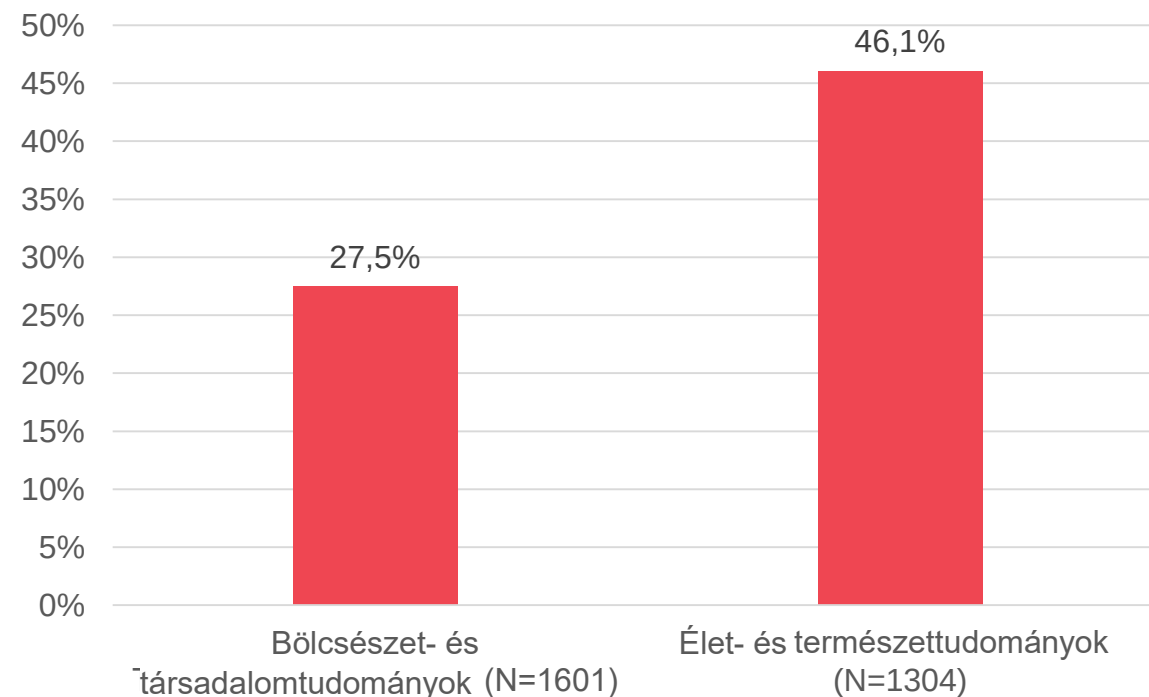

Szerkesztett kötetben megjelent publikációk száma az elmúlt 5 évben

Összes (medián)

Nemzetközi szerkesztett kötetben megjelent publikációk aránya azok között, akik publikáltak szerkesztett kötetben

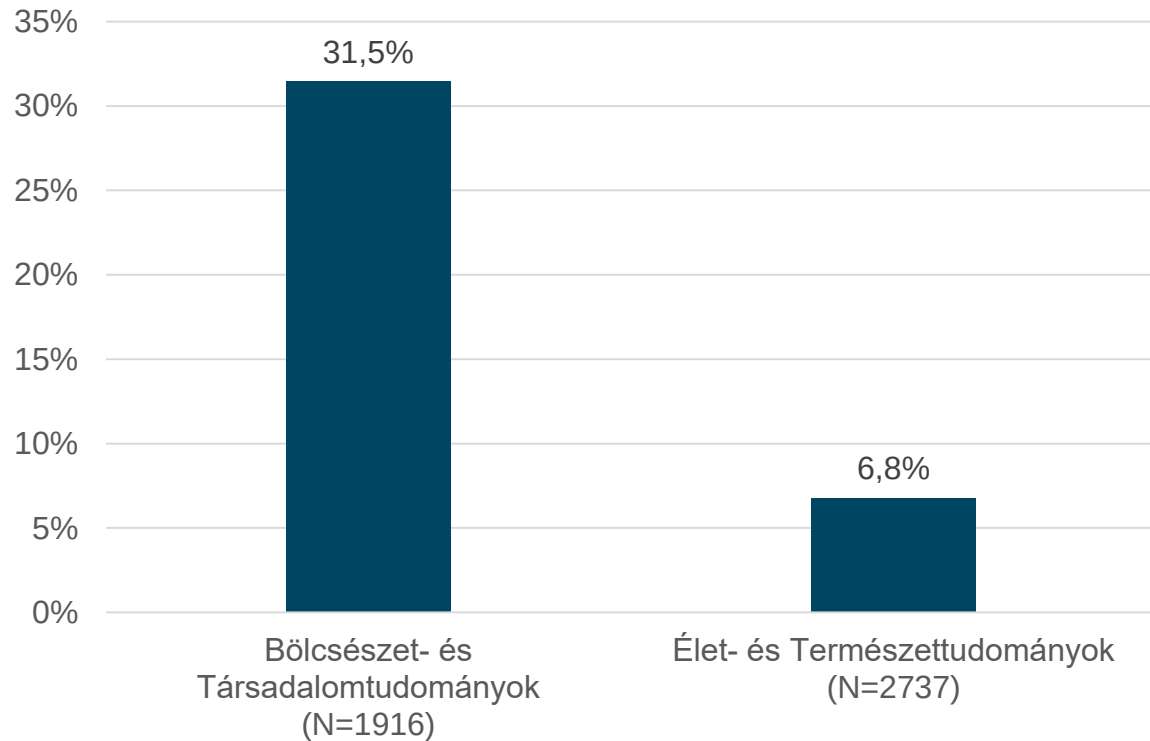
Mann–Whitney-féle U-teszt: $t=-28,6$; $p<0,001$
Mood-féle medián teszt: $t=-25,9$; $p<0,001$

Welch-féle t-teszt: $t=-12,89$; $p<0,001$

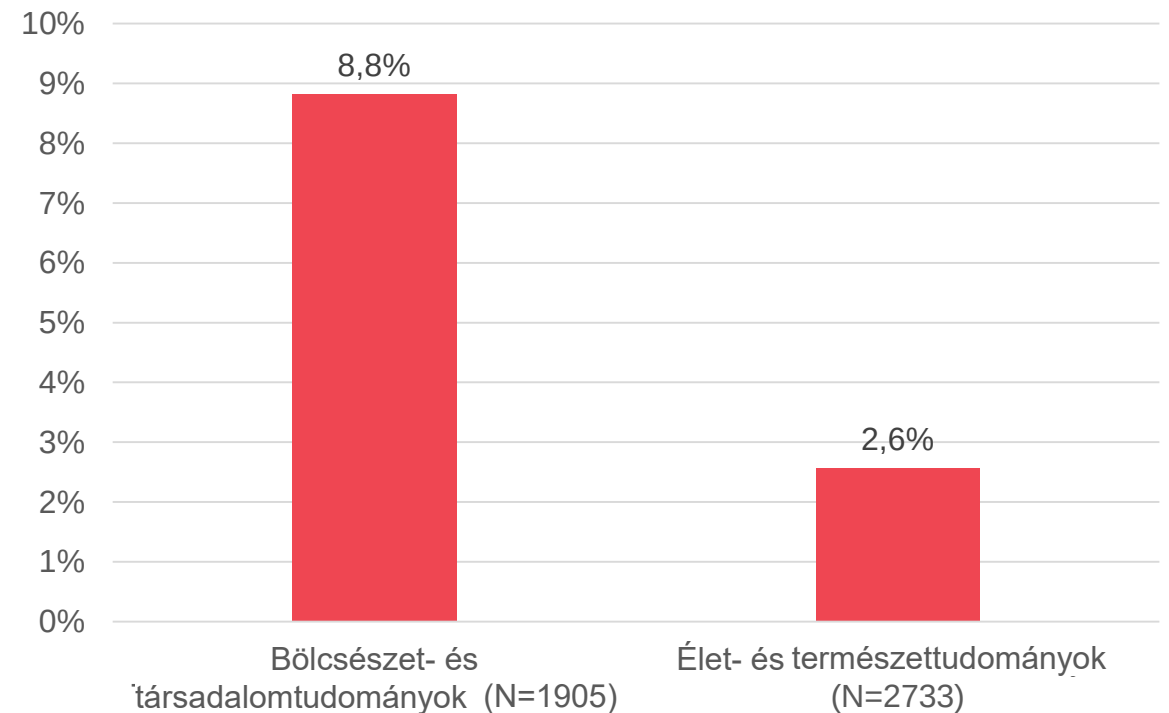
Az elmúlt 5 évben monográfiával rendelkezők aránya (átlag)

összes

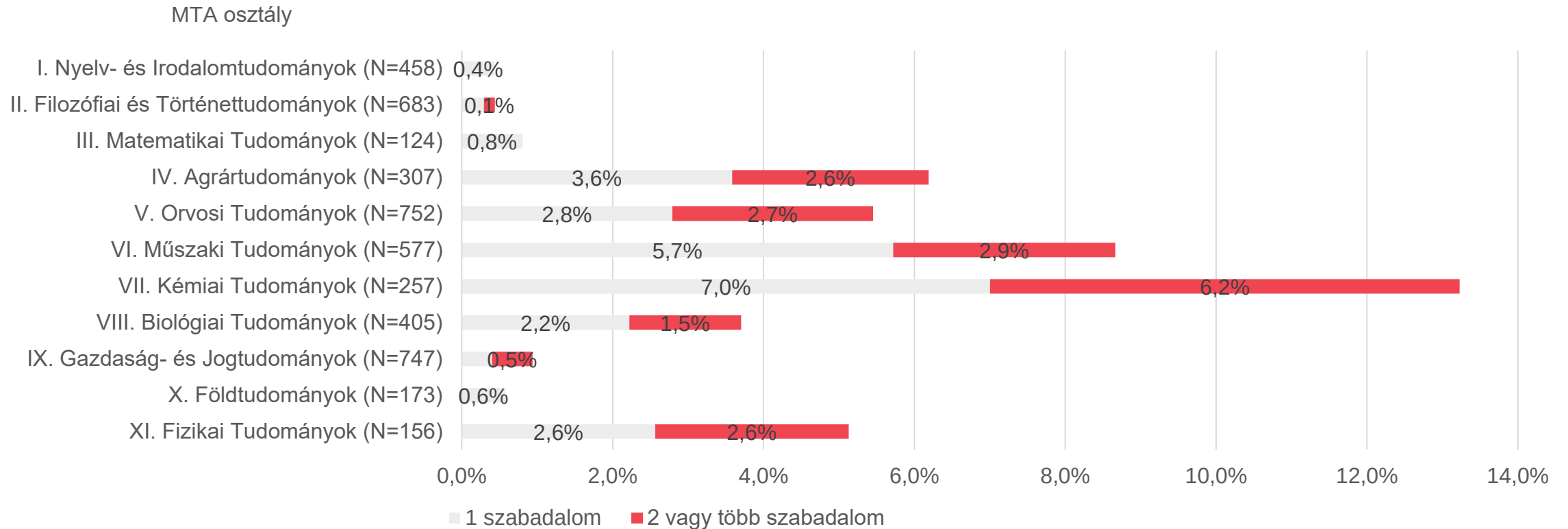
khi-négyzet teszt: $\chi^2=487,4$; $p<0,001$

nemzetközi

khi-négyzet teszt: $\chi^2=90,3$; $p<0,001$

Az elmúlt 5 évben szabadalmat bejegyzők aránya

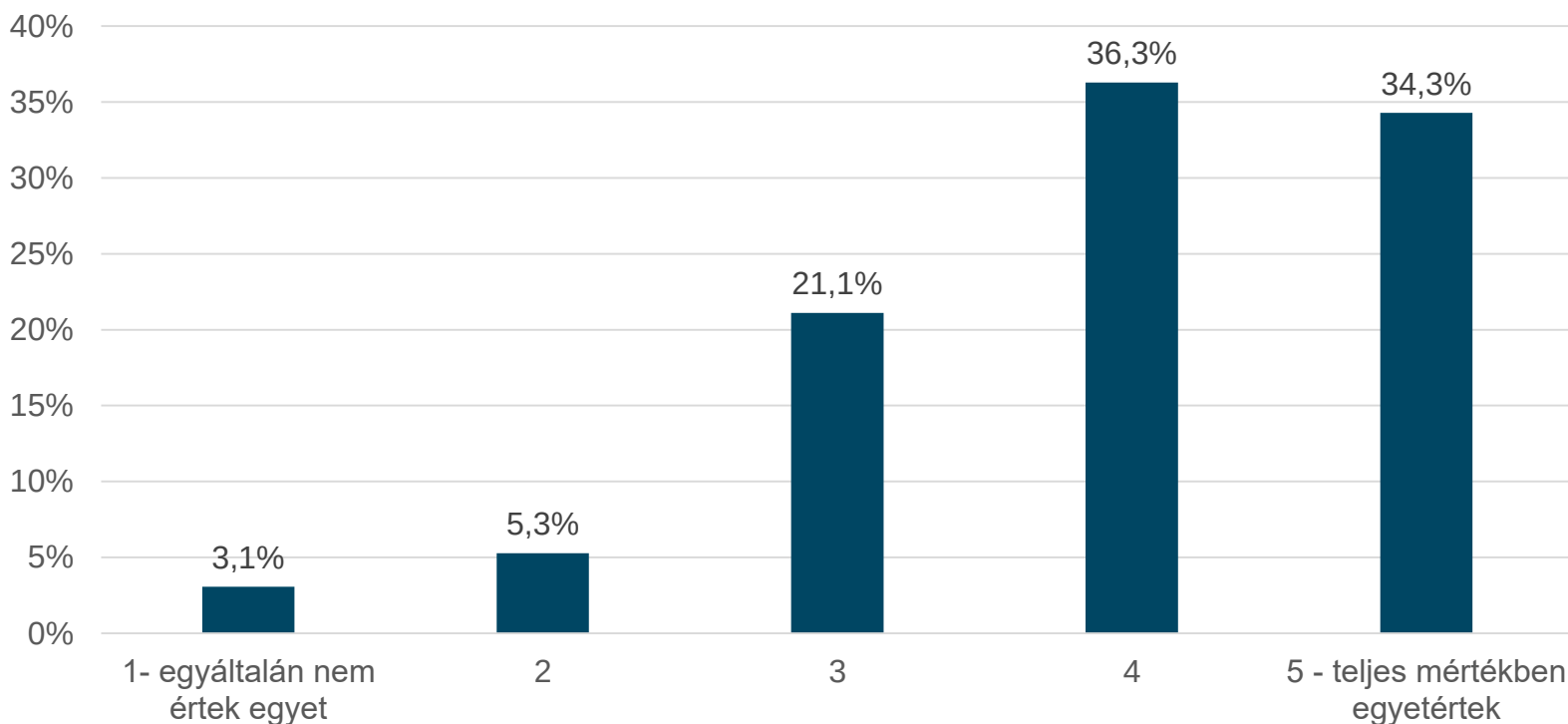

Khí négyzet teszt: $\chi^2=172,7$; $p<0,001$

Tudománymetriaai mérésekről alkotott vélemény – a CoARA elvek

Ön mennyire ért egyet azzal, hogy a kutatásértékelésnek elsősorban olyan minőségi (kvalitatív) értékelésre kell alapulnia, amelyben a szakértői értékelés (peer review) központi szerepet játszik, és amelyet a mennyiségi (kvantitatív) mutatók felelős használata támogat?

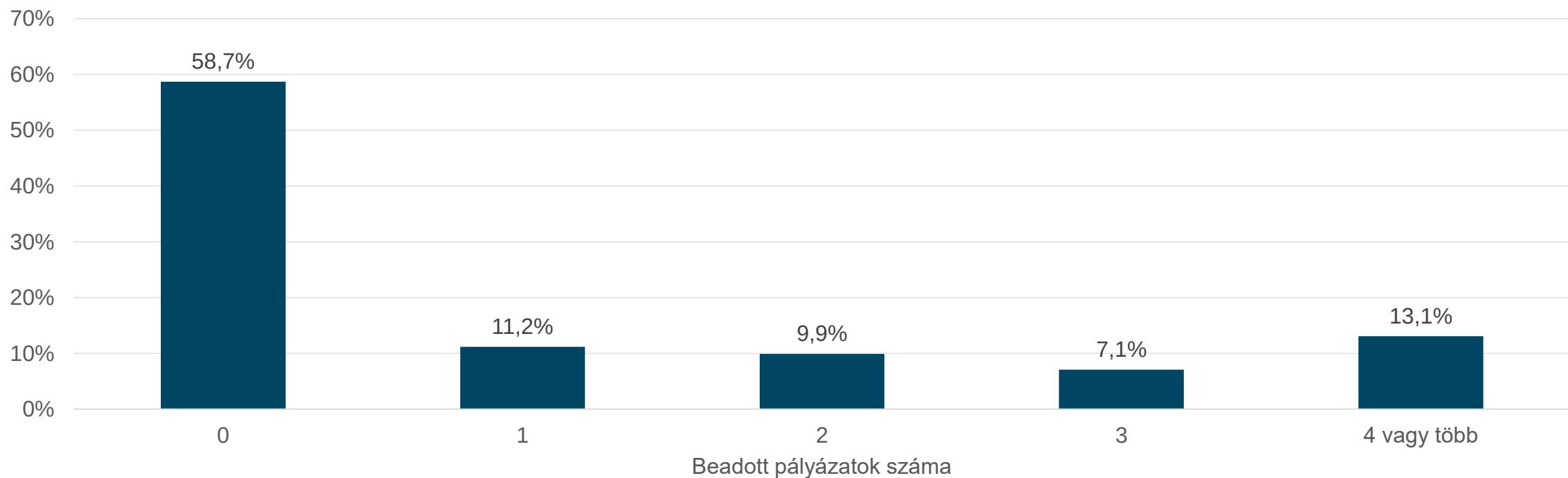

Bázis: N=4932

Pályázati tapasztalat

Vezető kutatóként **beadott** magyarországi tudományos kutatási vagy ösztöndíjpályázatok száma az elmúlt 5 évben

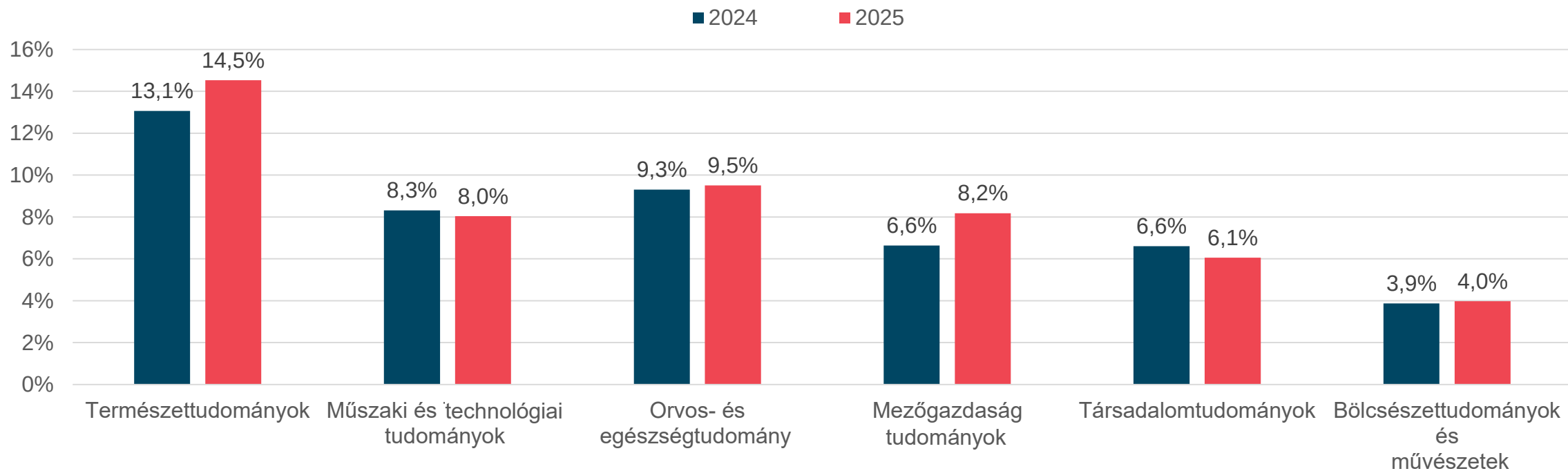
Bázis: N=4751

FIATAL KUTATÓK
AKADÉMIÁJA

MTA

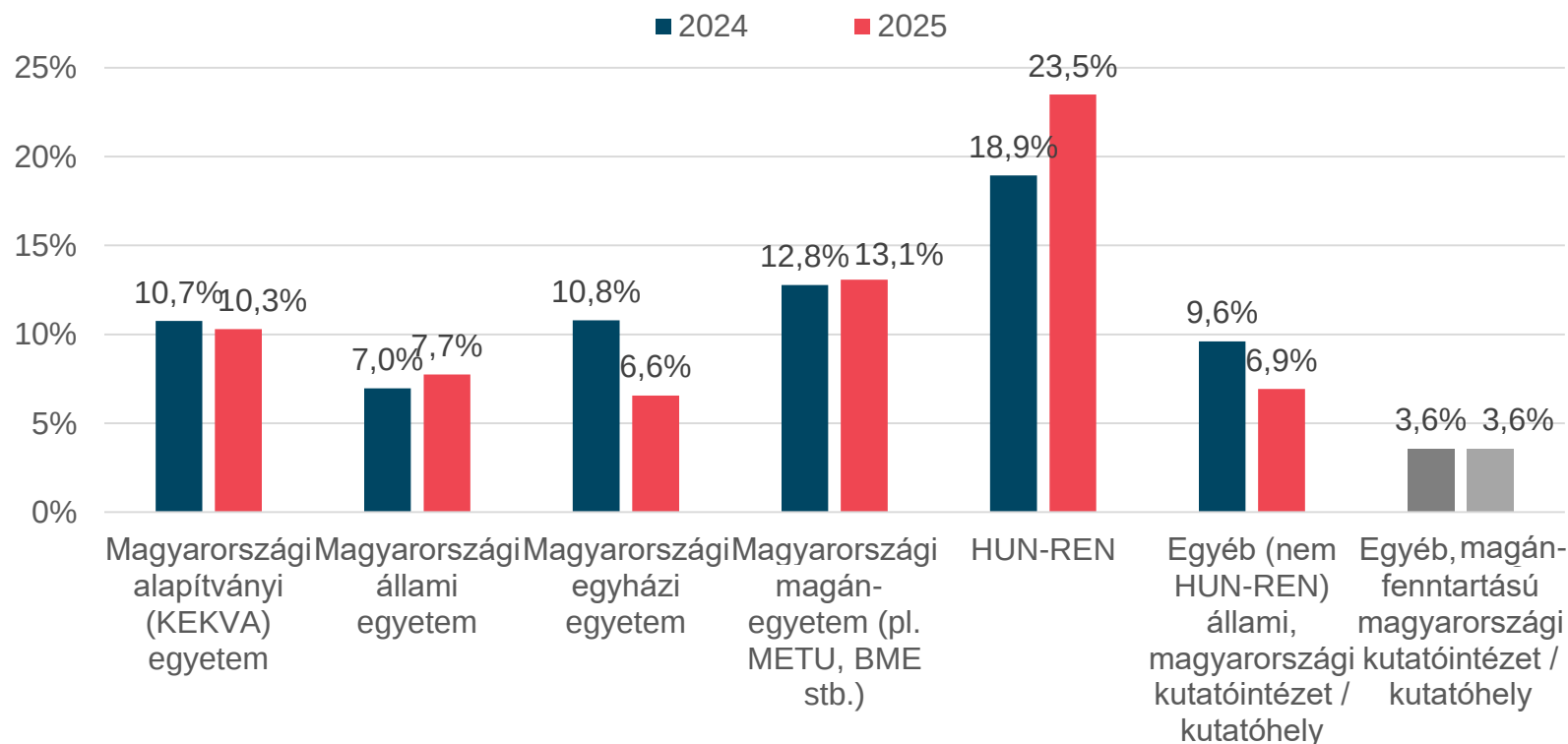
NKKP pályázatot benyújtók aránya

Benyújtás vs. nem benyújtás aránya tudományterületenként, 2024: khi-négyzet próba: $\chi^2=64,44$; $p<0,001$
Benyújtás vs. nem benyújtás aránya tudományterületenként, 2025: khi-négyzet próba: $\chi^2=91,49$; $p<0,001$

NKKP pályázatot benyújtók aránya

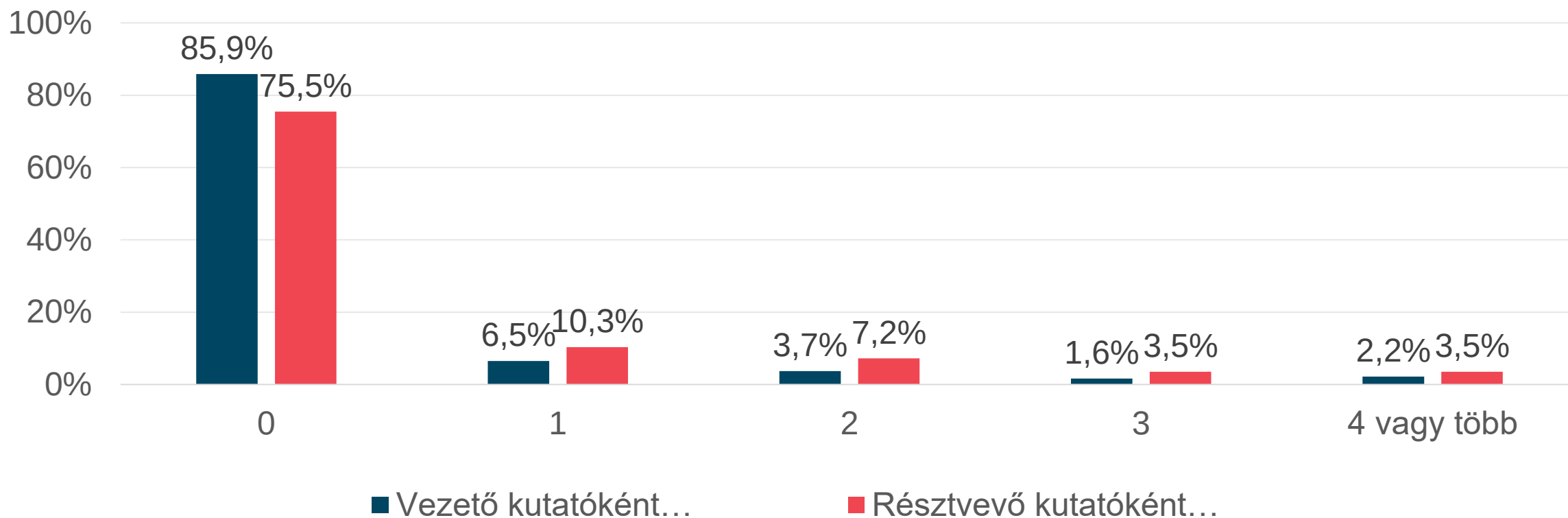
Benyújtás vs. nem benyújtás aránya intézménytípusonként, 2024: khi-négyzet próba: $\chi^2=46,24$; $p<0,001$
Benyújtás vs. nem benyújtás aránya intézménytípusonként, 2025: khi-négyzet próba: $\chi^2=100,51$; $p<0,001$

A 2024-es NKKP pályázás eredményeinek ismerete tekintetében a kutatásban résztvevők válasza alapján a beadott pályázatok 16,9%-a nyertes lett, 82,8%-a pedig nem nyert.

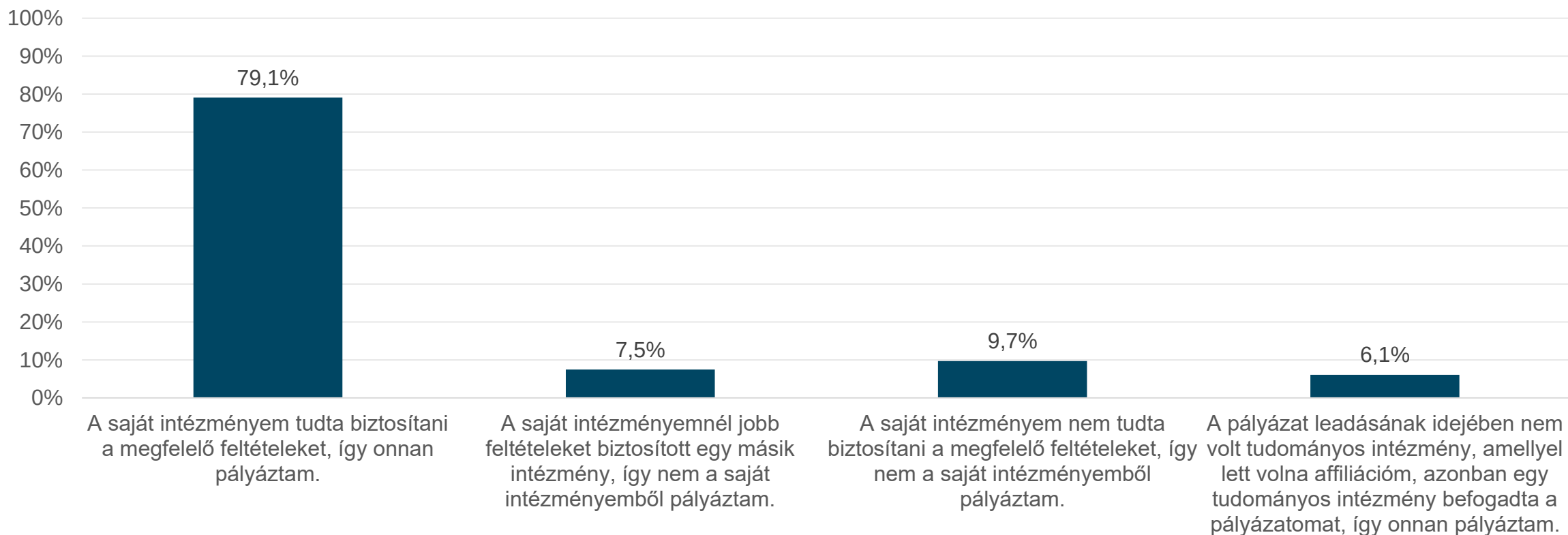
Sem az életkor tekintetében, sem a kutatási területek elsődleges tudományterületei szerint, sem pedig a munkahely típusát tekintve (egyetem, kutatóintézet, külföld) nincs statisztikailag szignifikáns különbség a 2024-es NKKP-s nyelési arányokban.

A beadott nemzetközi tudományos kutatási vagy ösztöndíjpályázatok száma vezető és résztvevő kutatóként az elmúlt öt évben

Vezető kutatóként tapasztalt helyzetek a nemzetközi tudományos pályázatok során

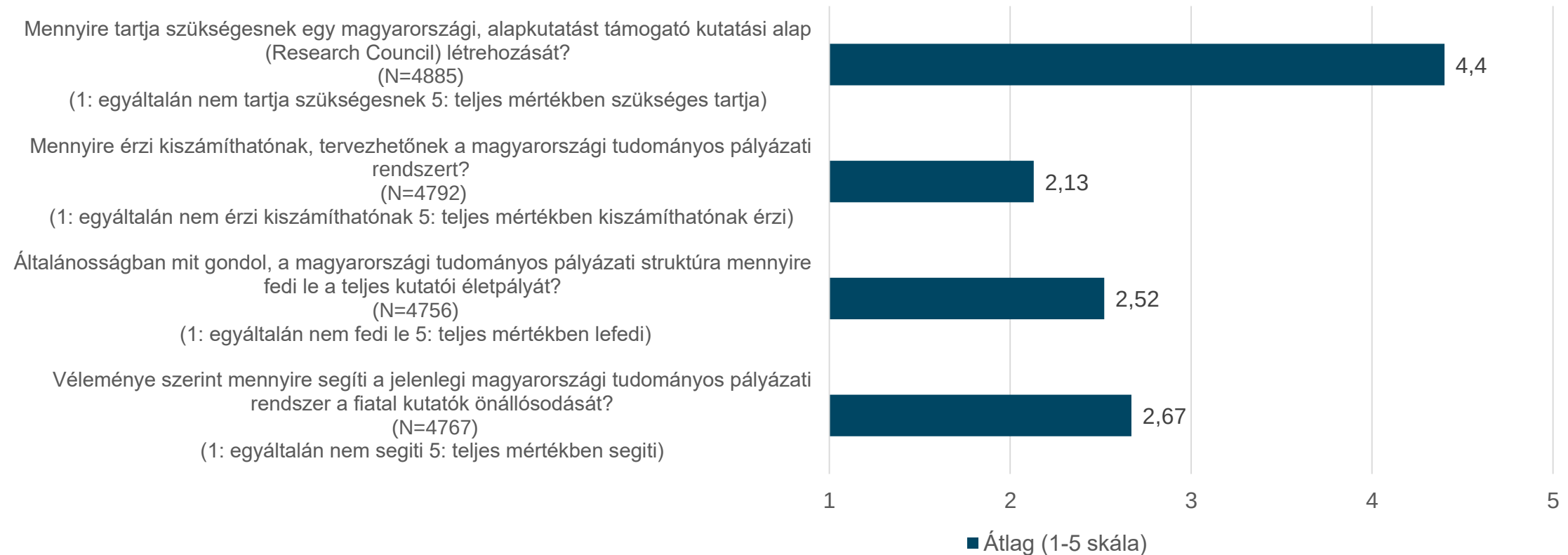
Bázis: N=671

FIATAL KUTATÓK
AKADEMIÁJA

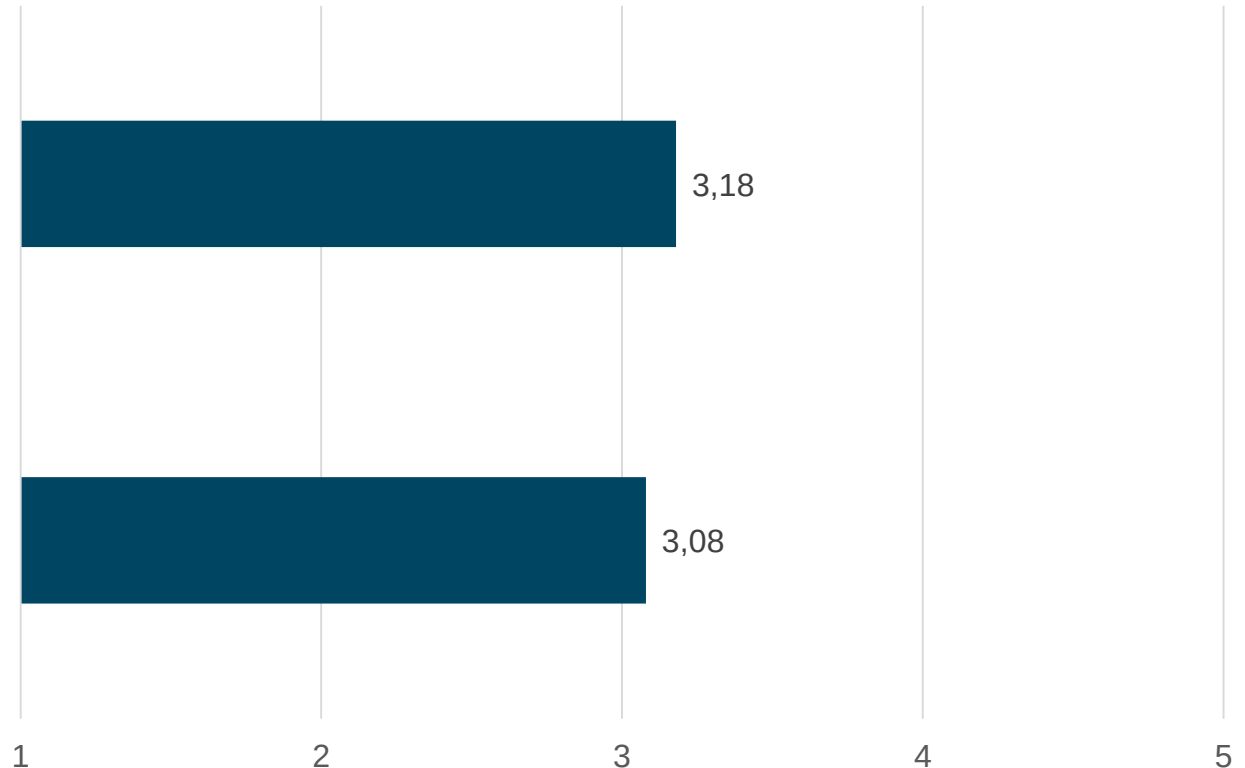
MTA

A magyarországi tudományos pályázati rendszer megítélése

A nemzetközi tudományos pályázati rendszer megítélése

Általánosságban mit gondol, a nemzetközi tudományos pályázati struktúra mennyire fedi le a teljes kutatói életpályát?
(N=4241)
(1: egyáltalán nem fedi le 5: teljes mértékben lefedi)

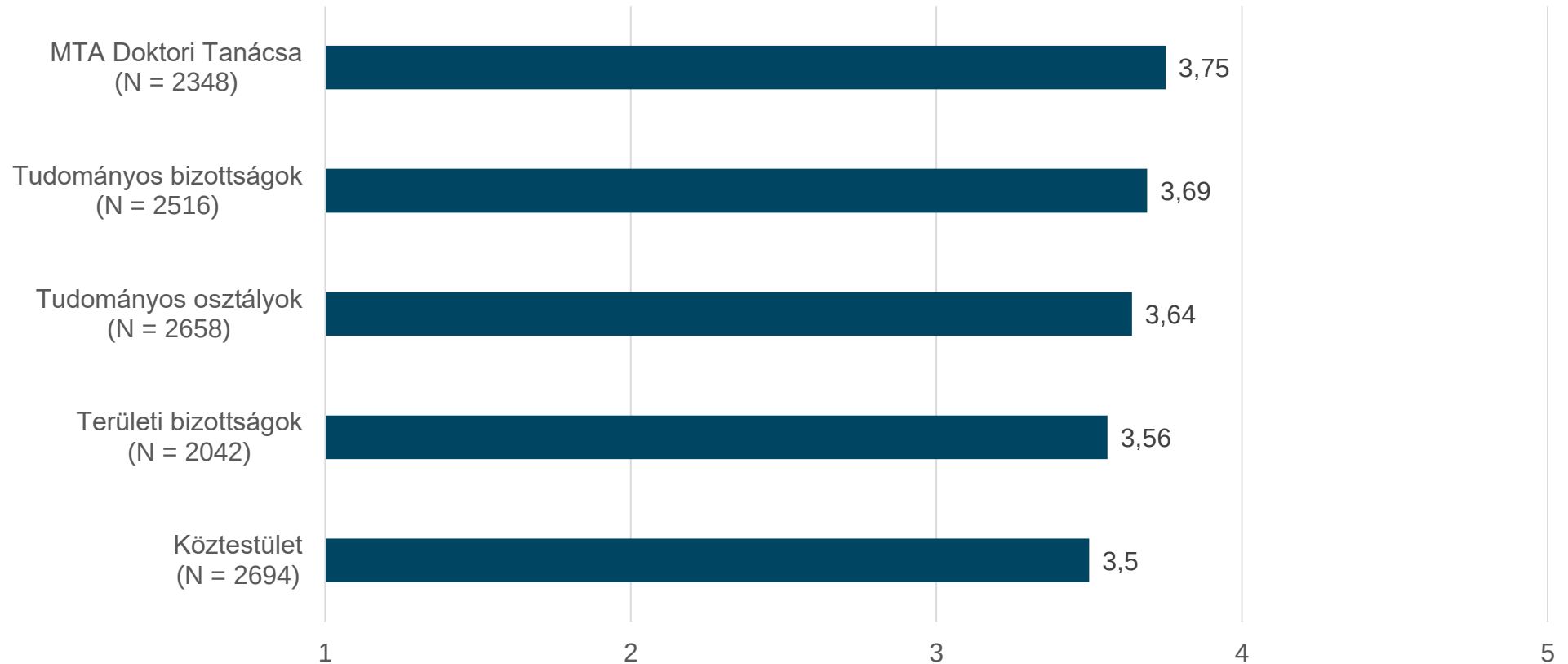
■ Átlag (1-5 skála)

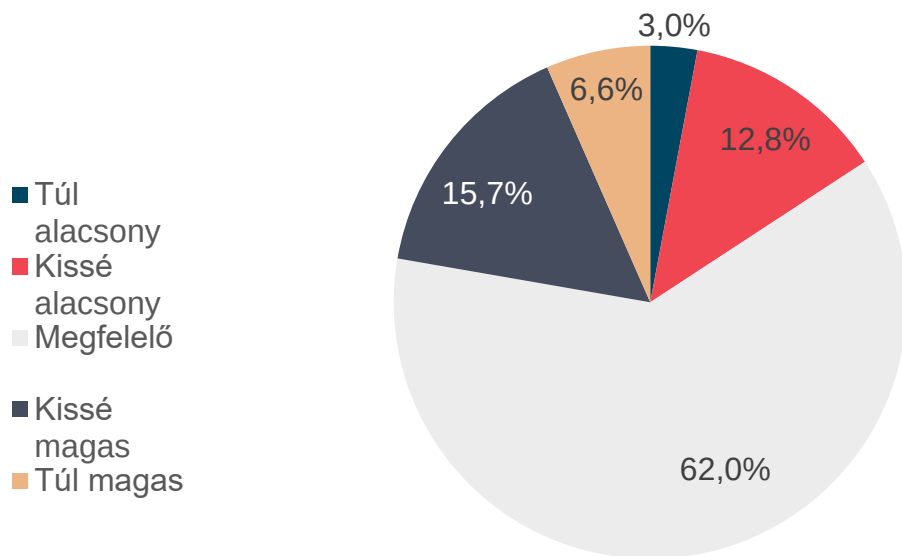

A Magyar Tudományos Akadémiával és a Fiatal Kutatók Akadémiájával kapcsolatos vélemények

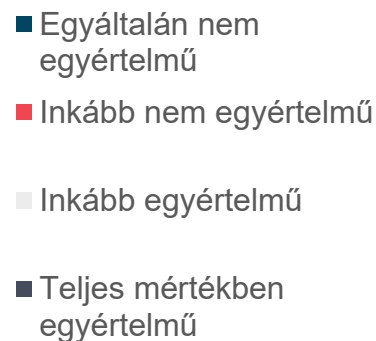
A Magyar Tudományos Akadémia egyes testületeinek átlagos értékelése

Az MTA doktora címhez szükséges habitusvizsgálat követelményi szintjének és egyértelműségének megítélése azon válaszadók szerint, akiknek van információja vagy tapasztalata a folyamatról

N = 1436

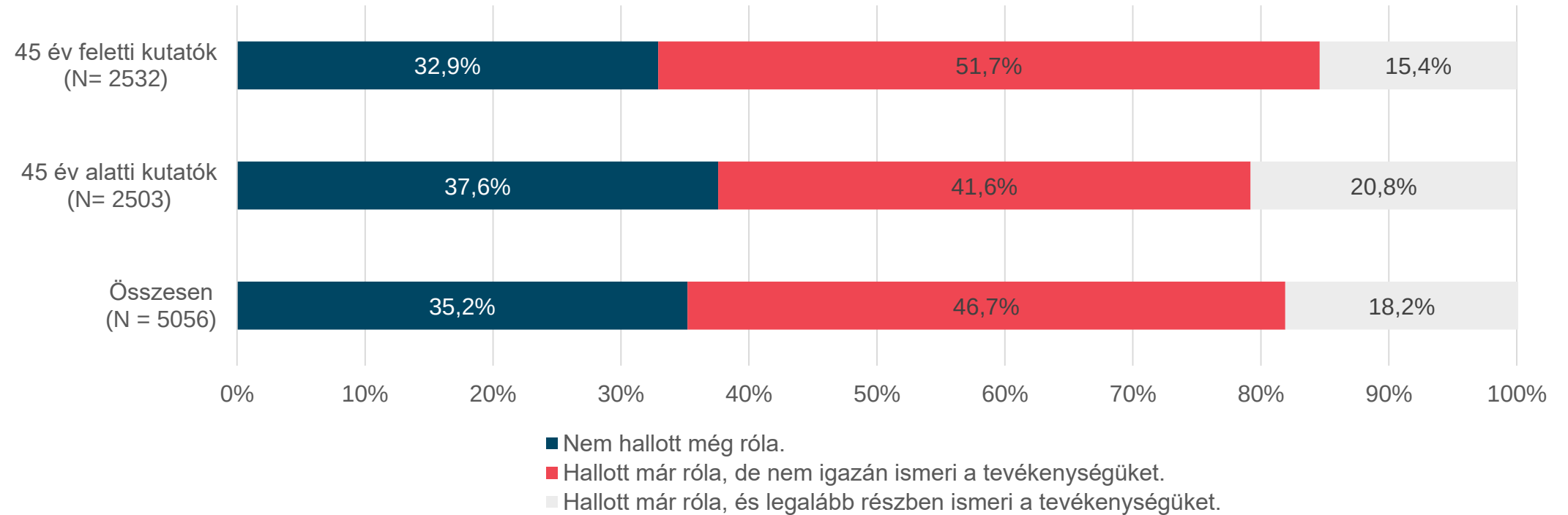

N = 1444

Bázis: érvényesen válaszolók, akik rendelkeznek ismeretekkel a habitusvizsgálatról.

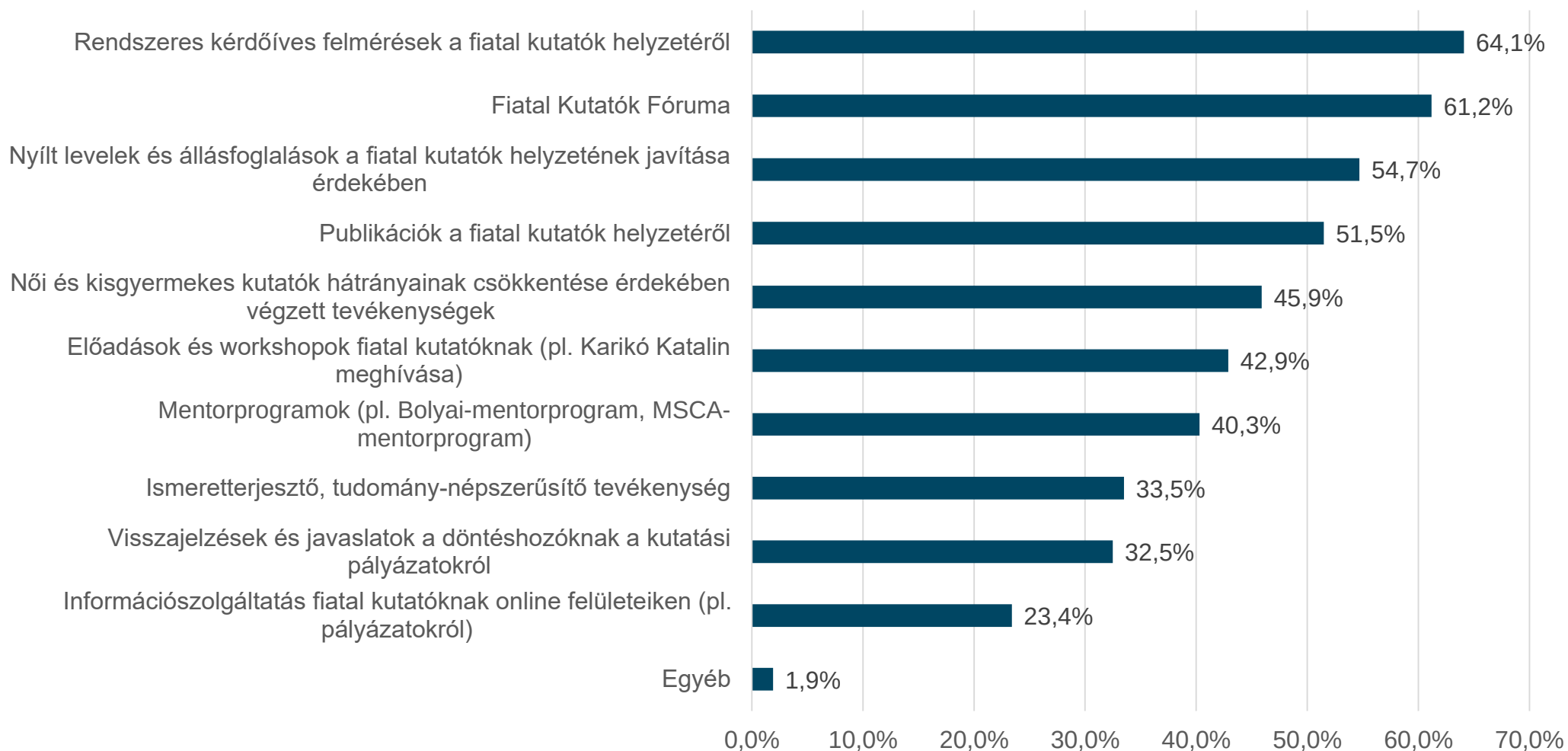
A Fiatal Kutatók Akadémiájának ismerete

khi-négyzet próba: $X^2 = 55,1$; $p < 0,001$; Cramer's V = 0,1

A Fiatal Kutatók Akadémiájának egyes tevékenységeit ismerők aránya azok között, akik legalább részben ismerik a tevékenységüket

Bázis: N=918

FIATAL KUTATÓK
AKADÉMIÁJA

MTA

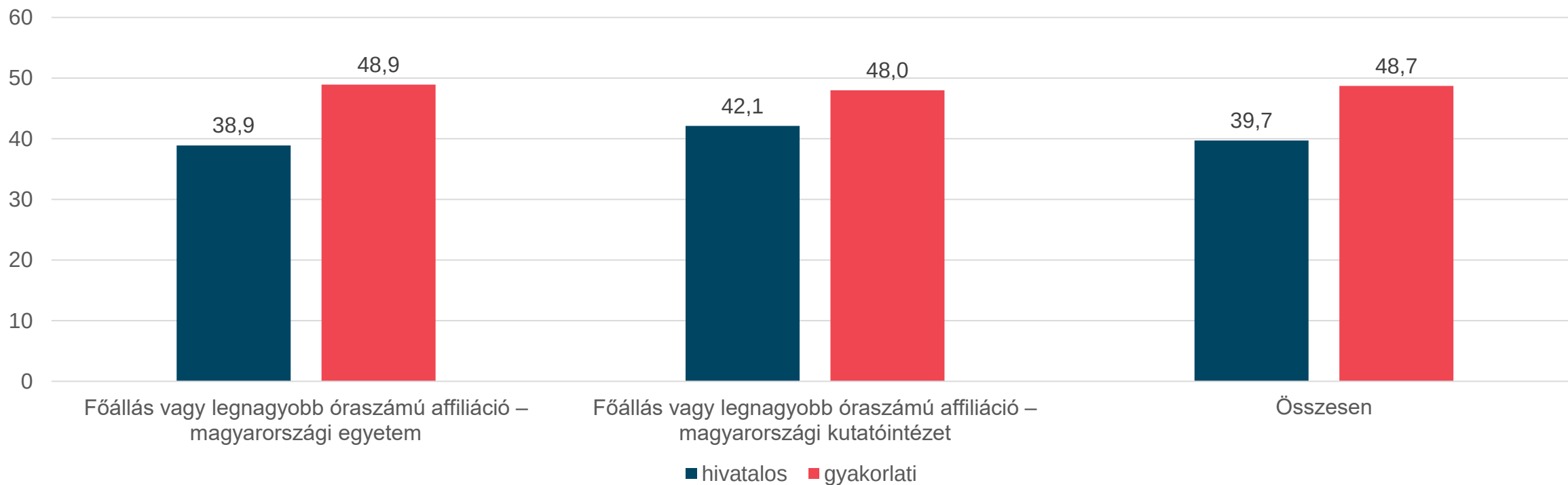
A Fiatal Kutatók Akadémiája tevékenységének hasznossága azok között, akik legalább részben ismerik a tevékenységüket

Munkakörülmények, elégedettség

Heti hivatalos és gyakorlatban ledolgozott óraszám átlaga minden szerződéses munkahelyet beleszámítva

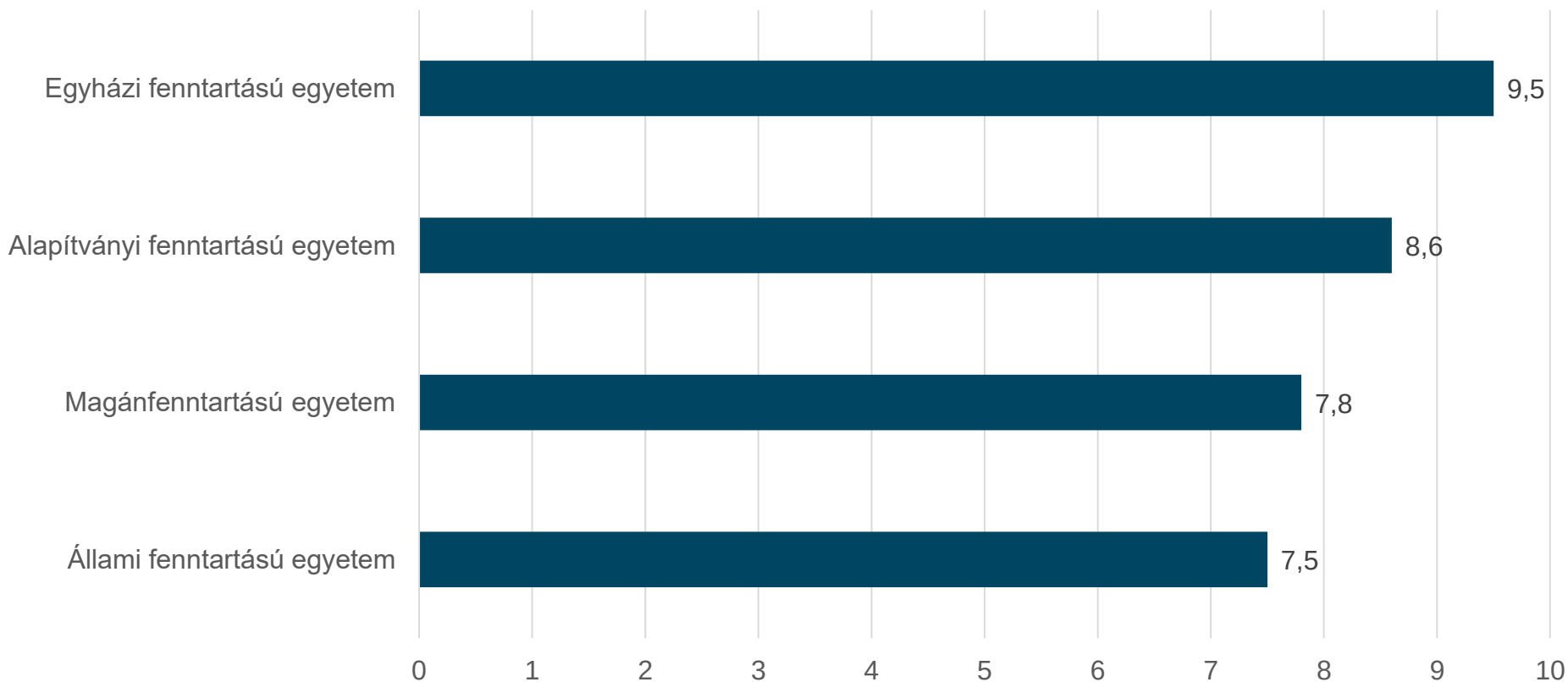
Hivatalos: Welch-féle t-próba: $t = -6,324$; $p < 0,001$

Gyakorlatban ledolgozott: Welch-féle t-próba: $t = 1,55$; $p = 0,121$

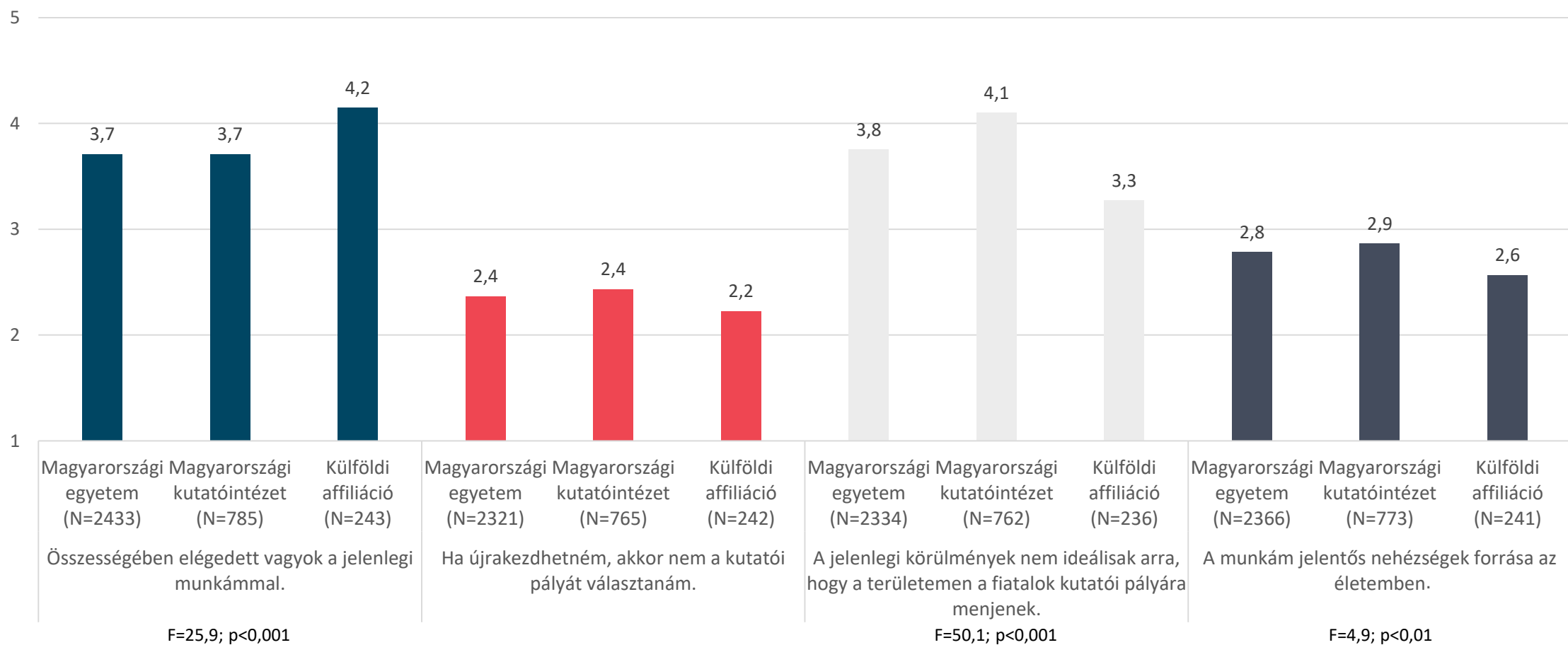

Oktatási terhelés

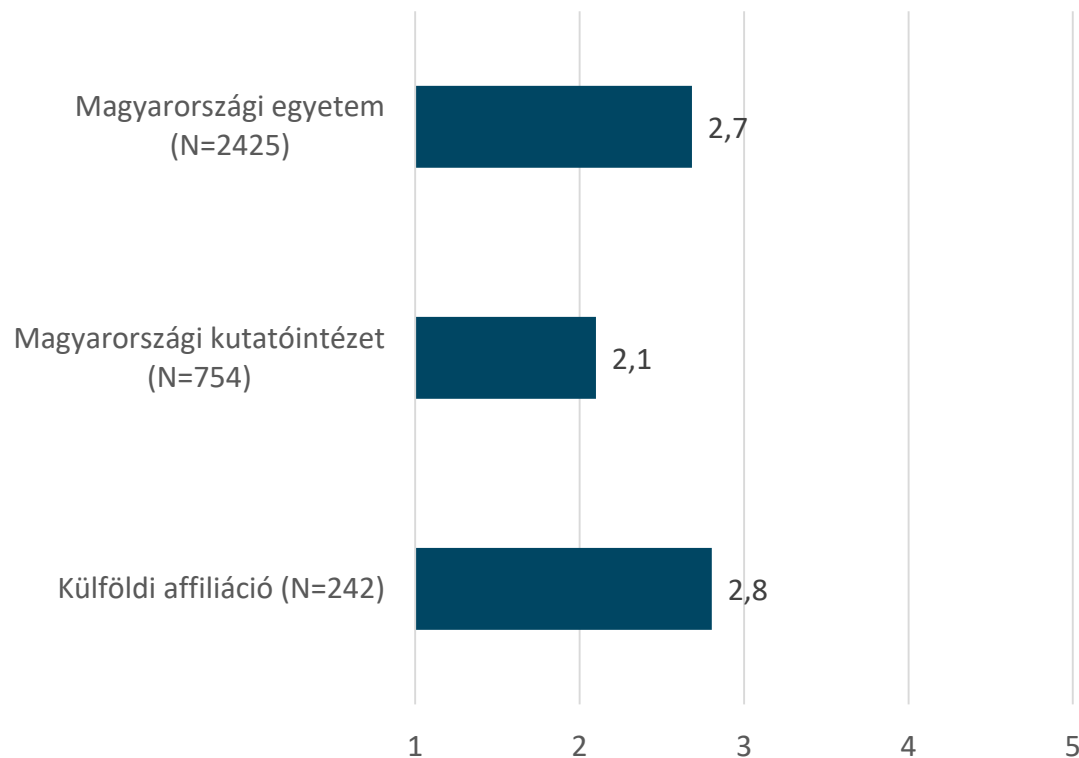
Kontaktórák átlagos száma azok között, akik főállásként (vagy legmagasabb óraszámú pozícióként) tekintenek a magyarországi egyetemi állásukra

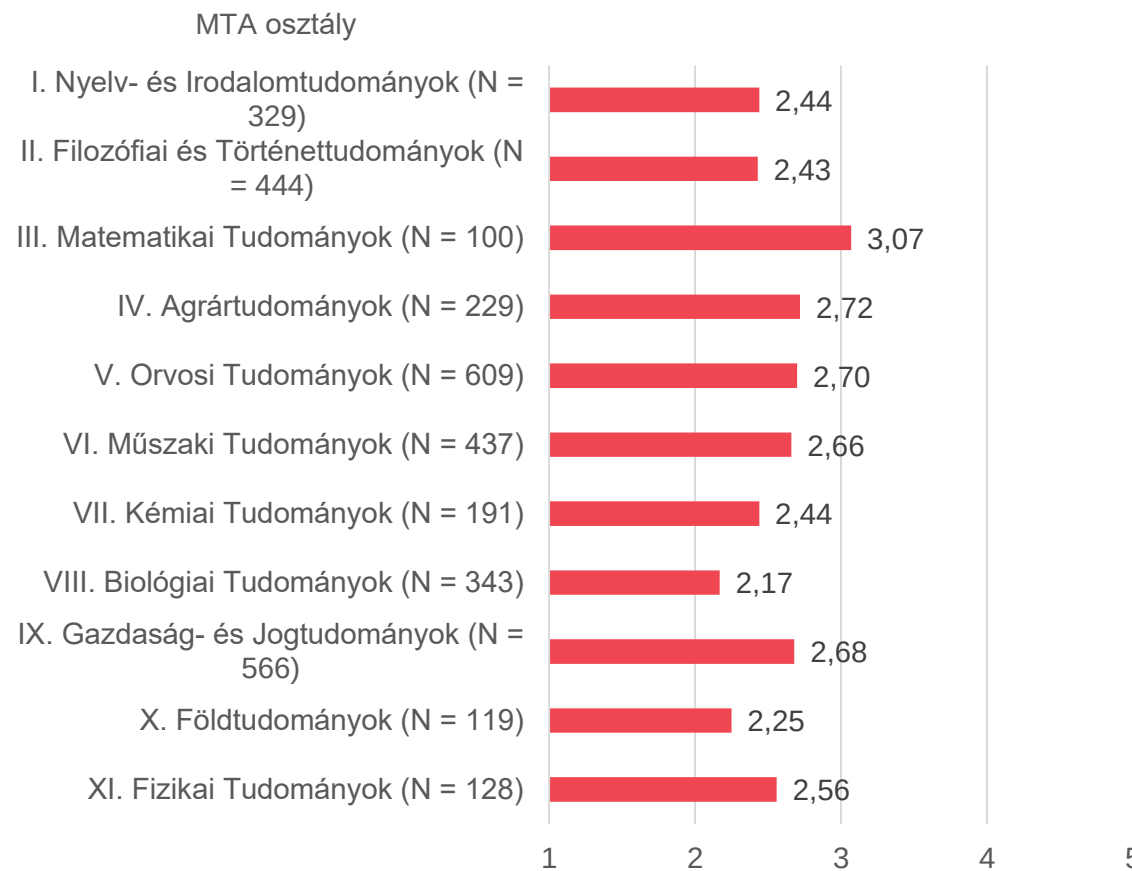
Átlagos elégedettség a kutatói pályával és főállású munkahellyel kapcsolatban

Mennyire ért egyet azzal, hogy kiszámítható életpályamodellekre számíthat?

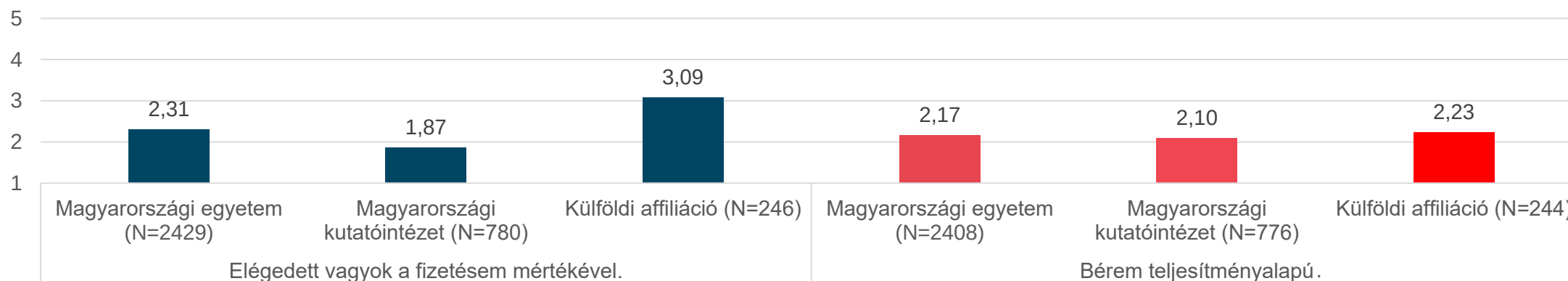
Welch-féle ANOVA: $F=72,9$; $p<0,001$

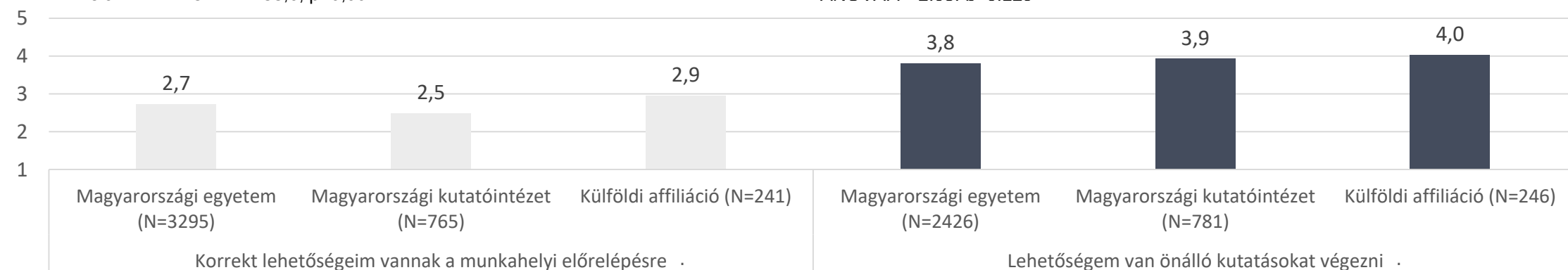
ANOVA: $F=8,7$; $p<0,001$

Fizetéssel való elégedettség, előrelépés, önálló kutatás, teljesítmény

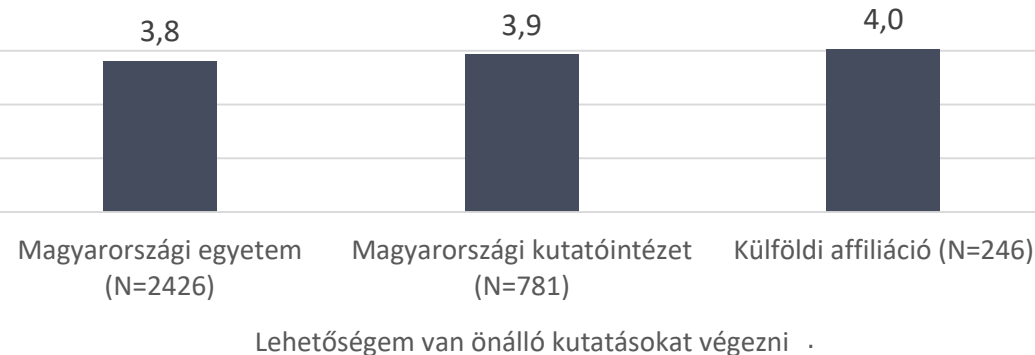

Welch-féle ANOVA: $F=88,6$; $p<0,001$

Welch-féle ANOVA: $F=16,7$; $p<0,001$

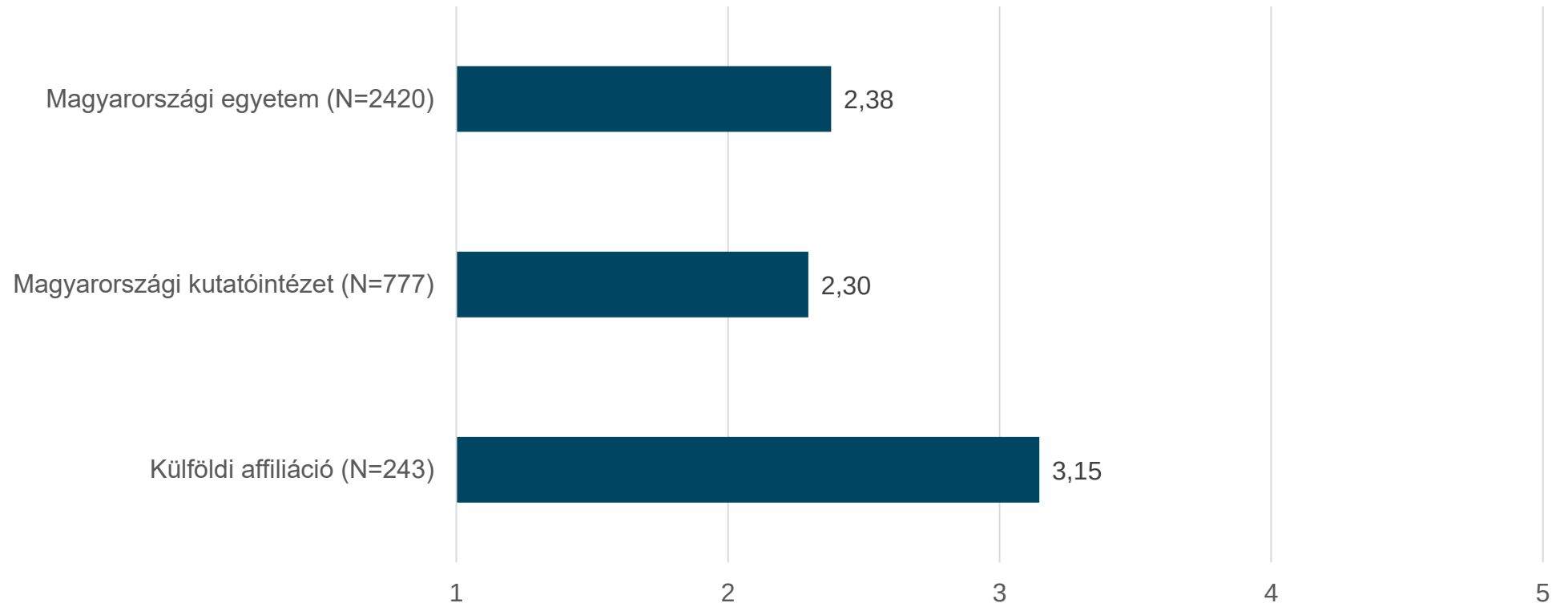
ANOVA: $F=2,05$; $p=0,129$

ANOVA: $F=6,6$; $p<0,001$

Társadalmi megbecsültség érzése

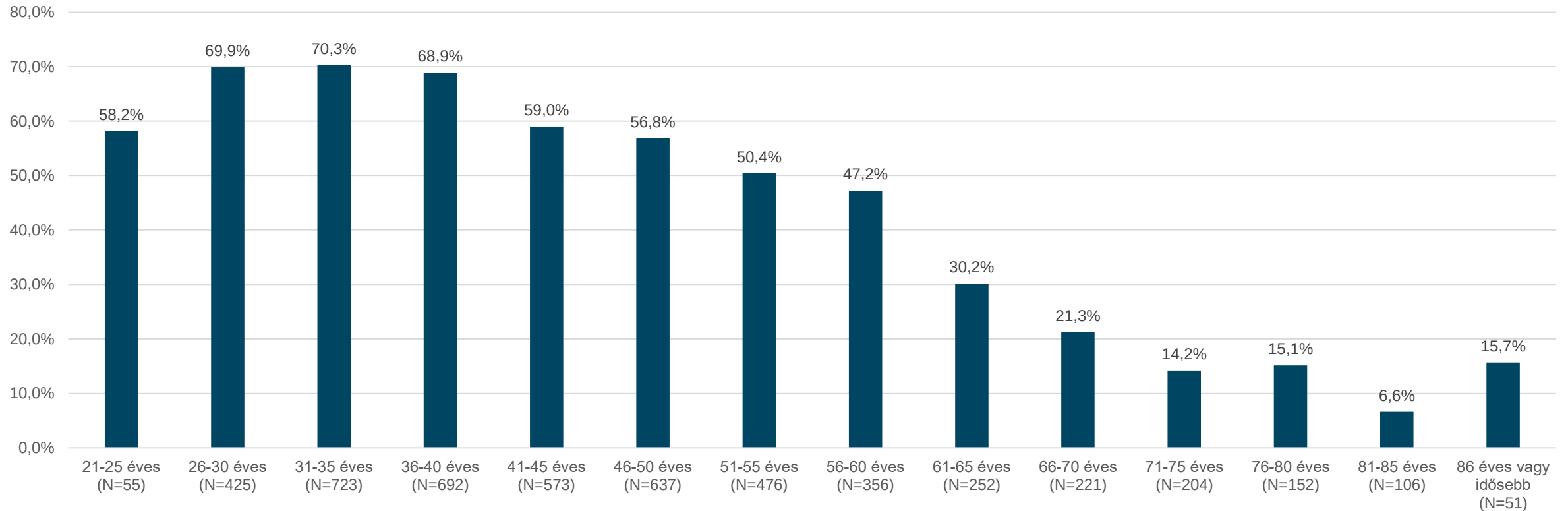
Welch-féle ANOVA: $F=44,3$; $p<0,001$

FIATAL KUTATÓK
AKADÉMIÁJA

MTA

Azok aránya, akikben már felmerült a tudományos pálya elhagyása

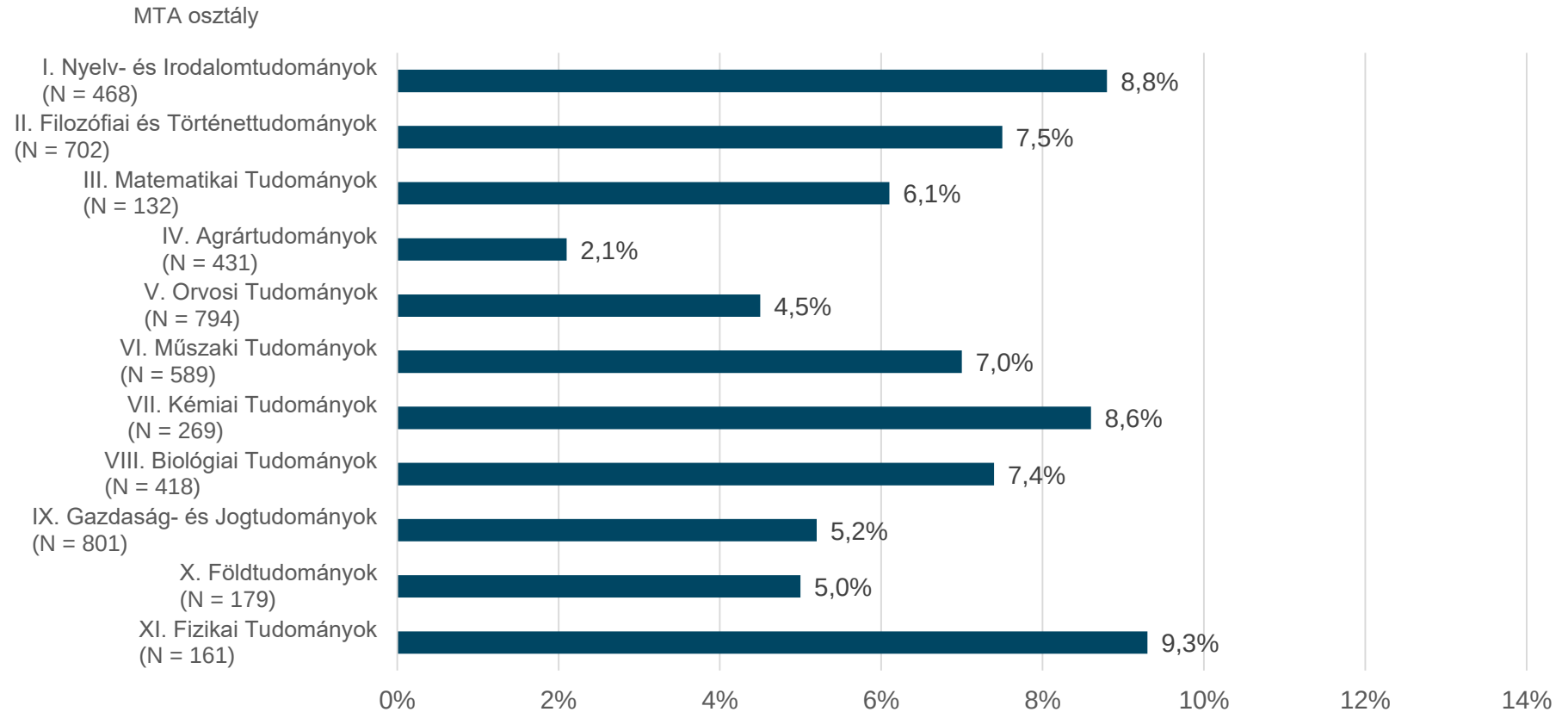
khi-négyzet próba: $X^2=697,3$; $p<0,001$

Külföldre költözés, külföldi tapasztalat

A külföldön élő, nem határon túli magyar kutatók aránya az MTA osztályokon belül

khi-négyzet próba: $X^2 = 29,4$; $p < 0,01$; Cramer's $V = 0,08$

A kutatás résztvevőinek 8,4%-a tölti idejének nagyobb részét Magyarországon kívül, egy másik országban (424 fő). A Magyarországon kívül élő kutatóknak legalább 27%-a (114 fő) határon túli magyar.

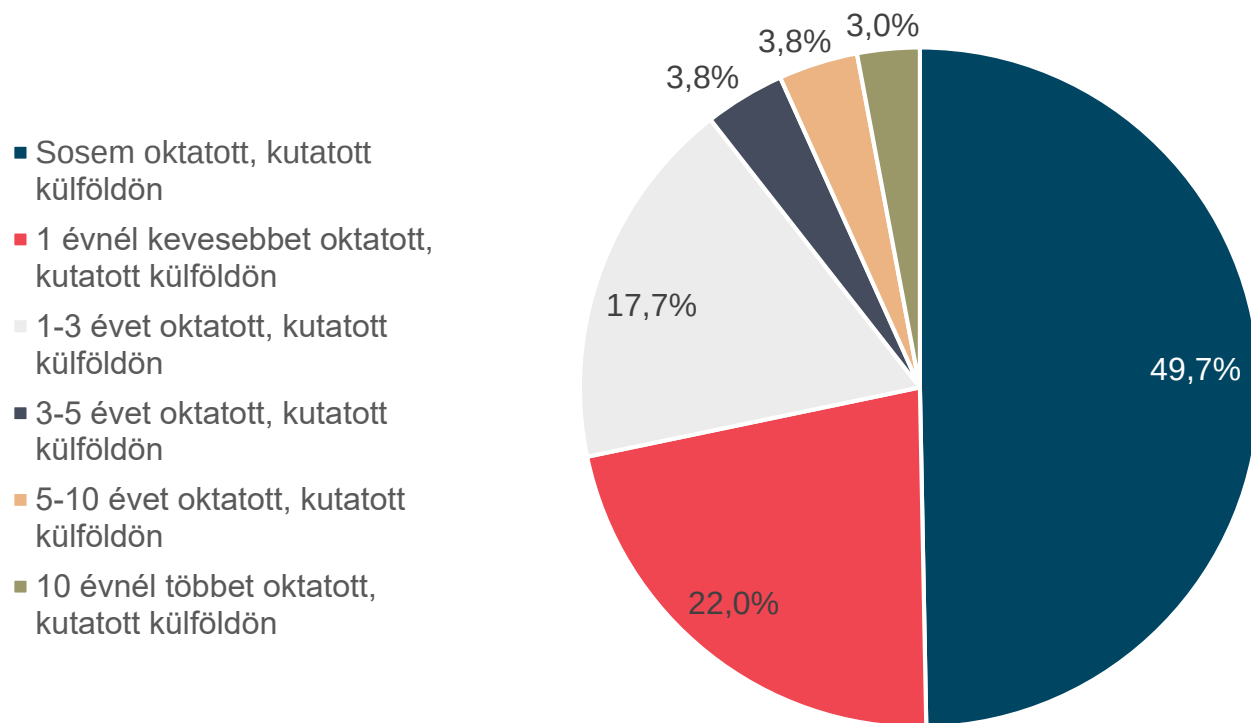
Push & Pull

A külföldön élő, de nem határon túli magyar kutatók 35,4%-a tervez Magyarországra költözni, míg 64,6% nem tervezi ezt.

A külföldre költözés okai.		Az okok, amelyek miatt hazaköltözne a kutató, aki jelenleg ezt nem tervezi.	
	Százalék		Százalék
A Magyarországon kívüli tudományos intézményekben jobbak a munkafeltételek. (N=136)	44%	Ha változna a politikai légkör Magyarországon. (N=96)	51%
Anyagi okokból. (N=117)	38%	Ha találnék olyan tudományos intézményt Magyarországon, amely megfelelően támogatja a szakmai előmenetелеmet. (N=83)	45%
Családi okokból. (N=99)	32%	Ha Magyarországon is annyit keresnék, mint Magyarországon kívül. (N=84)	45%
A Magyarországon kívüli intézményekben kiterjedtebb szakmai kapcsolathálózat építhető. (N=90)	29%	Egyéb családi ok esetén. (N=44)	24%
Politikai okokból. (N=88)	28%	Ha a magyar társadalom elfogadóbb lenne az LMBTQ emberekkel, a kisebbségekkel és a marginalizált csoportokkal. (N=40)	22%
A Magyarországon kívüli tudományos intézményekben jobb minőségű szakmai munka folyik. (N=83)	27%	Semmilyen körülmény esetén nem költöznék Magyarországra. (N=24)	13%
A Magyarországon kívüli intézményekben nagyobb tudományos karriert futhatnak be. (N=80)	26%	Ha családot szeretnék alapítani. (N=2)	1%
N = 310		N = 186	

A külföldön töltött teljes időtartam eloszlása

A jelenleg külföldi tudományos munkahellyel a válaszaik alapján nem rendelkezők (a teljes minta 95,1%-a, 4888 fő) majdnem pontosan fele, 50,3%-a oktatott vagy kutatott már külföldön pályafutása során. A teljes mintában a jelenleg is külföldön oktató/kutató válaszadók, továbbá azok aránya, akik korábban oktattak/kutattak már külföldön – tehát akiknek van külföldi tapasztalata – együttesen 52,8% százalék.

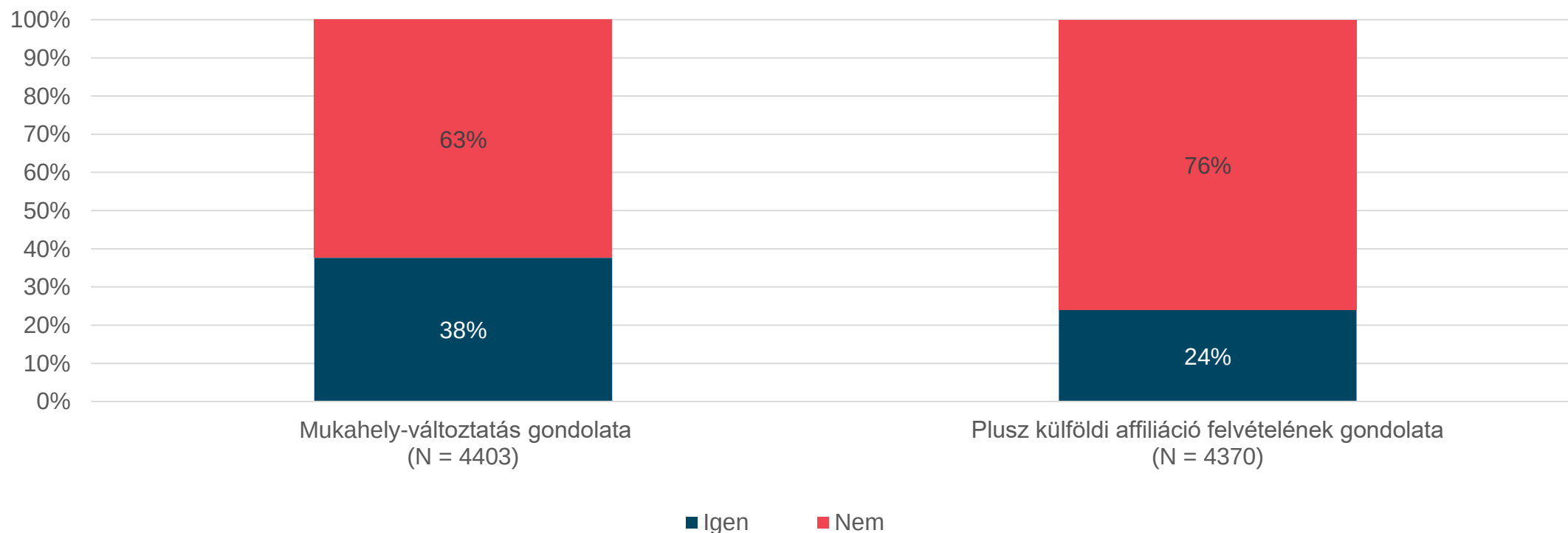
N = 4888

FIATAL KUTATÓK
AKADÉMIAJA

MTA

Azok aránya a Magyarországon élő, külföldi affiliációval nem rendelkező kutatók között, akikben az elmúlt 3 évben felmerült a külföldi munkahely gondolata

Az okok, amik miatt felmerült a külföldi munkahely gondolata

N = 1844

FIATAL KUTATÓK
AKADÉMIAJA

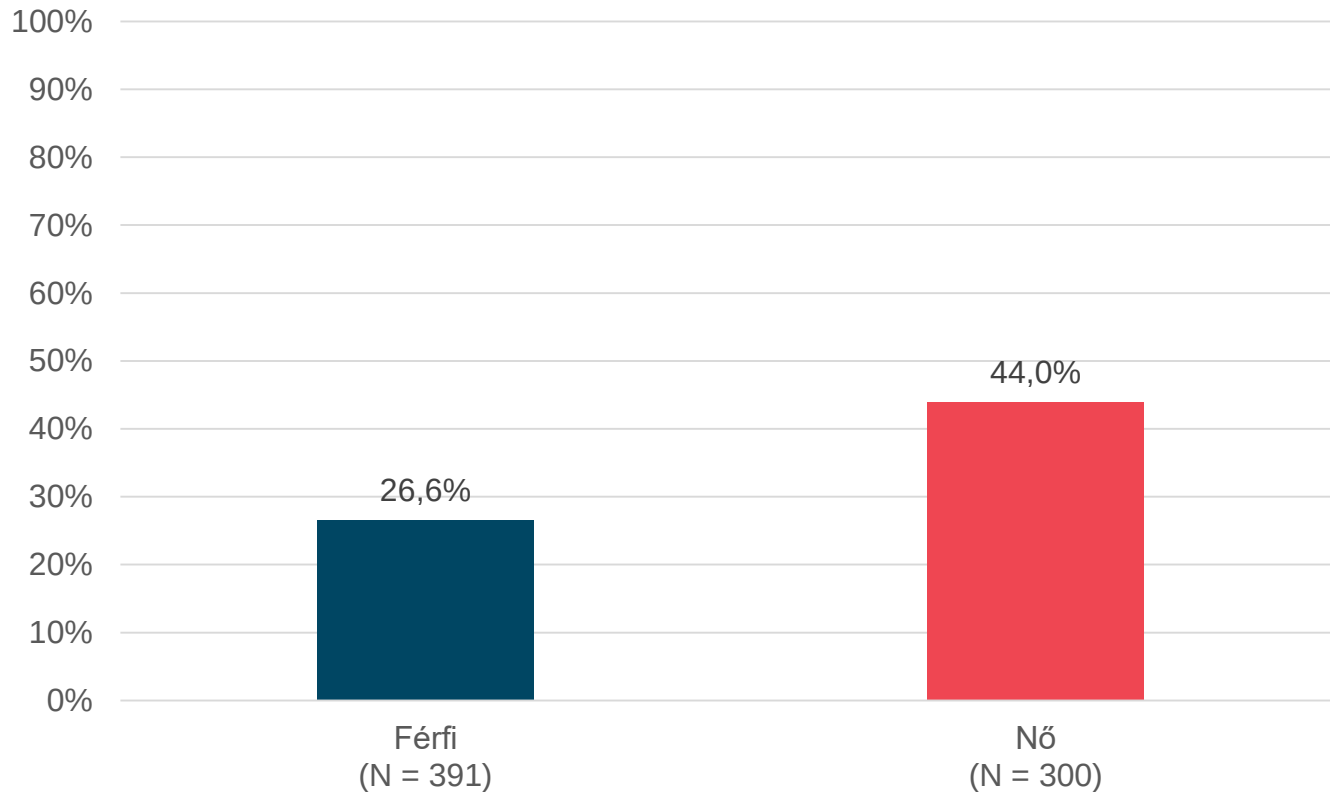
MTA

Hátrányos helyzet

Gondozási terhek

A gondozásban érintett válaszadók közül azok aránya, akik kerültek már hátrányos helyzetbe amiatt, hogy valaki a rendszeres gondozásukra szorul, nemenként

A válaszadók 14,4%-a nyilatkozott arról, hogy van olyan személy, aki legalább részben a válaszadó állandó gondozására vagy tartós gondoskodására szorul.

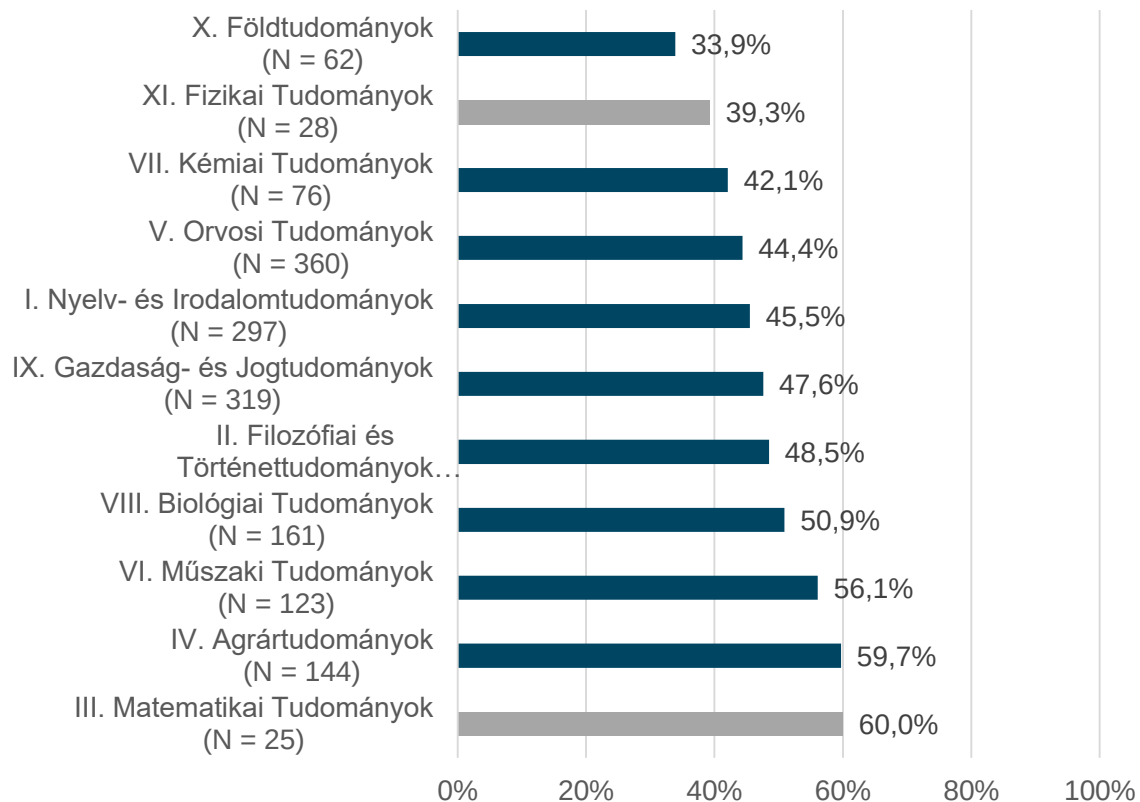
A gondozásban érintett válaszadók 34%-a került már hátrányos helyzetbe a pályáján azért, mert valaki legalább részben az ő állandó gondozására vagy tartós gondoskodására szorul.

khi-négyzet próba: $X^2 = 22,9$; $p < 0,001$; Cramer's V = 0,18

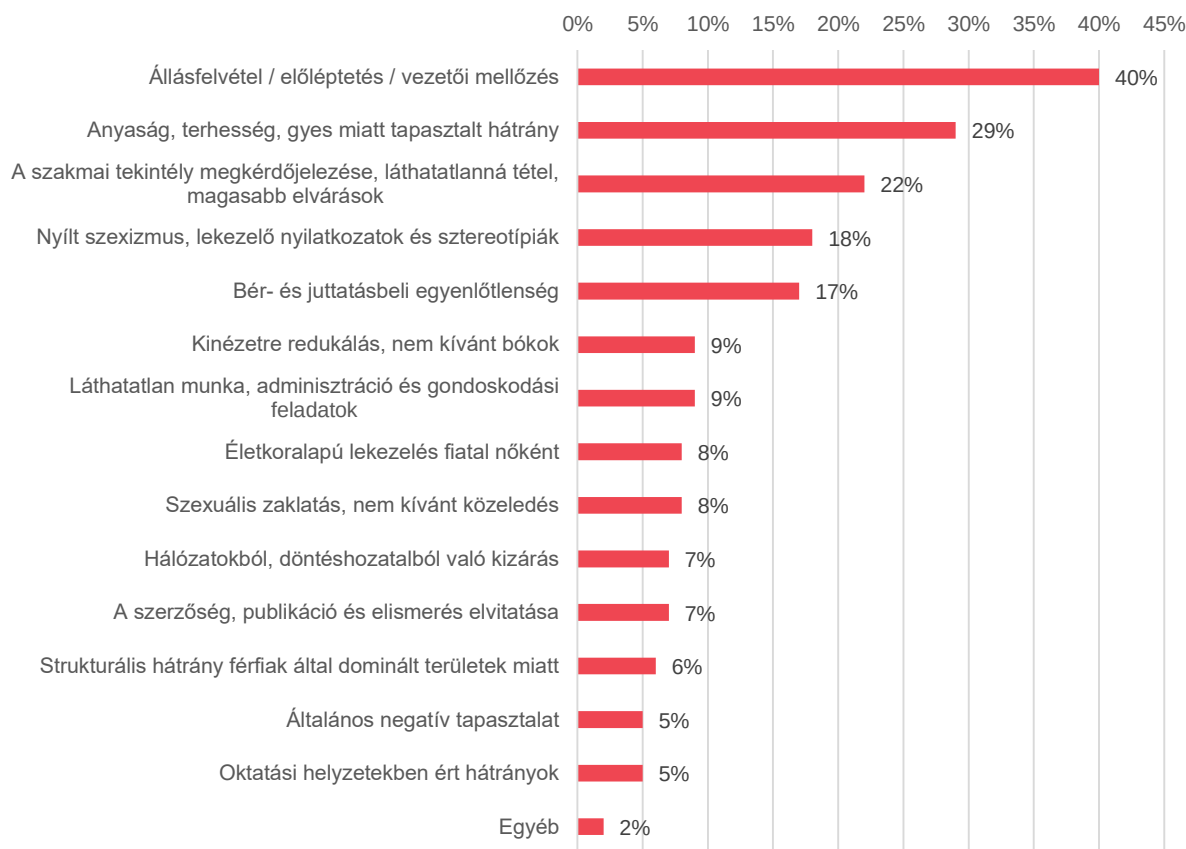

Nők hátrányos helyzete

Azon nők aránya, akik úgy nyilatkoztak, hogy hátrány érte őket a pályájukon azért, mert nők, MTA-osztályonként (teljes minta: 48%)

Az említett hátrány gyakorisága azok között, akik megosztották a hátrány jellegét (az érintett nők 65%-a, 608 fő)

khi-négyzet próba: $X^2 = 6,2$; $p < 0,05$; Cramer's V = 0,18

N=608

Gyermekek nevelésével járó hátrányos helyzet

Téma	Megjelenési gyakoriság
Publikációs és tudománymetriai hátrány	32%
Pályázati feltételek/korhatár nem korrigál	31%
Kirekesztés szakmai lehetőségekből	30%
Visszatérés leminősítve/pozícióvesztés	17%
Rugalmatlan oktatási/munkaidő szervezés	17%
Előléptetés/kinevezés késleltetése	15%
PhD/fokozat megszerzésének csúszása	15%
Időhiány és kettős teher a visszatéréskor	14%
Bérezési hátrányok és bérfejlődés	13%
Jogi/adminisztratív hátrányok (pótszabadság, évek számítása)	12%
Állás elvesztés/szerződés megszűnése terhesség/gyes miatt	11%
Mobilitási és nemzetközi lehetőségek akadályai	10%
Felvételi/álláspályázati diszkrimináció és attitűd	10%
Egyéb	2%
N = 327	

A kérdést azok számára tettük fel, akik legalább 6 hónapot voltak gyermekgondozási szabadságon (a nők 40,5%-a és a férfiak 2,7%-a, összesen a teljes minta 21,9%-a, 1128 fő).

Összesen a válaszadók 38,7%-a került már hátrányos helyzetbe a pályáján azért, mert gyermekgondozási szabadságon volt. A nők 40,3%-a jelezte, hogy hátrány érte a gyermekgondozási szabadság miatt, míg a férfiaknál ez az arány csak 16,2%.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetnyilvánítás

Az általános és szakmai bizottságok tagjainak és titkárának:

Balla Andrea, Erdei Anna, Kollár László

Janky Béla, Kamarás Katalin, Kun Bernadette, Lengyel Balázs, Oberfrank Ferenc, Rudas Tamás, Sik Endre, Simon Tamás, Solymosi Katalin, Szakács Gergely, Vida Zsófia, Wilhelm Imola

A Magyar Tudományos Művek Tárát kezelő MTA Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK) munkatársainak, különösen Holl Andrásnak, Ladányi Gusztávnak, Soós Sándornak és Vida Zsófiának,

A Magyar Tudományos Akadémia Titkársága Köztestületi Igazgatósága munkatársainak,

A Magyar Tudományos Akadémia Informatikai Üzemeltetési Osztály munkatársainak,

A kérdőív tesztelésében és a kognitív interjúk elkészítésében résztvevő kutatóknak.

Köszönetnyilvánítás

A Fialat Kutatók Akadémiája tagjainak a kérdőív fáradhatatlan teszteléséért és a kutatási jelentés alapos átnézéséért, különösen:

Abonyi András
Bajusz Dávid
Balla Esztella
Csongrádi Gyöngyi
Dévai Kata
Feigl Gábor
Fröhlich Georgina
Gazdag-Tóth Boglárka
Havasi Dávid
Hegyi Eszter
Horváti Kata
Katona Gábor
Koók László
Kovács Karolina
Kun Bernadette
Kutus Bence

Lencsés Ákos
Ligeti Balázs
Lipták Katalin
Lukács Réka
Micskei Zoltán
Mohr Emőke
Orbán Endre
Pircs Karolina
Ruppert Tamás
Sódorné Bognár Zsófia
Szabó Éva
Szalma Ivett
Toldy Andrea
Török Gergely
Zsidó András
Zsila Ágnes
Wilhelm Imola

Köszönjük a figyelmet!

Számel Kata

Koltai Júlia

Knap Árpád

Horváth Michelle

Pszichés jóllét és kiégés a hazai kutatók körében

dr. Kun Bernadette
társelnök, Fiatal Kutatók Akadémiája
habilitált egyetemi docens, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar,
Pszichológiai Intézet

HOGY ÉRZIK MAGUKAT A KUTATÓK?

A mentális egészséget két mutató mentén mértük:

1. Pszichés jóllét (well-being)
2. Kiégés (burn-out)

Vannak-e különbségek a pszichés jóllétben és a kiégésben az egyes csoportok között? (nemek, életkor, tudományterületek stb.)

PSZICHÉS JÓLLÉT

A szubjektív jóllét annak az egyén által megélt és értékelt tapasztalatnak az összessége, hogy mennyire érzi magát jól, és mennyire elégedett az életével.

A mentális egészség egy mutatója (World Health Organization, 2004)

– Összefüggései (metaanalízisek):

- Jobb egészségi állapot (Ngamaba és mtsai, 2017)
- Alacsonyabb mortalitás (a férfiaknál erősebben) (Martín-Maria és mtsai, 2017)
- Magasabb tanulmányi teljesítmény (Bücker és mtsai, 2018)
- Magasabb munkával való elégedettség (Bowling és mtsai, 2010)
- Több szabadidős tevékenység (Kuykendall és mtsai, 2015)
- Magasabb szocioökonómiai státusz (Jacinth és mtsai, 2020)
- Nincsenek nemi különbségek (Batz-Barbarich és mtsai, 2018)

A PSZICHÉS JÓLLÉT MÉRÉSE

Well-Being Index (Jóllét Skála) (World Health Organization, 1998; Susánszky és mtsai, 2006)

Hogyan érezte magát az elmúlt 2 hét során? (0 = Egyáltalán nem jellemző, 3 = Teljes mértékben jellemző)

1. Vidámnak és jókedvűnek
2. Nyugodtnak és ellazultnak
3. Aktívnak és élénknek
4. Ébredéskor frissnek és élénknek
5. A napjai tele voltak számára érdekes dolgokkal

Minimum: 0 pont; maximum: 15 pont

A magasabb pontszám jobb pszichés jóllétet jelez

7,5 pont (50%) → alacsony pszichés jóllét

ÁTLAGPONTSZÁM

A teljes minta átlagos összpontszáma: **7,98 pont (SD=3,16)**

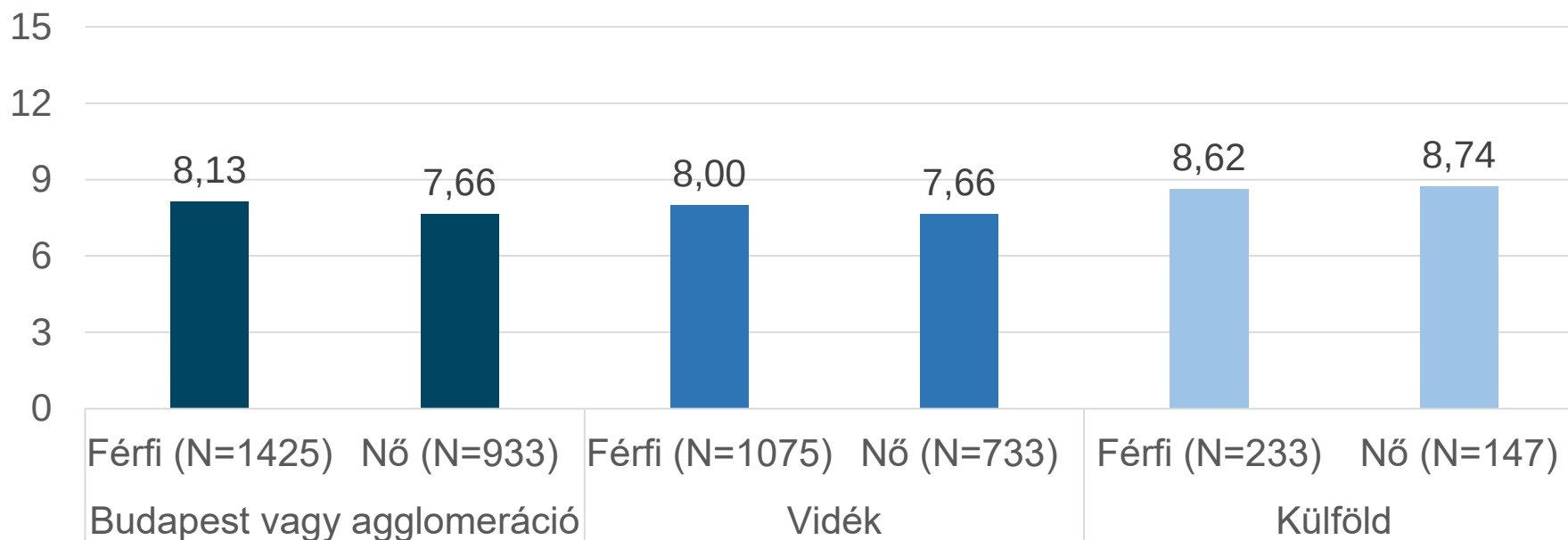
Magyarországi reprezentatív mintás lakossági felmérésekhez képest:

	N	M	SD	p
Hungarostudy 2002	12396	7,8	3,8	<0,005
Hungarostudy 2006	5003	8,9	3,6	<0,001
Hungarostudy 2013	1992	9,6	3,6	<0,001
OLAAP 2015	1339	8,7	3,1	<0,001
OLAAP 2019	1282	9,2	3,1	<0,001
OLAAP 2023	1747	9,2	2,9	<0,001

* Országos Lakossági Adatfelvétel az Addiktológiai Problémákról
Paksi és mtsai, 2009, 2021; Susánszky és mtsai, 2006; Szántó és mtsai, 2013

PSZICHÉS JÓLLÉT ÉS NEMEK

- Nemi különbségek: **a férfiak átlagpontszáma magasabb** (8,13 pont), mint a nőké (7,75) ($p < 0,001$). De külföldi affiliációnál: **nincs nemi különbség**

$t=3,6$; $p<0,001$

$t=2,2$; $p<0,05$

$t=-0,37$; $p=0,71$

Hungarostudy:

Férfiaknál szignifikánsan magasabb

2002: 8,2 vs. 7,4

2006: 9,3 vs. 8,6

2013: 9,9 vs. 9,2

OLAAP 2023:

Férfiak: 9,3 (SD=2,9)

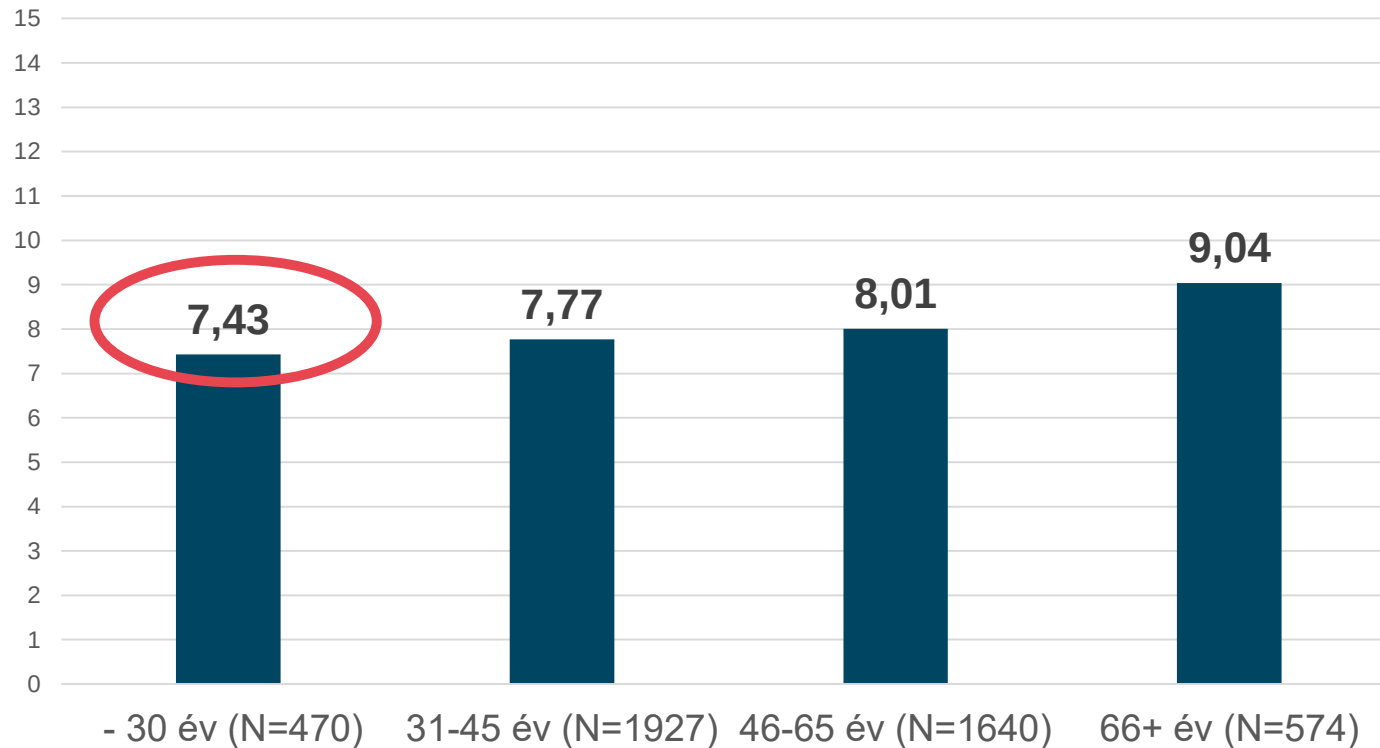
Nők: 9,2 (SD=2,9)

Itt nincs szignifikáns különbség a nemek között

DE: Kutatók vs. OLAAP: szignifikánsan alacsonyabb mindkét nem értéke!

PSZICHÉS JÓLLÉT ÉS ÉLETKOR

- Életkori csoportok mentén jelentős különbségek: **a fiatal kutatóknak szignifikánsan rosszabb a pszichés jóllétük**
- **A 30 év alatti kutatók átlagértéke: 7,43 – alacsonyabb, mint a határérték**

$F=27,5; p<0,001$

Hungarostudy:

Fiatalok (18–34 évesek) jólléte szignifikánsan magasabb, mint az idősebbeknek

2002: $M=8,77$

2006: $M=9,86$

2013: $M=10,98$

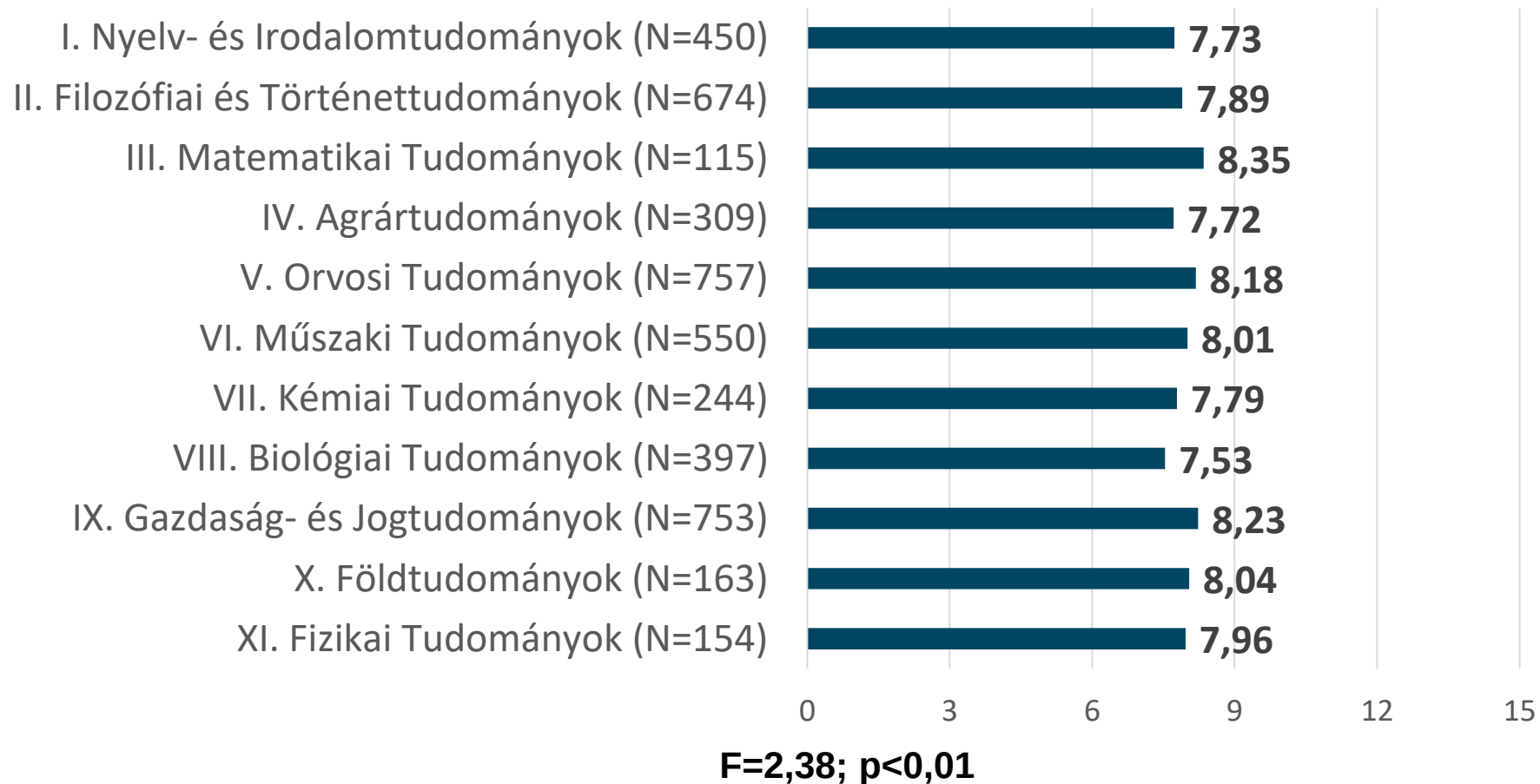
OLAAP 2023:

18–24 évesek: szign. legmagasabb ($M=10$);

25–34: ($M=9,3$); 55–64 éveseknél ($M=8,4$) szign. magasabb

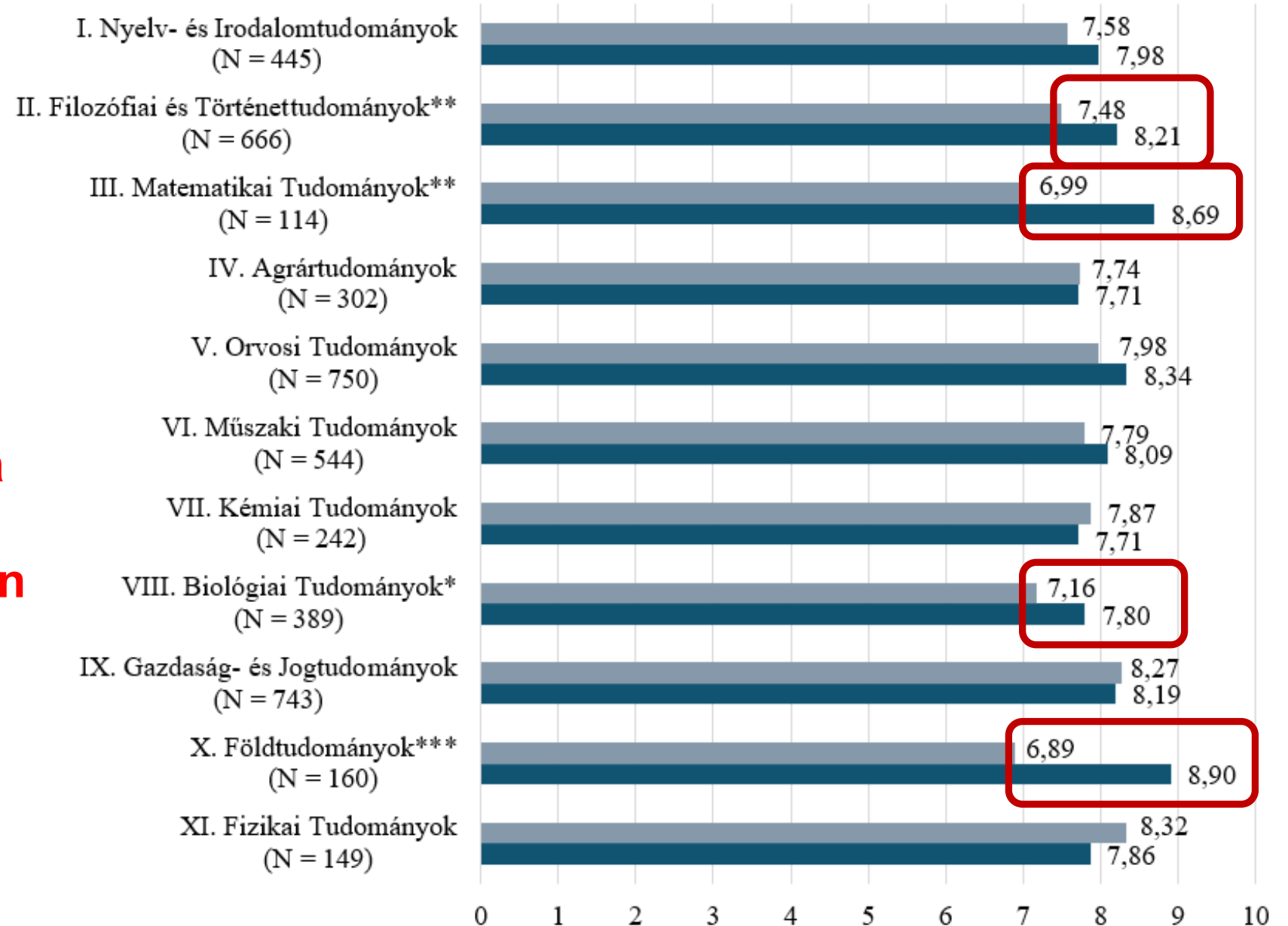
PSZICHÉS JÓLLÉT ÉS TUDOMÁNYTERÜLETEK

- Legmagasabb: matematikai tudományok, legalacsonyabb: biológiai tudományok
- Szignifikáns különbségek: **biológiai tudományoknál** szignifikánsan alacsonyabb, mint az orvosi tudományok, illetve a gazdaság- és jogtudományok esetében

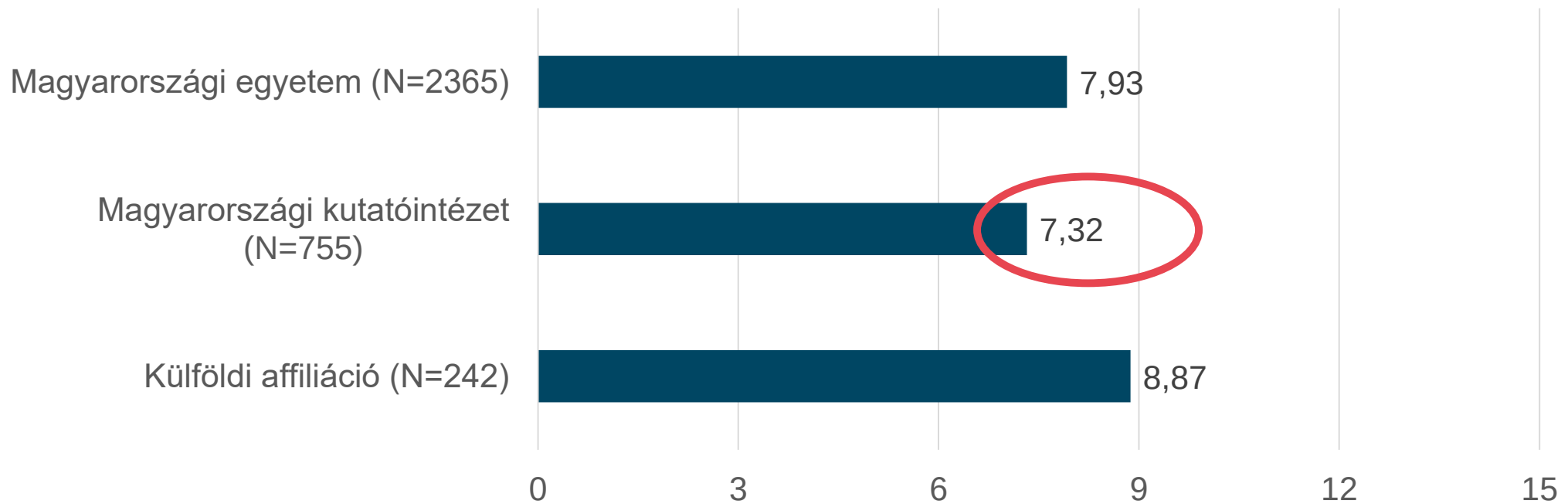
TUDOMÁNYTERÜLETEK ÉS NEMEK

- Férfiak: minden tudományterületen átlagosan jó pszichés jóllét
- **Nők: matematikai, biológiai, földtudományok és a filozófiai és történettudományok területén az átlagpontszám a határértéknél kevesebb**

PSZICHÉS JÓLLÉT ÉS MUNKAHELYTÍPUSOK

- Szignifikáns különbség: **magyarországi kutatóintézet < magyarországi egyetem < külföldi affiliáció**
- **A magyarországi kutatóintézetekben dolgozók átlagpontszáma: 7,32, vagyis a határértéknél kevesebb**

F=28,62; p<0,001

PSZICHÉS JÓLLÉT: TÖBBVÁLTOZÓS ELEMZÉS

- Magasabb életkor
- Magasabb havi nettó összjövedelem
- **Kevesebb** gondozási kötelezettség
- Magyarországi egyetem (vs. kutatóintézet)
- **Kevesebb** heti átlagos munkaóraszám

**Magasabb
pszichés jóllét**

N=2879; $R^2=0,067$

ELÉGEDETTSÉGI MUTATÓK ÉS JÓLLÉT

Korrelációs eredmények (0,2–0,3 között):

- Kiszámítható munkakörülmények és életpályamodell
- Pályázati támogatás
- Oktató-hallgató arány
- Intézményen belüli kommunikáció
- Teljesítményértékelési rendszer
- Részvétel döntési folyamatokban
- Munkahelyi légkör
- Fizetés mértéke
- Kutatási autonómia
- Adminisztratív terhek mértéke

Munkával való elégedettség: 0,415

A munka jelentős nehézségek forrása: –0,414

A társadalmi megbecsültség érzése: 0,353

$p < 0,001$

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

Doktoranduszok mentális egészsége – metaanalízis (Hazell és mtsai, 2020)

- A doktoranduszok stressz-szintje magasabb, mint az átlagpopulációban
- Kockázati faktorok: női nem, izoláció (magányos műfaj)

Egyetemi oktatók mentális egészsége – szisztematikus review (Halat és mtsai, 2023)

- Magas stressz, szorongás és depressziós tünetek
- Nagy elvárások („publikálj, taníts, mentorálj, szolgálj”), bizonytalanság, verseny és a munka-magánélet egyensúlyának hiánya → stressz

DE: nincsenek reprezentatív mintás felmérések kutatók körében

KIÉGÉS

A kiégés egy munkahelyi stressz eredményeként kialakuló szindróma, amelyet a krónikus túlterhelés okoz (WHO, 2019)

Három fő dimenziója:

- **Kimerültség:** fizikai és érzelmi energia csökkenése
- **Távolságtartás/cinizmus:** negatív vagy közömbös hozzáállás a munkához
- **Csökkent szakmai hatékonyság:** kevesebb teljesítmény és elégedettség a munkában

KIÉGÉS

Összefüggései (metaanalízisek):

- Nők körében gyakoribb (Purvanova & Muros, 2010)
- Munkahelyi rizikófaktorok: magasabb terhelés, alacsonyabb kontroll, alacsonyabb autonómia (Alarcon, 2011)
- Rosszabb kognitív funkciók (memória, figyelem, információfeldolgozás, döntéshozatal) (Gavelin és mtsai, 2022)
- Több szorongásos és depressziós tünet (Koutsimani és mtsai, 2019)
- Alacsonyabb munka-magánélet egyensúly (Reichl és mtsai, 2014)
- Alacsonyabb munkahelyi elégedettség és szervezeti elkötelezettség (Alarcon, 2011)
- Magasabb kilépési szándék (Alarcon, 2011)

A KIÉGÉS MÉRÉSE

Mini Oldenburg Kérdőív (Mini-Oldenburg Burnout Inventory, **MOLBI**) (Ádám és mtsai, 2020; Demerouti és mtsai, 2003)

- 10 tétel, 4-fokú skála (1 = Egyáltalán nem értek egyet; 4 = Teljes mértékben egyetértek)

Kimerülés	Kiábrándultság
Vannak napok, amikor úgy érzem, már azelőtt fáradt vagyok, mielőtt elmegyek dolgozni.	Mindig találok új és érdekes dolgot a munkámban.
Mostanában a munka után több idő kell ahhoz, hogy ellazuljak, és újra fitt legyek, mint korábban.	Egyre gyakrabban előfordul, hogy rosszállóan beszélek a munkámról.
A munkám során rám nehezedő nyomást nagyon jól bírom.	Mostanában egyre kevesebbet gondolkodom a munkám során, és csak mechanikusan hajtom végre a feladatokat.
Munka után általában úgy érzem, hogy teljesen készen állok a szabadidős tevékenységekre.	Az idővel az ember elveszíti a kötődését a munkájához.
Munka után általában úgy érzem, hogy elhasználódtam, és fáradt vagyok.	Egyre jobban belevonódom a munkámba.

Határértékek:

Kimerülés: 2,25 pont; Kiábrándultság: 2,1 pont

KIÉGÉS A KUTATÓK KÖRÉBEN

	Tételátlag	Határérték
Kiégés (MOLBI)	2,28	
Kimerülés	2,54	2,25
Kiábrándultság	2,02	2,10

Pedagógusok (hazai, reprezentatív felmérés) (Szabó & Jagodics, 2024):

Kiégés: 2,61

Kimerülés: **3,02**

Kiábrándultság: **2,19**

KIÉGÉS A KUTATÓK KÖRÉBEN

Gyakoriságok:

Kimerültség: 64,6%

Kiábrándultság: 42,1%

Kiégés: 71,8%

KIÉGÉS ÉS NEMEK

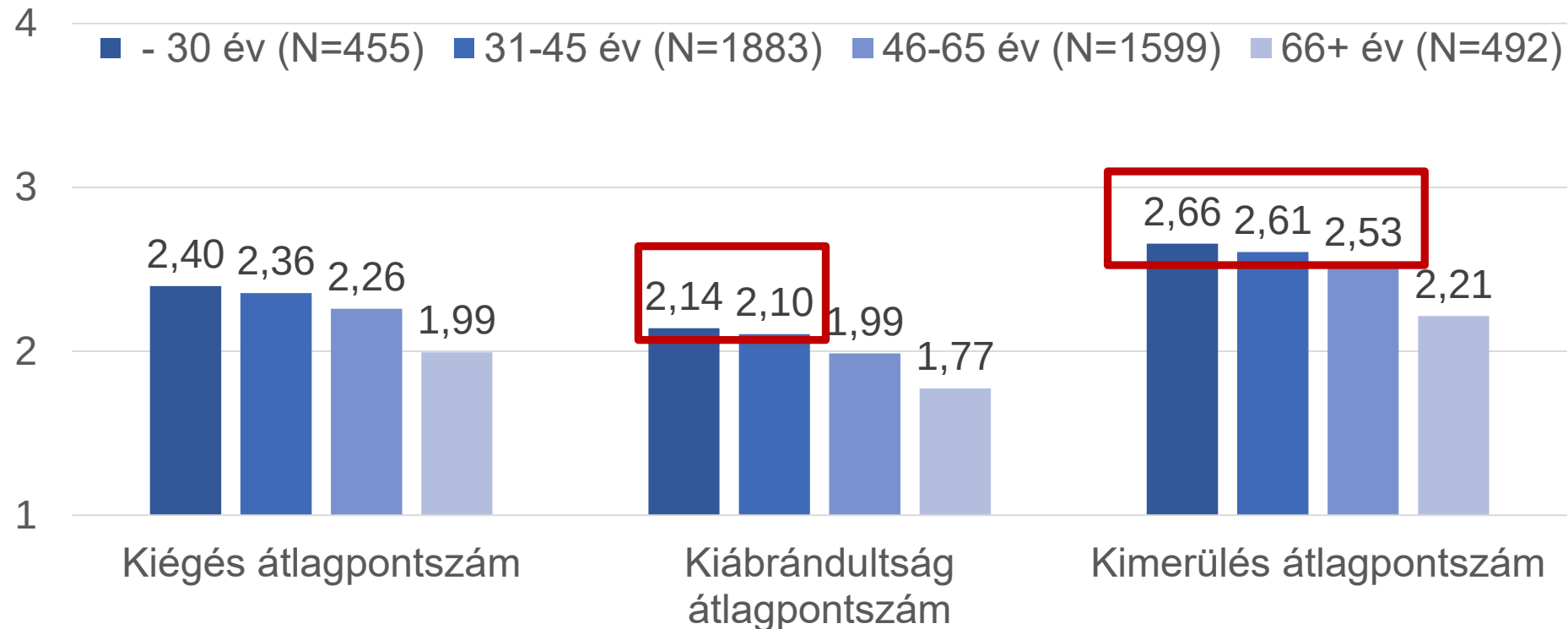
- **Kiégés: a nők átlagpontszáma magasabb**, mint a férfiaké ($p < 0,001$)
 - Nők: 2,32
 - Férfiak: 2,26
- Kiábrándultság: nincs szignifikáns különbség (2,03 vs. 2,01)
- **Kimerülés: a nők átlagpontszáma magasabb**, mint a férfiaké ($p < 0,001$)
 - Nők: **2,62**
 - Férfiak: **2,49**
- A nemi különbségek minden településtípus esetén szignifikánsak (Budapest és agglomeráció / vidék / külföldi affiliáció)

A KIÉGÉS GYAKORISÁGA NEMENKÉNT

	Férfiak	Nők
Kimerültség	61,6%	69,1%
Kiábrándultság	42,6%	41,5%
Kiégés	69,3%	75,5%

KIÉGÉS ÉS ÉLETKOR

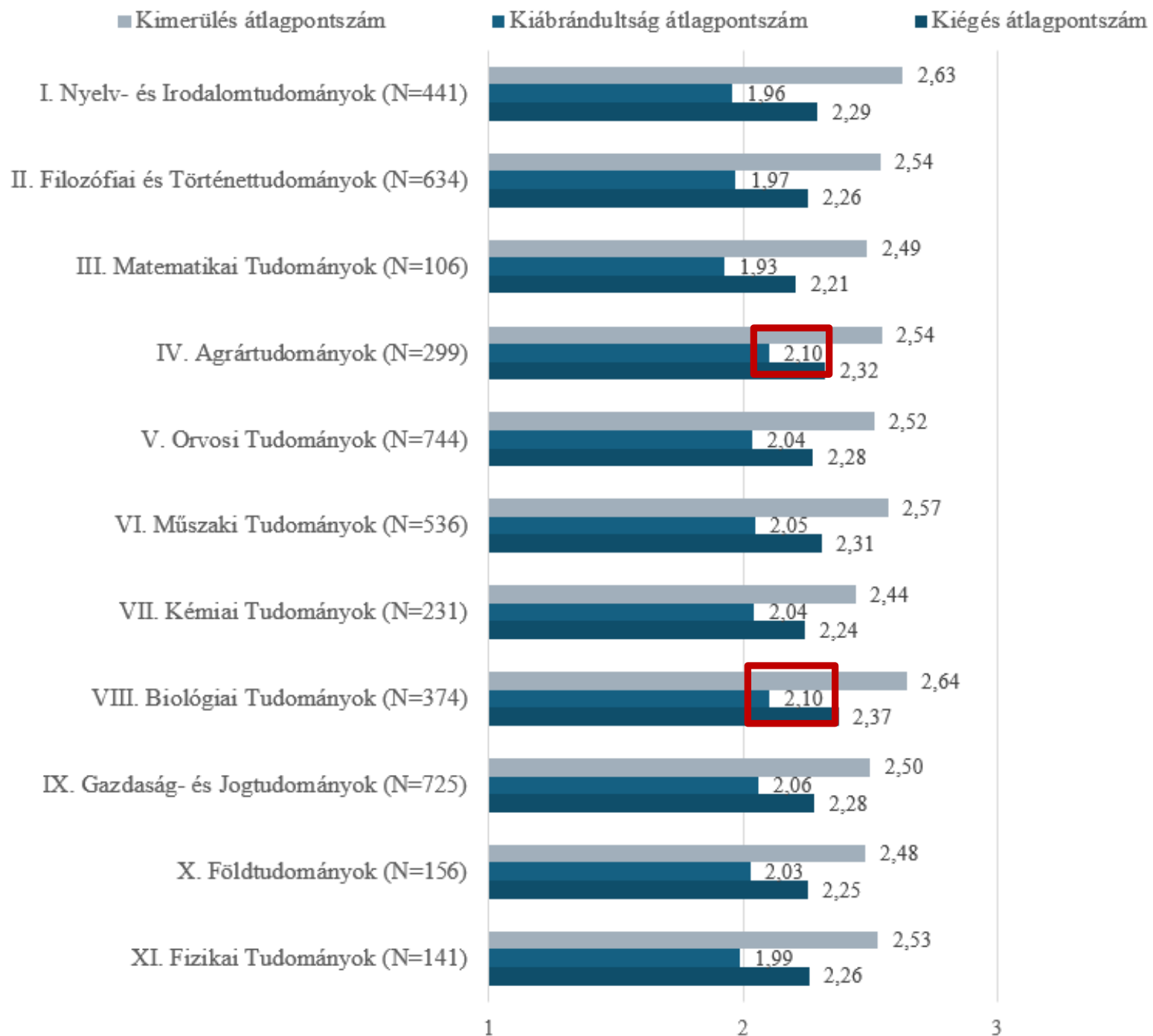
- A fiatal kutatók szignifikánsan magasabb pontszámot érnek el
- **30 év alattiak és 31–45 év közöttiek: elérik vagy meghaladják a határértéket a Kimerülés és a Kiábrándultság skálákon**
- **46–55 év közöttiek: a Kimerülés határértékét meghaladják**

KIÉGÉS ÉS TUDOMÁNYTERÜLETEK

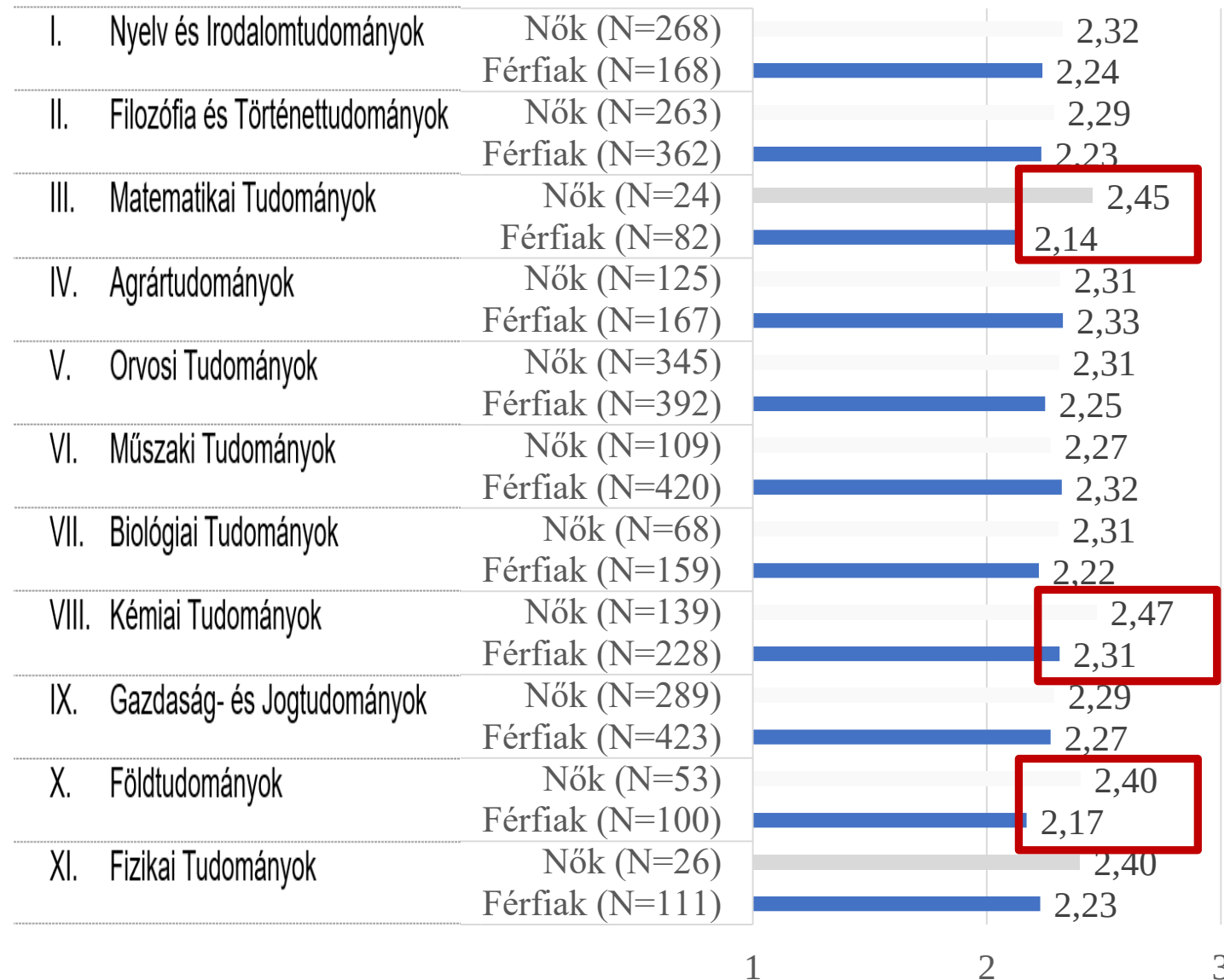
Kimerültség: minden tudományterületnél eléri a határértéket

Kiábrándultság: a biológiai és az agrártudományok képviselői eléri a határértéket

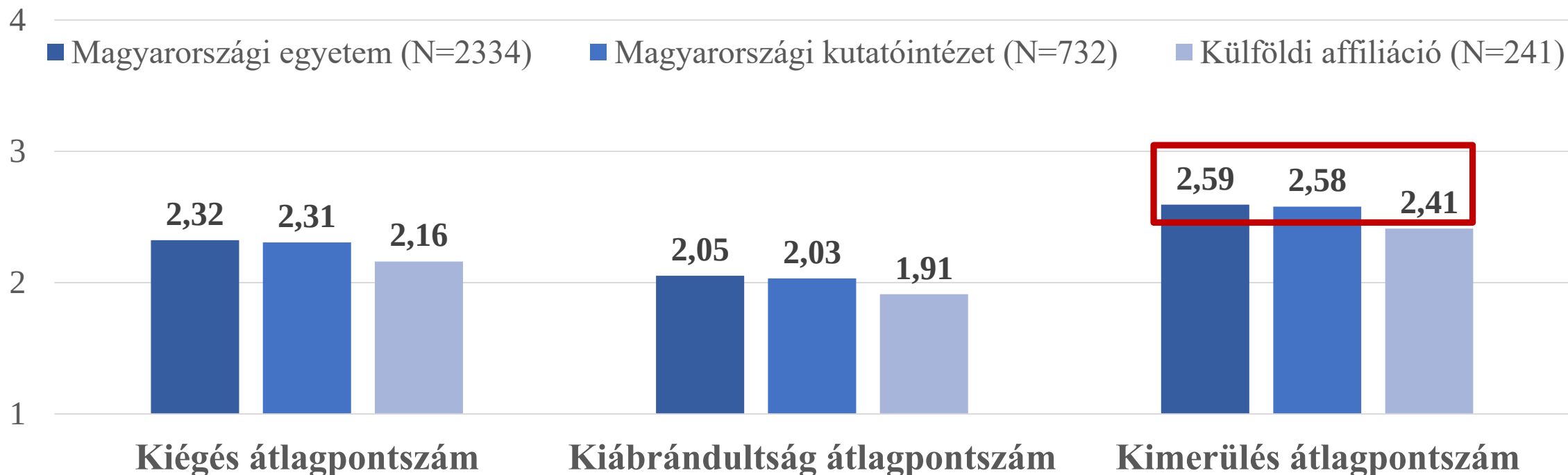
TUDOMÁNYTERÜLETEK ÉS NEMEK

A nők kiégése három tudományterületen szignifikánsan magasabb, mint a férfiaké:
**a biológiai,
a matematikai és
a földtudományok területén ($p < 0,05$)**

KIÉGÉS ÉS A MUNKAHELY TÍPUSA

- Magyarországi egyetemek vs. kutatóintézetek: **nincs különbség**
- Magyarországi intézmények vs. külföldi intézmények: **a kiégés összesített, kimerülés- és kiábrándultság-pontszám a magyarországi dolgozóknál magasabb ($p < 0,001$). A kimerülés mindenhol határérték feletti.**

KIÉGÉS: TÖBBVÁLTOZÓS ELEMZÉS

- **Alacsonyabb** életkor
- **Alacsonyabb** havi nettó összjövedelem
- **Több** heti átlagos munkaóraszám

**Magasabb
kiégés**

N=2845; $R^2=0,073$

ELÉGEDETTSÉGI MUTATÓK

Korrelációs eredmények (0,2–0,3 között):

- Kiszámítható munkakörülmények és életpályamodell
- Oktató-hallgató arány
- Intézményen belüli kommunikáció
- Teljesítményértékelési rendszer
- Részvétel döntési folyamatokban
- Munkahelyi légkör
- Fizetés mértéke
- Oktatási leterheltség
- Adminisztratív terhek mértéke

Munkával való elégedettség: –0,368

A munka jelentős nehézségek forrása: 0,492

$p < 0,001$

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

Egyetemi oktatók kiégése – metaanalízisek

(Cadena-Povea és mtsai, 2025; Watts & Robertson, 2012)

Rizikófaktorok:

- **Női nem**
- **Fiatalabb életkor**
- **Magas munkaterhelés**, publikálási nyomás
- **Instabil foglalkoztatási feltételek** (pl. ideiglenes szerződés)
- Szerepkonfliktusok (tanítás/kutatás/adminisztráció)
- **Több hallgató**
- Alacsony szervezeti támogatás (pl. vezetői támogatás hiánya, kevés visszajelzés)
- Munkahelyi konfliktusok, **alacsony autonómia**

KÖVETKEZTETÉSEK

KIEMELT FIGYELEM SZÜKSÉGES:

- Női kutatók
- Fiatal kutatók
- Gondozási kötelezettséggel élők
- Kutatóintézetekben dolgozók
- Biológiai és agrártudományok képviselői

AMI SEGÍTENE:

- Kevesebb terhelés (kisebb munkaóraszám)
- Magasabb jövedelmek
- Nagyobb megbecsültség
- Nagyobb kiszámíthatóság és autonómia

Köszönöm a figyelmet!

KUN BERNADETTE

MTA

A magyarországi és az országhoz kötődő kutatók helyzete

A KUTATÓI KÖZÖSSÉGET CÉLZÓ FELMÉRÉS
ELSŐ EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA

ILLÚZIÓ ÉS VALÓSÁG

A magyar tudomány jelenlegi helyzete
– ahogy a felmérés mutatja

Kollár László

TARTALOM

Amit feltételeztünk

Amit reméltünk

Amit nem tudtunk

Ami megrázott

Aminek örülhetünk és amire építhetünk

Feladat és felelősség

MTA

A tudományért felelős intézmények

A hazai tudománypolitikáról

„Nem az a baj, hogy nem
látják a megoldást.

A baj az, hogy nem látják
a problémát.”

G. K. Chesterton

AMIT FELTÉTELEZTÜNK

A jövedelmek alacsony volta (és kutatói elégedetlenség)

A kutatóintézetek erősebb publikációs tevékenysége

A nők hátránya a tudományometriai mutatókban

A külföldi munkavégzés pozitív hatása a publikációs teljesítményre

...

AMIT REMÉLTÜNK

Az MTA tevékenységének pozitív megítélése

Az MTA programjainak fontossága

AZ MTA KÜLDETÉSNYILATKOZATA

Az Akadémia a magyar tudományos közösséget egyesítő és megjelenítő köztestület.

Az Akadémia őrzi és ápolja a magyar nyelvet.

Az Akadémia gondozza a nemzet tudományos és kulturális örökségét.

Az Akadémia hozzájárul a kutatás feltételeinek megteremtéséhez, és képviseli a magyar tudományos kutatás érdekeit.

Az Akadémia a tudományos minőség és a tudományetika letéteményese.

Az Akadémia feladata a magyar tudomány nemzetközi kapcsolatainak bővítése, eredményeinek megjelenítése és érdekeinek képviselete.

Az Akadémia közvetíti a tudományos kutatások eredményeit a társadalom számára.

Az Akadémia a nemzet tanácsadója.

Valamennyi pont nagyon nagy támogatottságú (4,2–4,5)

(1 – egyáltalán nem fontos; 5 – nagyon fontos)

ELÉGEDETTSÉG AZ MTA TEVÉKENYSÉGÉVEL

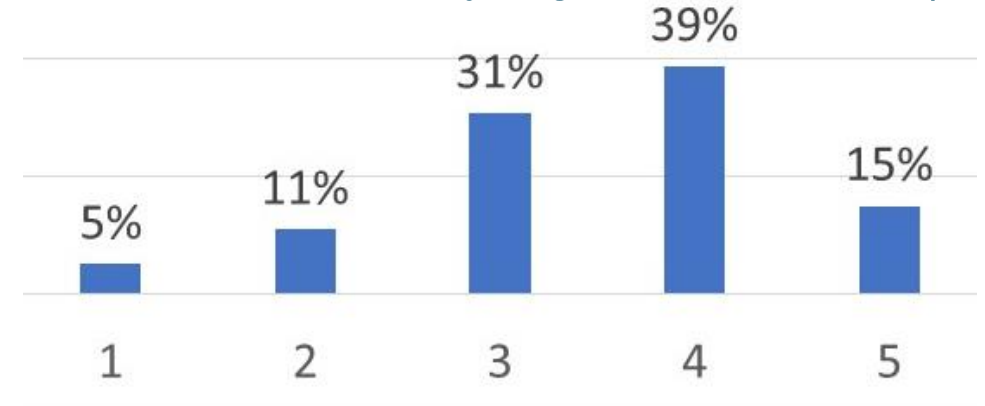
Az MTA tevékenységével általában:	3,5
A nyilvános megszólalások tartalmával:	3,7
A nyilvános megszólalások minőségével:	3,7
A nyilvános megszólalások gyakoriságával:	3,0

MTA testületei: 3,5 – 3,75

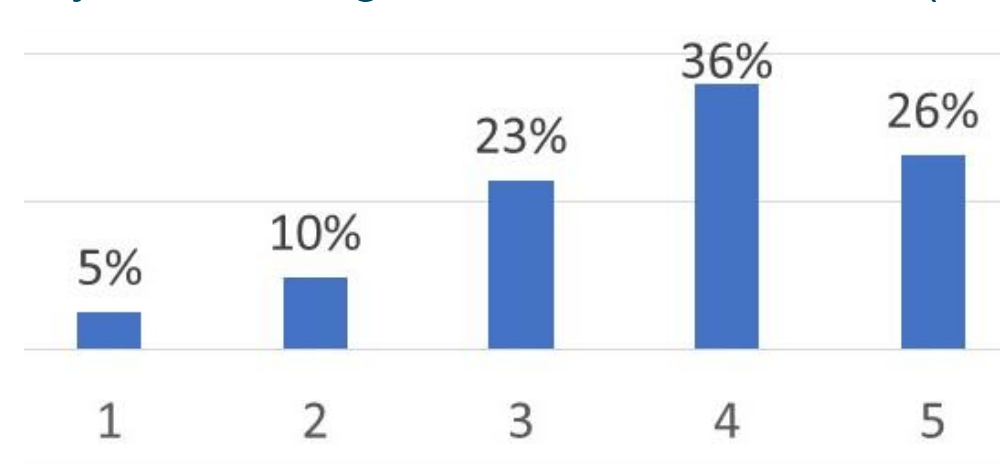
Közttestület: 3,5

**(1 – egyáltalán nem elégedettek;
5 – teljesen elégedettek)**

Az MTA tevékenységével általában (3,5)

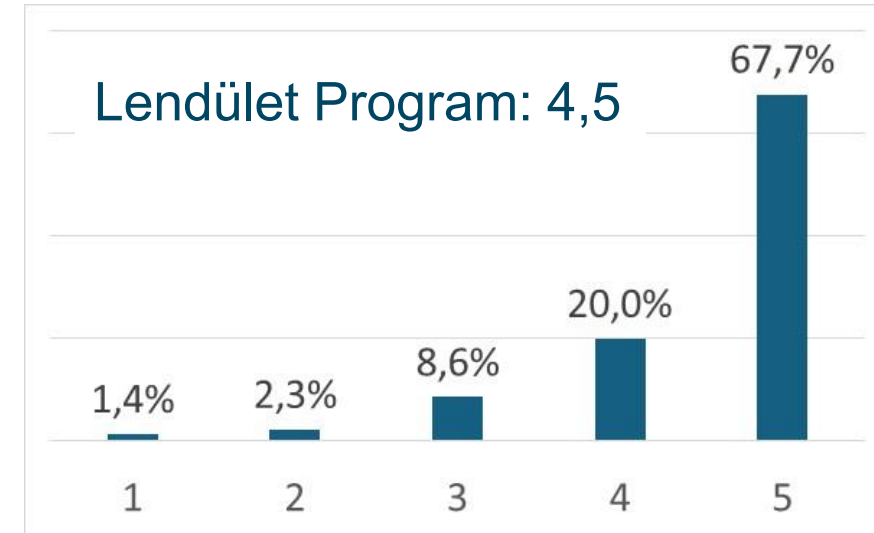

A nyilvános megszólalások tartalmával (3,7)

AZ MTA PROGRAMJAINAK FONTOSSÁGA

Lendület Program:	4,5
Bolyai János Kutatási Ösztöndíj:	4,6
Magyar Tudomány Ünnepe:	4,1
Középiskolai MTA Alumni Program:	4,1

(1 – egyáltalán nem fontos; 5 – nagyon fontos)

AMIT NEM TUDTUNK

Az idősebbek általában pozitívabban ítélik meg a helyzetüket, mint a fiatalok

A 45 év alatti kutatók kimerültsége és kiábrándultsága eléri a kiégési határértéket

A külföldre költözés, illetve hazaköltözés szándéka, lehetséges okai

Egyes válaszok megoszlása haranggörbe helyett U alakú

A köztestület szerepe nem világos

Az MTA doktora habitusvizsgálat egyértelműsége

A rövid értekezés szerepe

Az MTA-doktorok és akadémikusok tiszteletdíjának megítélése

KÖZTESTÜLET

Tagok 80%-a azért lépett be, mert „a magyar kutatói közösséghez akar tartozni”

A köztestület szerepe nem világos

JAVASLATOK:

Téma	A téma tartalma	Említés százaléka
A tudomány és a tudományosság képviselte	A tudomány és a tudományosság eszméjének védelme és képviselte a társadalomban	34%
A tagok rendszeres és részletes tájékoztatása	Gyakoribb és részletesebb kommunikáció a tagok felé az aktuális tevékenységekről, döntésekről és a működésről (pl. hírlevelek)	26%
Közéleti és szakpolitikai érdekképviselet	Az Akadémiát érintő kérdésekben erősebb szerepvállalás és nyilvános állásfoglalás igénye, politikai képviselet a támadásokkal szemben	16%
A bizottságok és osztályok működésének átláthatósága	A testületek működésével, összetételével és döntéshozatalával kapcsolatos elvárások; a tagok jobb tájékoztatása	15%
A kutatók érdekképviselte és támogatása, kutatói életpálya	A kutatók érdekeinek erősebb képviselte, a kutatók támogatása, a kutatói életpálya kialakítása és támogatása	14%

KÖZTESTÜLETI HÍRLEVÉL

A válaszadók 4/5-e szeretne **hírlevelet** (1 vagy 2 havonta)

TARTALMA:

Értesítés

- szakmai lehetőségekről (43%)
- projektekbe való bekapcsolódási lehetőségekről, támogatásokról, frissen kiírt pályázatokról (38%)
- új kutatási eredményekről és publikációkról (35%)
- rendezvényekről, konferenciákról (34%)

AZ MTA DOKTORA CÍM

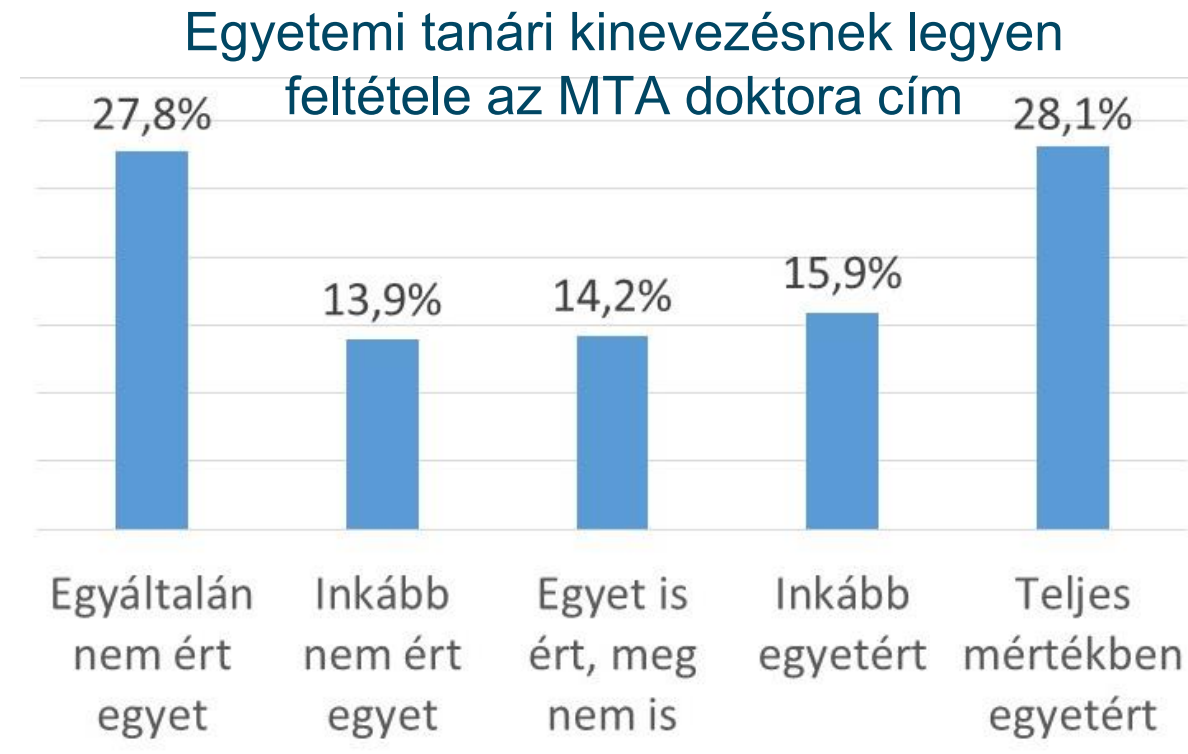
Már megszerezte: 13%, a jövőben tervezi a megszerzését: 36%, $\Sigma = 49\%$

A habitusvizsgálat **követelményszintje** megfelelő (túl alacsony; túl magas: <10%)

A habitusvizsgálat **egyértelműsége**: 39% szerint inkább nem egyértelmű vagy egyáltalán nem egyértelmű

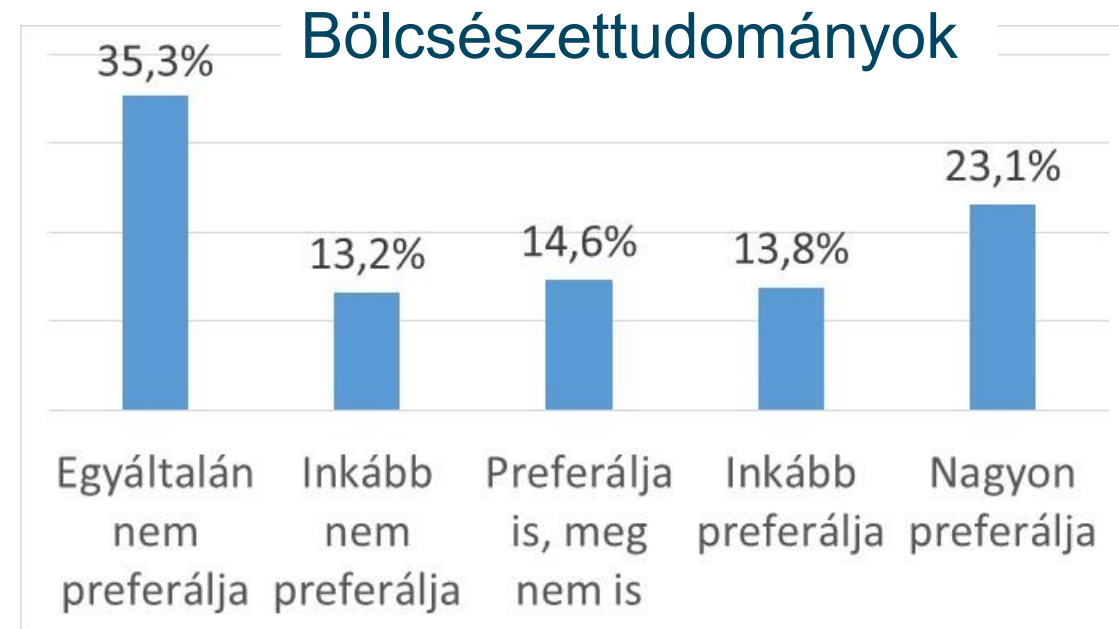
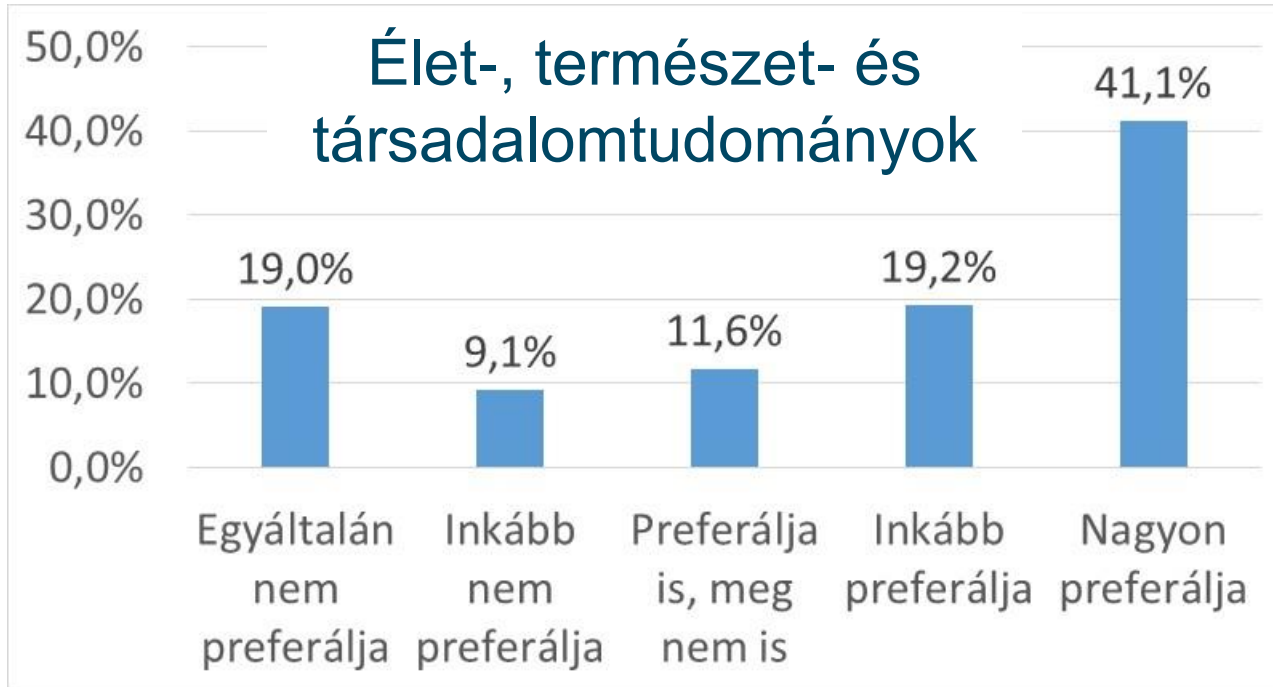
Legyen-e feltétele a cím az egyetemi tanári kinevezésnek?

Enyhe támogatás – de „U alak”

AZ MTA DOKTORA CÍM

A disszertáció és **rövid értekezés** megítélése legyen azonos

Az élet-, természet- és társadalomtudományok kutatói támogatják

A bölcsészettudományok kutatói inkább nem támogatják

Haranggörbe helyett U alak

A támogatás mértéke az életkor előrehaladtával csökken

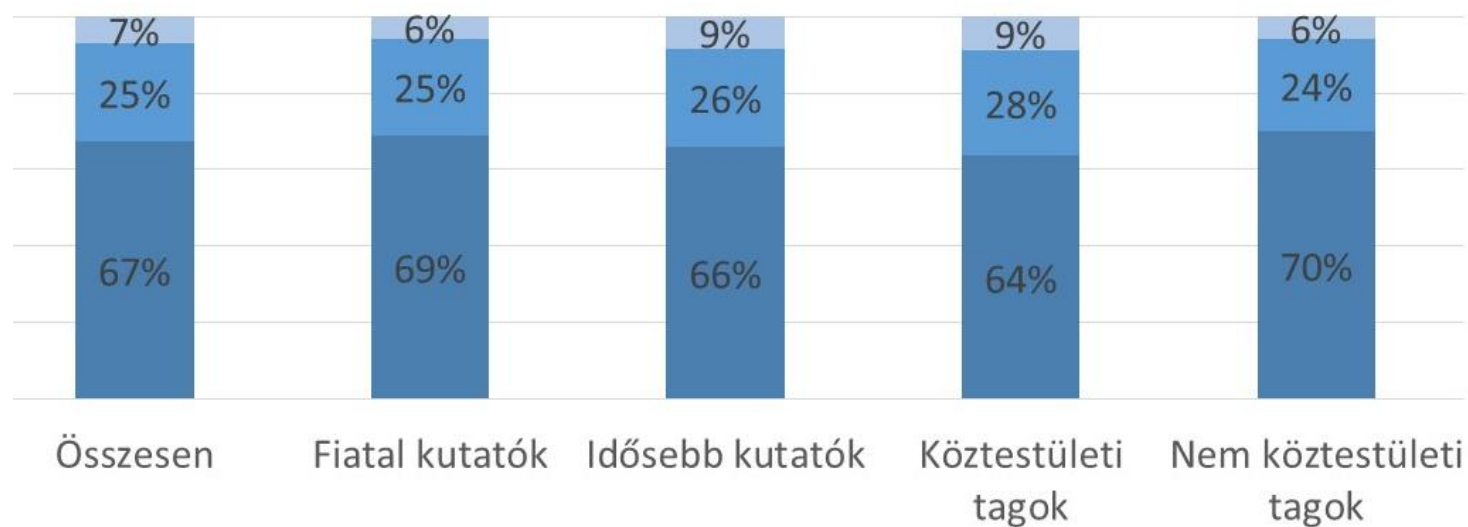
MTA-TISZTELETDÍJ

Az MTA doktora cím birtokosai: havi bruttó 90 000 Ft

Túl sok: 7%

Éppen megfelelő: 25%

Túl kevés: 67%

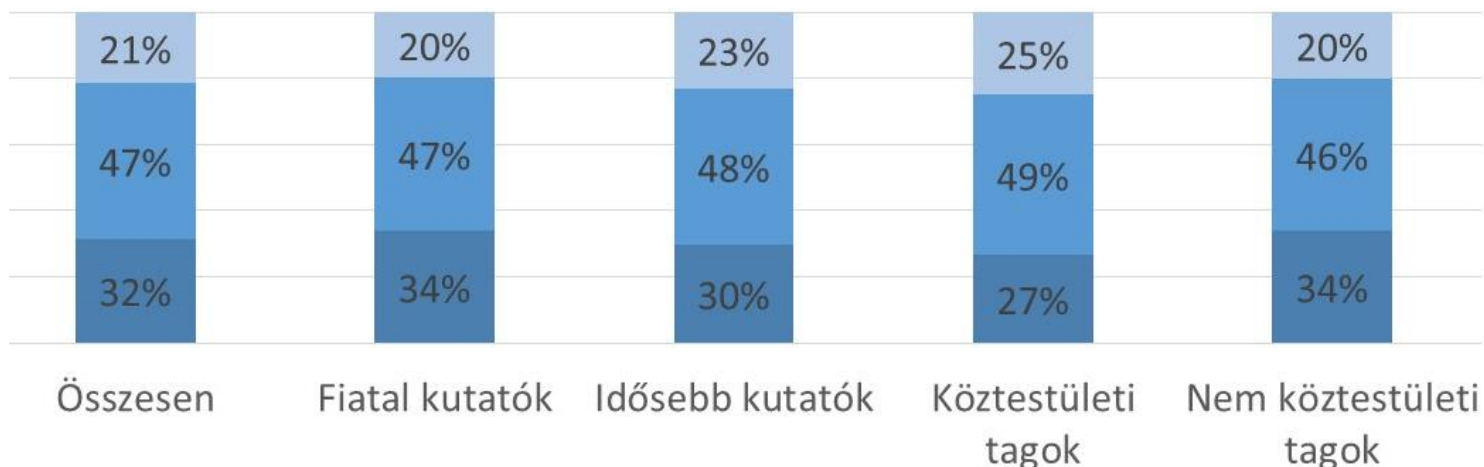

Az MTA rendes tagjai: havi bruttó 455 000 Ft

Túl sok: 21%

Éppen megfelelő: 47%

Túl kevés: 32%

AMI MEGRÁZOTT

1. Kiszámítható életpályamodellre számítok (40 év alattiak)	2,4 – csak 21% ért egyet (56% nem)
2. Társadalmi megbecsültségem magas	2,4 – csak 18% ért egyet (57% nem)
3. A hazai pályázati rendszer kiszámítható	2,2 – csak 11% ért egyet (66% nem)
4. A tudományos pálya elhagyásának lehetősége felmerült	Az összes megkérdezett felében,
40 év alattiak ~2/3-ában
5. Nőket érő hátrányos megkülönböztetések	48% számolt be hátrányos megkülönböztetésről
6. A kutatók pszichés jólléte	Jelentősen alacsonyabb, mint a teljes hazai népességé

(1 – egyáltalán nem ért egyet; 5 – teljes mértékben egyetért)

AMINEK ÖRÜLHETÜNK (ÉS AMIRE ÉPÍTHETÜNK)

> 5000-en kitöltötték (40 perc!)

FKA – a fiatal kutatók eltökéltsége, jobbító szándéka

A közvetlen munkahelyi légkör jó, önálló kutatásra van lehetőség

A bírálatok alapvetően korrektek, szakmaiak

A CoARA-elvek fontosak és elfogadottak

Egy alapkutatási tudományos alap szükségessége

KÖZVETLEN KÖRNYEZETBEN JÓ A LÉGKÖR

Egyetem: 4,0

Kutatóintézet: 4,2

Külföldi affiliáció: 4,1

LEHETŐSÉGEM VAN ÖNÁLLÓ KUTATÁSOKAT VÉGEZNI

Egyetem: 3,8

Kutatóintézet: 3,9

Külföldi affiliáció: 4,0

AZ ELBÍRÁLÁS KORREKTSÉGE

Magyarországi tudományos pályázatok szakmai értékelésének korrektsége
kapcsán megfogalmazott vélemények:

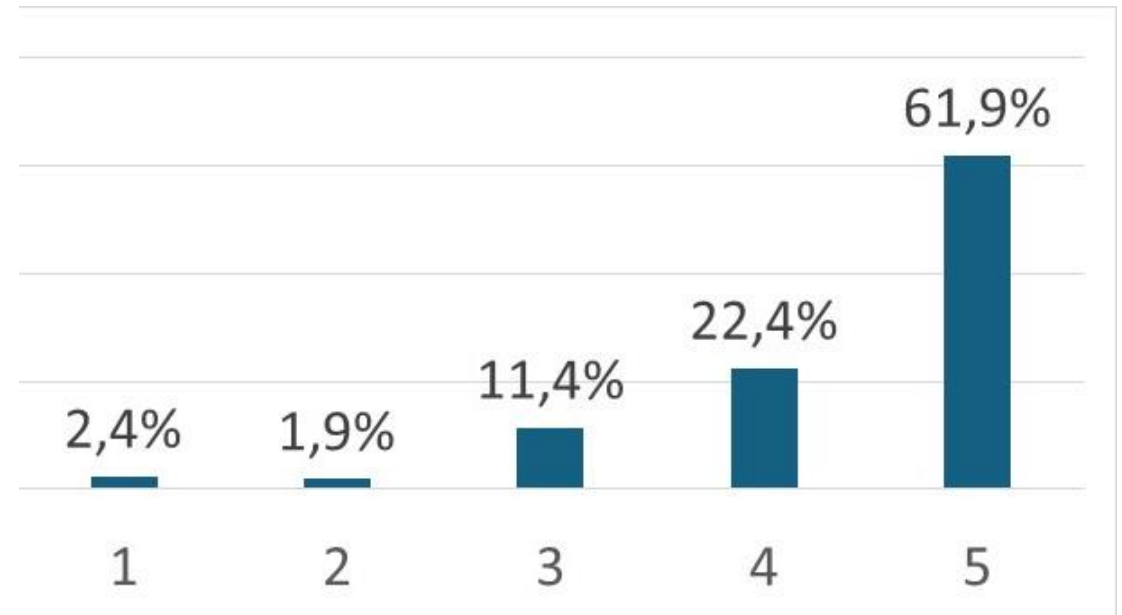
Téma	Téma részletezése	Említés százaléka
Pozitív megítélés: korrekt és szakmai	A bírálatokat alapvetően korrektnek, szakmainak, sokszor objektívnek és fairnek írják le. Gyakran hangsúlyozzák az átláthatóságot és a pártatlanságot.	46,7 %
Szubjektivitás és bírálófüggőség	Gyakori motívum, hogy az értékelés szubjektív, kiszámíthatatlan és a bírálók személyétől erősen függ; előfordul elfogultság vagy részrehajlás említése.	16,5 %

A MINŐSÉGI KUTATÁSÉRTÉKEKELÉS TÁMOGATÁSA (CoARA)

„Ön mennyire ért egyet azzal, hogy a kutatásértékelésnek **elsősorban olyan minőségi (kvalitatív) értékelésen kell alapulnia**, amelyben a szakértői értékelés (peer review) központi szerepet játszik, és amelyet a mennyiségi (kvantitatív) mutatók felelős használata támogat?” **3,9**

„OTKA”

„Mennyire tartja szükségesnek egy magyarországi alapkutatást támogató kutatási alap (Research Council) létrehozását?” **4,4**

TARTALOM

Amit feltételeztünk

Amit reméltünk

Amit nem tudtunk

Ami megrázott

Aminek örülhetünk és amire építhetünk

FELADAT ÉS FELELŐSSÉG

MTA

A tudományért felelős intézmények

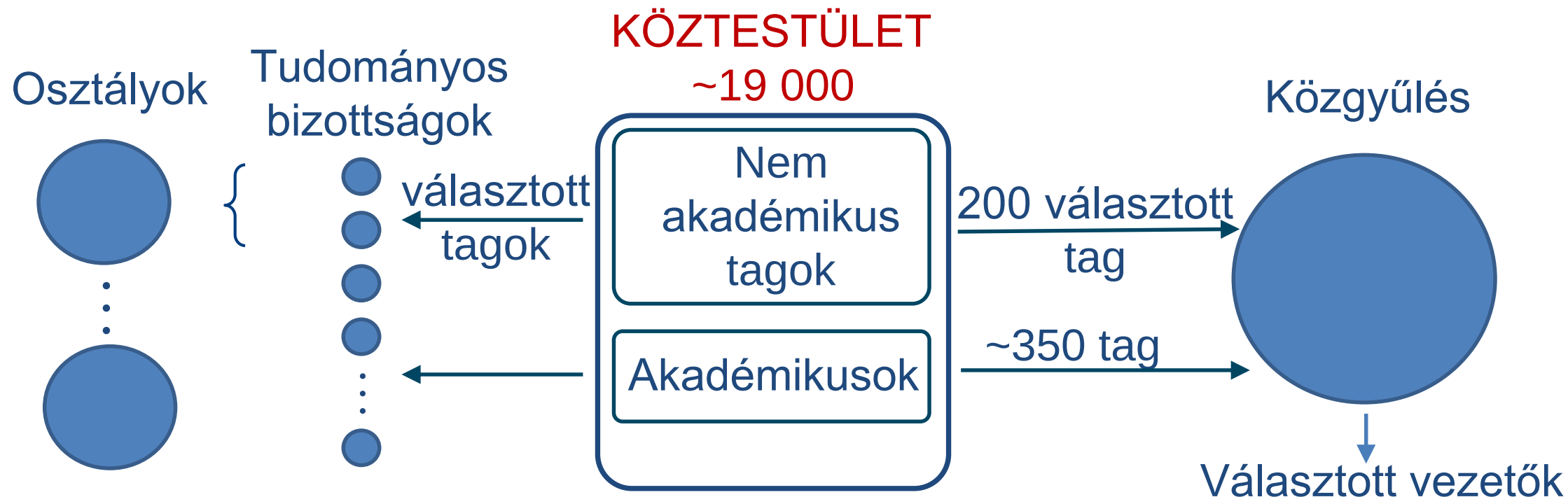
A hazai tudománypolitikáról

„Nem az a baj, hogy nem
látják a megoldást.

A baj az, hogy nem látják
a problémát.”

G. K. Chesterton

FELADAT ÉS FELELŐSSÉG – MTA

Közttestület

Az MTA doktora cím

Bolyai – Lendület – Magyar Tudomány Ünnepe – Alumni Program

Küldetés – a kutatók képviselete

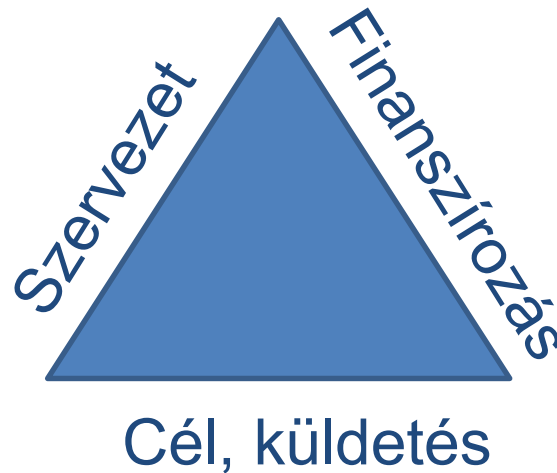
FELADAT ÉS FELELŐSSÉG – A tudományért felelős intézmények

Elvándorlás, pályaelhagyás

Jövőkép, életpálya

⋮

Nők

Stabilitás és kiszámíthatóság

Hitelesség és átláthatóság

A kiválóság megbecsülése és
tisztességes verseny

Bizalom és jövőkép

Kollár László: *A hazai tudománypolitikáról*

A Magyar Tudomány 2025. decemberi különszáma

FELADAT ÉS FELELŐSSÉG

„Bizonyos esetekben nemcsak a fecsegés,
hanem a hallgatagság is sok bajnak,
sőt kimondhatatlan nyomorúságnak
lehet a forrása.”

Széchenyi István intelmei Béla fiához

Köszönöm a megtisztelő figyelmet.